

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ.

ΤΜΗΜΑ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ &
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ/ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ

Πτυχιακή εργασία

«ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ:
ΜΕ ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΝΕΡΓΙΑ ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ 5
ΧΡΟΝΙΑ (2008-2012)»

Αλέξανδρος Γκόντας Α.Μ. 13727

Κωνσταντίνος Βλάχος Α.Μ. 13991

Επιβλέπων καθηγητής:
Θεοφάνης Μαυριδάκης, Αναπληρωτής Καθηγητής

Μεσολόγγι, 2014-2015

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία εκπονήθηκε στο πλαίσιο των προπτυχιακών μας σπουδών στο Τμήμα Εφαρμογών Πληροφορικής στη Διοίκηση και στην Οικονομία του Τ.Ε.Ι. Μεσολογγίου. Με την ολοκλήρωση της πρώτης επιστημονικής μας προσπάθειας, επιθυμούμε να εκφράσουμε την εκτίμηση, τον σεβασμό και τις ευχαριστίες μας στον επιβλέποντα καθηγητή, κύριο Μαυριδάκη Θεοφάνη για την πολύτιμη βοήθεια και την καθοδήγησή του καθ' όλη τη διάρκεια συγγραφής της εργασίας μας.

Επίσης, θέλουμε να ευχαριστήσουμε τις οικογένειές μας, που αποτελούν ανεκτίμητους αρωγούς στην πορεία της ζωής μας, καθώς και τους φίλους μας για την εκτίμηση, την εμπιστοσύνη τους και την αμέριστη ψυχολογική τους ενίσχυση. Η συμβολή και η αρωγή του καθενός από τους προαναφερθέντες υπήρξε καθοριστικής σημασίας στη διεκπεραίωση της πτυχιακής μας.

Μεσολόγγι [2015]

Η έγκριση της πτυχιακής εργασίας από το Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων/Μεσολογγίου του ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Τμήματος.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	2
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.....	4
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ.....	6
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΗΜΑΤΩΝ.....	6
ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	7
<u>ΜΕΡΟΣ Α΄: ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ</u>	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΑΠΟΣΑΦΗΝΙΣΗ ΟΡΩΝ.....	10
1.1 Εργασία - Εργατικό Δυναμικό.....	10
1.2 Εννοιολογική προσέγγιση ανεργίας.....	12
1.3 Μέτρηση της ανεργίας.....	14
1.4 Είδη ανεργίας.....	16
1.4.1 Ανεργία Τριβής.....	16
1.4.2 Διαρθρωτική ή Τεχνολογική ή Δομική Ανεργία.....	17
1.4.3 Κυκλική Ανεργία.....	18
1.4.4 Εποχική Ανεργία.....	18
1.4.5 Καλυμμένη Ανεργία.....	19
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΑΙ Η ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ.....	20
2.1 Αίτια ανεργίας.....	20
2.2 Συνέπειες από την έλλειψη εργασίας.....	22
2.3 Ατομικά προβλήματα ανέργων.....	23
2.4 Εργασία και εκπαίδευση.....	25
2.5 Προληπτικά μέτρα.....	26
2.5.1 Κινητικότητα εργατικού δυναμικού.....	27
2.5.2 Ευελιξία στην αγορά εργασίας.....	27
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΙΑ.....	29
3.1 Ορισμοί - Στάδια Οικονομικής Κρίσης.....	29
3.2 Επιπτώσεις της Οικονομικής Κρίσης.....	31
3.3 Ποσοστά ανεργίας λόγω Κρίσης στην Ελλάδα.....	33
3.4 Ελληνική Οικονομία και αγορά εργασίας εν μέσω Οικονομικής Κρίσης.....	34
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....	36
4.1 Μεθοδολογική προσέγγιση.....	36
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΘΕΣΕΙΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ.....	38
5.1 Προγράμματα απασχόλησης στην περιφέρεια Ηπείρου.....	38

5.2 Διάρθρωση εργατικού δυναμικού στην περιφέρεια Ηπείρου.....	43
5.3 Μελλοντικός εργασιακός σχεδιασμός.....	50
<u>Β΄ ΜΕΡΟΣ: ΚΡΙΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ</u>	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ.....	52
6.1 Παρουσίαση στατιστικών δεδομένων για την περιφέρεια Ηπείρου.....	52
6.2 Συζήτηση επί των ευρημάτων.....	67
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	69
7.1 Τρόποι αντιμετώπισης.....	69
7.2 Προτάσεις.....	70
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	74
Ελληνική βιβλιογραφία.....	74
Ξένη βιβλιογραφία.....	77
Διαδικτυακές πηγές.....	77

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Διάκριση της ανεργίας ανάλογα με τη διάρκειά της.....	14
Πίνακας 2: Σύνδεση επιπέδου εκπαίδευσης απασχολουμένων Περιφέρειας Ηπείρου με διψήφιους κλάδους.....	46
Πίνακας 3: Αναλογία % απασχολουμένων ηλικίας 15 ετών και άνω σε επίπεδο Περιφέρειας, κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας.....	49

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΗΜΑΤΩΝ

Σχήμα 1: Οι φάσεις του οικονομικού κύκλου.....	30
Σχήμα 2: Στάδια της οικονομικής κρίσης.....	31
Σχήμα 3: Διαχρονική εξέλιξη του αριθμού των ανέργων στην Ελλάδα (σε χιλιάδες).....	33
Σχήμα 4: Κατανομή ανά παραγωγικό τομέα.....	43
Σχήμα 5: Επίπεδο μόρφωσης ανά ηλικιακή ομάδα για το 2008.....	52
Σχήμα 6: Επίπεδο μόρφωσης ανά ηλικιακή ομάδα για το 2009.....	53
Σχήμα 7: Επίπεδο μόρφωσης ανά ηλικιακή ομάδα για το 2010.....	55
Σχήμα 8: Επίπεδο μόρφωσης ανά ηλικιακή ομάδα για το 2011.....	56
Σχήμα 9: Επίπεδο μόρφωσης ανά ηλικιακή ομάδα για το 2012.....	57
Σχήμα 10: Απασχόληση ανά καθεστώς εργασίας 2008.....	58
Σχήμα 11: Απασχόληση ανά καθεστώς εργασίας 2009.....	60
Σχήμα 12: Απασχόληση ανά καθεστώς εργασίας 2010.....	62
Σχήμα 13: Απασχόληση ανά καθεστώς εργασίας 2011.....	64
Σχήμα 14: Απασχόληση ανά καθεστώς εργασίας 2012.....	66

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η εργασία υλοποιήθηκε στο πλαίσιο ολοκλήρωσης των προπτυχιακών μας σπουδών. Το υπό διαπραγμάτευση θέμα της παρούσας εργασίας αφορά την αγορά εργασίας στην περιφέρεια της Ηπείρου με έμφαση στην τελευταία πενταετία, καλύπτοντας χρονικά το διάστημα από το 2009 έως το 2013 και εντρυφώντας στα ερευνητικά δεδομένα που έχουν καταγραφεί για το διάστημα αυτό. Αντικείμενο της παρούσας εργασίας αποτελεί η ενδελεχής εξέταση του φλέγοντος ζητήματος της εποχής που διανύουμε, αυτό της ανεργίας.

Αναμφίβολα, το φαινόμενο αυτό επηρεάζει όλες τις οικονομίες παγκοσμίως και η αντιμετώπισή του βρίσκεται στο επίκεντρο κάθε οικονομικής πολιτικής. Πιο συγκεκριμένα, στη χώρα μας έχει δημιουργήσει έντονο προβληματισμό και εργασιακές ανακατατάξεις. Σε αυτό το σημείο, αξίζει να τονιστεί ότι για το συγκεκριμένο θεματικό πεδίο, η ελληνική και διεθνής βιβλιογραφία δεν έχει πολλά να παρουσιάσει μέχρι στιγμής, καθώς πρόκειται για ένα φαινόμενο που απασχόλησε ιδιαίτερα μετά την εκδήλωση της κρίσης του 2008. Για αυτό το λόγο, κρίνεται αναγκαία η διατύπωση, επεξεργασία και περαιτέρω μελέτη του παρόντος θέματος, προκειμένου να προκύψουν έγκυρα και αξιόλογα συμπεράσματα, σε οπτικές του θέματος οι οποίες δεν έχουν διερευνηθεί σε ικανοποιητικό επίπεδο και αποσκοπούν στην αντιμετώπιση του δοθέντος ζητήματος. Συνεπώς, η παρούσα εργασία συμβάλλει στην ενθάρρυνση του αναγνωστικού κοινού και των ερευνητών στην ενασχόλησή τους με το επίκαιρο αυτό ζήτημα αλλά και με παρόμοια ζητήματα. Αναλογιζόμενος κανείς τους παραπάνω λόγους, κατανοεί γιατί η έρευνα αυτή αποκτά ιδιαίτερο ενδιαφέρον και πιθανότατα να κεντρίσει το ενδιαφέρον άλλων μελετητών και αναγνωστών.

Συγκεκριμένα, η ανά χείρας εργασία περιλαμβάνει επτά διακριτά κεφάλαια, τα οποία συγκλίνουν σε έναν κοινό σκοπό και στοχεύουν στην ανάπτυξη και αποτύπωση διαφορετικών πτυχών του ίδιου ζητήματος, εμπλουτίζοντας τις προϋπάρχουσες γνώσεις μας για το υπό διαπραγμάτευση θέμα. Απώτερο σκοπό αποτελεί η μελέτη των ποσοστών της ανεργίας για την περιφέρεια Ηπείρου, καθώς επίσης και η κριτική αποτίμηση των στατιστικών δεδομένων. Τα θέματα τεκμηριώνονται με κατάλληλες και σύγχρονες βιβλιογραφικές αναφορές και σχετίζονται άμεσα με το θέμα της εργασίας.

Στο πρώτο κεφάλαιο, επιχειρείται η θεωρητική εννοιολογική προσέγγιση της έννοιας της εργασίας και του εργατικού δυναμικού. Στη συνέχεια, παρατίθεται η εννοιολογική αποσαφήνιση του φαινομένου της ανεργίας, η οποία τεκμηριώνεται βιβλιογραφικά και αναλύεται ευκρινώς, ώστε να κατανοηθεί πλήρως, πώς αυτή μετριέται και με ποιους τρόπους (μέτρηση της ανεργίας). Ακόμη, στο κεφάλαιο αυτό καταγράφονται όλα τα είδη ανεργίας

ώστε να γίνει αντιληπτή η διάκριση αυτών και να κατανοηθεί εις βάθος η εκδήλωση κάθε μορφής της.

Στο δεύτερο κεφάλαιο, παρουσιάζονται οι λόγοι και οι παράγοντες που οδηγούν στην έλλειψη εργασίας και καταγράφονται οι συνέπειες της ανεργίας. Επίσης, στο ίδιο κεφάλαιο αποτυπώνεται ο αντίκτυπος της ανεργίας στον ψυχισμό των ανέργων και περιγράφονται οι κυριότερες ατομικές-προσωπικές δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα άνεργα άτομα λόγω της έλλειψης εργασίας και οικονομικής ανεξαρτησίας τους. Εμβαθύνοντας στο θέμα μας, θεωρήθηκε χρήσιμο να αναζητηθεί η σύνδεση μεταξύ εργασίας και εκπαιδευτικού-μορφωτικού επιπέδου. Καταληκτικά, στο προαναφερθέν κεφάλαιο φανερώνονται ορισμένα μέτρα πρόληψης, δίνοντας έμφαση στη συμβολή της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού και της ευελιξία στην αγορά εργασίας στον περιορισμό του φαινομένου.

Το τρίτο κεφάλαιο της δοθείσας εργασίας θεωρείται ιδιαίτερα σημαντικό, καθώς εστιάζει στην περίοδο της οικονομικής κρίσης και τονίζεται πώς η περίοδο ύφεσης οδηγεί σε αύξηση του φαινομένου της ανεργίας. Καταρχάς, κρίθηκε απαραίτητο να δοθούν οι επικρατέστεροι ορισμοί της οικονομικής κρίσης αλλά και τα στάδια που τη χαρακτηρίζουν. Επιπροσθέτως, δεν έχει παραληφθεί η αναφορά στις κυριότερες επιπτώσεις της κρίσης. Ύστερα, επισημαίνονται τα ποσοστά ανεργίας στην Ελλάδα εν μέσω κρίσης, καθώς επίσης δίνεται έμφαση στην κατάσταση της ελληνικής οικονομίας και της αγοράς εργασίας στην περίοδο που διανύουμε.

Στο επόμενο κεφάλαιο της επιστημονικής εργασίας, καταγράφεται ο μεθοδολογικός προβληματισμός. Πρόκειται ουσιαστικά για μία βιβλιογραφική ανασκόπηση, στην οποία συμπεριλαμβάνεται αφενός η προβληματική της εργασίας και αφετέρου ο απώτερος σκοπός και οι επιμέρους στόχοι που τίθενται υπό εξέταση. Ειδικότερα, αξίζει να διευκρινιστεί ότι η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε αφορά σε προσεγγίσεις που προέκυψαν από την ενδελεχή διερεύνηση των βιβλιογραφικών πηγών σε συνδυασμό με τα στατιστικά δεδομένα της ανεργίας που προκύπτουν για τη χρονική περίοδο 2008-2012.

Επιπρόσθετα, καταγράφεται το γνωστικό και ερευνητικό απόθεμα όσον αφορά την προσπάθεια μελέτης των θέσεων εργασίας στην περιφέρεια Ηπείρου. Αναφέρονται προγράμματα απασχόλησης στην περιφέρεια Ηπείρου για την αντιμετώπιση του φαινομένου της ανεργίας αλλά και προοπτικές δημιουργίας νέων θέσεων απασχόλησης/εργασίας. Επίσης, απαραίτητο κρίθηκε να διασαφηνιστεί η διάρθρωση του εργατικού δυναμικού στη συγκεκριμένη περιφέρεια και ο μελλοντικός σχεδιασμός ανά τομέα.

Εν συνεχεία της εργασίας, παρουσιάζεται το κριτικό μέρος του υπό μελέτη ζητήματος. Επιδεικνύονται τα στατιστικά δεδομένα για την περιφέρεια Ηπείρου αναφορικά με το επίπεδο μόρφωσης ανά ηλικιακή ομάδα για τα έτη 2008-2012, καθώς και για την απασχόληση ανά καθεστώς εργασίας για την ίδια χρονική περίοδο. Πρόκειται για να

κυριότερα χαρακτηριστικά του πληθυσμού μιας χώρας, ώστε να μπορέσει κανείς να μελετήσει εις βάθος και να ανακαλύψει τρόπους πρόληψης και αντιμετώπισης της ανεργίας. Να σημειωθεί ότι τα στατιστικά δεδομένα που εντάχθηκαν στην παρούσα εργασία είναι συνοδευόμενα από βιβλιογραφική τεκμηρίωση και χρήση πινάκων. Τα ευρήματα στοχεύουν στην εξαγωγή έγκυρων συμπερασμάτων, τα οποία εν τέλει συζητούνται.

Στο τελευταίο τμήμα της εργασίας, παρατίθενται εν συνόλω οι τρόποι αντιμετώπισης του φαινομένου. Συνοψίζονται και αναδεικνύονται οι βασικές πλευρές του θέματος που μελετάται. Καταλήγοντας, υποδεικνύονται προτάσεις για την άμβλυνση της ανεργίας και συνάλληλα ενδυνάμωση του εργασιακού τομέα.

Να επισημανθεί ότι το περιεχόμενο της Πτυχιακής Εργασίας δεν απηχεί απαραίτητα τις απόψεις του Τμήματος ή της Επιτροπής που την ενέκρινε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΑΠΟΣΑΦΗΝΙΣΗ ΟΡΩΝ

1.1 Εργασία - Εργατικό Δυναμικό

Καταρχάς, αξίζει να αποσαφηνιστούν ορισμένοι βασικοί όροι που εμπλέκονται άμεσα με το θεματικό πεδίο που τίθεται υπό μελέτη. Στο δοθέν υποκεφάλαιο της εργασίας, δίνονται οι εννοιολογικοί προσδιορισμοί των όρων: εργασία και εργατικό δυναμικό, προκειμένου να διασαφηνιστεί ευκρινώς το περιεχόμενό τους μέσα από τη μελέτη της σχετικής βιβλιογραφίας.

Με τον όρο «εργασία» νοείται κάθε ενέργεια του ανθρώπου, η οποία τελείται αποσκοπώντας σε ένα εύρωστο και δημιουργικό αποτέλεσμα, το οποίο ικανοποιεί κάποια ανάγκη. Ένας ακόμη ορισμός, αναφέρει ότι η εργασία είναι η συστηματική προσπάθεια του κάθε ανθρώπου προς «κάλυψη» των ατομικών και κοινωνικών του αναγκών. Η εργασία εμφανίζεται και υπάρχει με διαφορετικές μορφές. Πιο συγκεκριμένα, μπορεί να είναι χειρωνακτική, διανοητική/πνευματική, καθώς και συνδυασμός των προαναφερθέντων. Από ψυχολογικής οπτικής, η εργασία θεάται ως μία δημιουργική, ανθρώπινη δραστηριότητα, η οποία οδηγεί στη διάκριση του ατόμου από τον κοινωνικό του περίγυρο, συμβάλλοντας σε συγκεκριμένους τομείς της αγοράς εργασίας και εν συνόλω της κοινωνίας. Άλλωστε, η εργασία είναι αυτή που προσδίδει σε κάθε άτομο την επαγγελματική του ιδιαιτερότητα, διακρίνοντάς το από τους υπόλοιπους συνανθρώπους του. Με τον τρόπο αυτό, οι άνθρωποι δημιουργούν, αισθάνονται και νιώθουν σημαντικοί αναφορικά με την προσωπική τους συμβολή στην παραγωγή και εξέλιξη του πολιτισμού.¹ Ακόμη, η ύπαρξη ή και η έλλειψη εργασίας έχουν σοβαρό αντίκτυπο στον ψυχισμό, επηρεάζοντας την ψυχολογική ιδιοσυγκρασία του ατόμου, το οποίο μέσω αυτής αυτοπροσδιορίζεται, εντοπίζει και διαμορφώνει την αυτοαντίληψη και την αυτοεκτίμηση, κερδίζοντας παράλληλα και τον σεβασμό των γύρω του.

Από τα άνωθεν, γίνεται αντιληπτή η σπουδαιότητα αλλά και η αναγκαιότητα της εργασίας για κάθε άτομο. Ιδιαίτερα, τη σήμερα ημέρα η έννοια της «εργασίας» αποτελεί το επίκεντρο πολλών συζητήσεων, δημιουργώντας έντονο προβληματισμό και σκέψη σε όλους, ιδιαίτερα σε χρόνους όπου η κρίση έχει οδηγήσει σε περιορισμό των θέσεων εργασίας.

¹ Κάντας, Α., Χαντζή, Α., (1991). *Ψυχολογία της Εργασίας. Θεωρίες Επαγγελματικής Ανάπτυξης. Στοιχεία Συμβουλευτικής*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Εμβαθύνοντας, κρίνεται απαραίτητη η αποσαφήνιση του όρου «αγορά εργασίας», για την οποία η θεωρία που επικρατεί για την επεξήγηση αυτής είναι η νεοκλασική ή αλλιώς ορθόδοξη θεωρία. Σύμφωνα με τη συγκεκριμένη θεωρία, ανάλογα με το επίπεδο της ζήτησης διαμορφώνεται το ύψος των απολαβών, καθώς επίσης και τη μορφή και το επίπεδο της απασχόλησης.² Αναλυτικότερα, η «αγορά εργασίας» είναι το κοινωνικό πλαίσιο, στο οποίο συνάπτονται τα συμβόλαια εργασίας ή οι ατομικές συμβάσεις εργασίας, ταξινομώντας τους ιδιώτες σε θέσεις μισθωτής απασχόλησης. Είναι γενικά αποδεκτό, ότι ο συγκεκριμένος όρος μας παραπέμπει σε μία αγορά όπου υπάρχουν πωλητές και αγοραστές και το αντικείμενο αγοραπωλησίας είναι η εργασία.³

Επιπροσθέτως, στη συνέχεια της εργασίας παρατίθεται ο ορισμός της έννοιας «απασχόληση», ο οποίος βιβλιογραφικά αποτυπώνεται ως εξής: πρόκειται για «το ποσοστό του εργατικού δυναμικού (οικονομικά ενεργός πληθυσμός), που σε μία δεδομένη στιγμή, το σύνολο του εργατικού δυναμικού αποτελείται από τους απασχολούμενους και τους άνεργους».⁴ Στην κατηγορία της απασχόλησης εντάσσονται όλα εκείνα τα άτομα, τα οποία εργάζονται σε σχέση εξαρτημένης εργασίας (μισθωτοί) και αποτελούν τους απασχολούμενους. Επίσης, στην απασχόληση ανήκουν και τα άτομα που προσδιορίζονται από σχέση μη εξαρτημένης εργασίας, είναι οι λεγόμενοι αυτοαπασχολούμενοι.⁵

Η δεύτερη βασική έννοια που αξίζει να διασαφηνιστεί είναι αυτή του εργατικού δυναμικού. Με τον όρο «εργατικό δυναμικό» νοείται ο πληθυσμός της κοινωνίας, ο οποίος είναι οικονομικά ενεργός ή ζητά ενεργά την απασχόληση. Ωστόσο, καθώς κάθε κοινωνία αποτελείται από έναν συγκεκριμένο αριθμό ατόμων, εκτός από τους οικονομικά ενεργούς που αποτελούν το εργατικό δυναμικό, υφίστανται και οι οικονομικά μη ενεργοί πολίτες. Τα άτομα αυτά χαρακτηρίζονται με τον όρο «άνεργοι» αφού δεν εργάζονται.⁶ Στην επιστήμη της οικονομίας, άνεργο θεωρείται το άτομο, το οποίο είναι ικανό αλλά και πρόθυμο να εργαστεί, με ανεπιτυχείς ωστόσο προσπάθειες στην εύρεση εργασίας. Γενικώς, ως άνεργοι χαρακτηρίζονται τα άτομα ηλικίας 15 έως 74 ετών, τα οποία δεν απασχολούνται σε κάποιον εργασιακό τομέα ωστόσο έχουν εκδηλώσει διάθεση για άμεση αναζήτηση ενεργούς εργασίας.⁷

² Παπαγιάνναρος, Γ. & Σκορδά, Ν., (2014). *Η Ανεργία στην Ελλάδα της Κρίσης*. ΤΕΙ ΠΕΙΡΑΙΑ. σελ. 12 [online] http://oceanis.lib.teipir.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/2459/log2014_00059.pdf?sequence=1 (τελευταία πρόσβαση στις 2/5/2014).

³ Δεδουσόπουλος, Α., (1998). *Πολιτική Οικονομία της Αγοράς Εργασίας*. Τόμος Πρώτος. Η Προσφορά Εργασίας. Θεωρίες, Πολιτικές και Ερευνητικές Αναζητήσεις. Τυπωθήτω-Γ. Δαρδανός.

⁴ Κατσανέβας, Θ., (2007). *Οικονομική της εργασίας & εργασιακές σχέσεις*. Εκδόσεις Σταμούλη, σελ. 65.

⁵ Κατσανέβας, Θ., (2007). *Οικονομική της εργασίας & εργασιακές σχέσεις*. Εκδόσεις Σταμούλη.

⁶ Ιστοσελίδα: <http://www.euretirio.com> (τελευταία πρόσβαση στις 2/5/2015).

⁷ Ιστοσελίδα: <http://www.euretirio.com> (τελευταία πρόσβαση στις 2/5/2015).

Η τελευταία κοινωνική διαίρεση του πληθυσμού παρουσιάζει αυξητική τάση, τα τελευταία ιδίως χρόνια μετά το «ξέσπασμα» της οικονομικής κρίσης το 2008 στην Ελλάδα, το οποίο εμφάνισε άμεσα τις συνέπειές του, περιορίζοντας το εργατικό δυναμικό και παράλληλα αυξάνοντας την κατηγορία των ανέργων.

1.2 Εννοιολογική προσέγγιση ανεργίας

Στο συγκεκριμένο τμήμα της δοθείσας εργασίας, κρίθηκε σημαντική η αναφορά της εννοιολογικής ερμηνείας του φαινομένου της ανεργίας, καθώς συνδέεται άμεσα με το θεματικό πεδίο που διερευνάται. Ήδη στο τελευταία μέρος του προηγούμενου υποκεφαλαίου έγινε μία πρώτη προσέγγιση του όρου «άνεργοι». Έτσι, λοιπόν, τα προαναφερθέντα ενισχύονται με βιβλιογραφική τεκμηρίωση, αποδίδοντας το εννοιολογικό περιεχόμενο του ζητήματος της ανεργίας.

Η ανεργία αποτελεί μακροοικονομικό πρόβλημα, επηρεάζοντας άμεσα κάθε άτομο. Αποτελεί ίσως το πιο σημαντικό πρόβλημα των σύγχρονων οικονομιών και κοινωνιών. Είναι φανερό ότι η ανεργία έχει άμεσες και σοβαρές επιδράσεις σε όσους είναι άνεργοι και δεν διαθέτουν πηγές εισοδήματος (δηλαδή σε όσους δεν έχουν απολαβές).⁸

Ειδικότερα, η έλλειψη ή στέρηση της εργασίας δηλώνει κάμψη του βιοτικού επιπέδου, επιφέροντας παράλληλα άσχημες ψυχολογικές καταστάσεις σε όλους τους ανθρώπους. Ορισμένες φορές, η ανεργία σχετίζεται με το χαμηλό κοινωνικό και μορφωτικό επίπεδο των ανθρώπων, όπως επίσης και με την ύπαρξη προβλημάτων υγείας και κοινωνικής απομόνωσης και περιθωριοποίησης. Βέβαια, ο παραπάνω ισχυρισμός δεν συνεπάγεται αδιαμφισβήτητη αρχή, καθώς πάντοτε υπάρχουν περιπτώσεις που διαφοροποιούνται και διαψεύδουν τις παραπάνω δηλώσεις. Ειδικά, στις κοινωνίες της κρίσης, εκτός των παραπάνω παραγόντων που ενδέχεται να οδηγούν τα άτομα σε κατάσταση ανεργίας, ενυπάρχει μεγάλο μέρος του πληθυσμού, το οποίο είναι ιδιαίτερα μορφωμένο, εφοδιασμένο με πτυχία και άλλα προσόντα, το οποίο βιώνει την ανεργία και προσπαθεί καθημερινά για την εύρεση εργασίας.

Ο κλάδος της οικονομίας και οι εκπρόσωποί της έχουν εντυφώσει στη μελέτη του φαινομένου της ανεργίας για να επισημάνουν τις αιτίες και να αποτελέσουν αρωγό στην κοινωνική αντιμετώπισή της. Οι αναφορές στην ανεργία συνήθως συνδυάζονται με ορισμένα από τα χαρακτηριστικά της πληθυσμιακής ομάδας των ανέργων όπως είναι: «η ηλικία, το φύλο, η εκπαίδευση, η διάρκεια της περιόδου ανεργίας, το είδος επαγγέλματος και οικονομικής

⁸ Γιρβαλάκη, Ε., & Σταμούλη, Μ., (2012). *Ανεργία & Απασχόληση στην Ελληνική Αγορά Εργασίας την Τελευταία Δεκαετία*, ΤΕΙ Κρήτης, [online] Διαθέσιμο στο: http://nefeli.lib.teicrete.gr/browse/sdo/log/2012/GirvalakiEvangelia,StamouliMaria/attached-document-1356080182-887057-24550/GirvalakiEvangelia_StamouliMaria2012.pdf (τελευταία πρόσβαση στις 3/1/2015).

δραστηριότητας».⁹

Σύμφωνα με έναν ακόμη ορισμό για την ανεργία, αυτή αφορά στο σύνολο όσων επιδιώκουν την εύρεση εργασίας χωρίς ωστόσο να το επιτυγχάνουν. Βάσει της παραπάνω αναφοράς, η ίδια προσδιορίζεται ως ένα μέγεθος, το οποίο είναι αποτέλεσμα της διαφοράς μεταξύ της προσφοράς εργασίας (εργατικό δυναμικό) και των αποθεμάτων απορρόφησης του εργατικού δυναμικού στην αγορά εργασίας (ευκαιρίες απασχόλησης). Ακόμη, αξίζει να αναφερθεί ότι το ζήτημα της ανεργίας συνδέεται άμεσα με την έλλειψη αμειβόμενης εργασίας.¹⁰

Εξετάζοντας εις βάθος τους εννοιολογικούς προσδιορισμούς της ανεργίας, είναι σημαντικό να προστεθούν κάποια ακόμη στοιχεία. Αναλυτικότερα, το Διεθνές Γραφείο Εργασίας (ΔΓΕ) ορίζει με την έννοια «άνεργος» το σύνολο των πολιτών που δεν εργάζονται αν και είναι διαθέσιμοι να εργαστούν και να βρουν εργασία. Η κοινωνική ασφάλιση προς κάλυψη των ανέργων έχει προχωρήσει βαθμιαία από τα τέλη του προηγούμενου αιώνα και πιο μεθοδικά μετά την οικονομική κρίση του 1929 και τον δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο.¹¹

Μία ακόμη διάσταση της ανεργίας που προκαλεί το ενδιαφέρον του αναγνώστη, είναι αυτή της ταξινόμησής της ανάλογα με τη διάρκειά της, το χρονικό δηλαδή διάστημα κατά το οποίο παραμένει κάποιος άνεργος. Έτσι, λοιπόν, σημασία παρουσιάζει τόσο η διάρκεια των χρονικών διαστημάτων όσο και η συχνότητα εμφάνισής της. Αρκετοί είναι όσοι βιώνουν σύντομα διαστήματα ανεργίας, αλλά η συχνότητα με την οποία εμφανίζεται είναι μεγάλη. Ένα ακόμη σημείο, το οποίο αποτυπώνεται στη βιβλιογραφία είναι η σημασία και ο τρόπος που σταματά το διάστημα της ανεργίας. Παραδείγματος χάριν, υπάρχουν άνεργοι που αποχωρούν από το εργατικό δυναμικό επειδή έχουν βιώσει την απογοήτευση από τις προσπάθειες να βρουν μια θέση εργασίας.¹²

Λαμβάνοντας υπόψη το κριτήριο της διάρκειάς της, η ανεργία χωρίζεται σε βραχυχρόνια, ανεργία μέσης διάρκειας, σε μακροχρόνια και μεγάλη μακροχρόνια ανεργία. Ως βραχυχρόνια, θεωρείται η ανεργία η οποία διαρκεί έως έξι μήνες, ενώ η χρόνια η ανεργία διαρκεί από δώδεκα και άνω μήνες.¹³ Η διάκριση αυτή και τα είδη της ανεργίας, αποτυπώνονται στον παρακάτω πίνακα.

⁹ Γιρβαλάκη, Ε., & Σταμούλη, Μ., (2012). *Ανεργία & Απασχόληση στην Ελληνική Αγορά Εργασίας την Τελευταία Δεκαετία*. ΤΕΙ Κρήτης. σελ. 4 [online] http://nefeli.lib.teicrete.gr/browse/sdo/log/2012/GirvalakiEvangelia,StamouliMaria/attached-document-1356080182-887057-24550/GirvalakiEvangelia_StamouliMaria2012.pdf (τελευταία πρόσβαση στις 3/1/2015).

¹⁰ Πετρινιώτη, Ξ., (1989). *Αγορές Εργασίας-Οικονομικές Θεωρίες και Έρευνες*, Αθήνα, Εκδόσεις: Παπαζήση.

¹¹ Σκουτέλης, Γ., (1996). *Η ανεργία: Αίτια και Λύσεις*. Αθήνα: International Forum, σελ. 37.

¹² Δεδουσόπουλος, Α., (2000). *Θεωρίες της Ανεργίας - Η Κρίση στην Αγορά Εργασίας: Ρύθμιση-Ευελιξίες-Απορρύθμιση*, τ. 1, Αθήνα.

¹³ Δεδουσόπουλος, Α., (2000). *Θεωρίες της Ανεργίας - Η Κρίση στην Αγορά Εργασίας: Ρύθμιση-Ευελιξίες-Απορρύθμιση*, τ. 1, Αθήνα.

Διάρκεια Περιόδου στην Ανεργία	Είδος Ανεργίας
Έως 6 μήνες	Βραχυχρόνια Ανεργία
6 έως 12 μήνες	Ανεργία Μέσης Διάρκειας
12 και άνω	Μακροχρόνια ή Χρόνια Ανεργία
Άνω των 24 μηνών	Μεγάλη Μακροχρόνια Ανεργία

Πίνακας 1: Διάκριση της ανεργίας ανάλογα με τη διάρκειά της.

Πηγή: Δεδουσόπουλος, 2000

1.3 Μέτρηση της ανεργίας

Στο υποκεφάλαιο αυτό, υφίσταται εμβάθυνση στον τρόπο με τον οποίο μετράμε την ανεργία. Συγκεκριμένα, το μέγεθος της ανεργίας μετριέται αφενός ως απόλυτο μέγεθος και αφετέρου ως ποσοστό επί τοις εκατό, μιας και εξαρτάται από το μέγεθος του εργατικού δυναμικού. Η ανεργία ορίζεται ως το πηλίκο των ανέργων μιας περιοχής προς το συνολικό εργατικό δυναμικό σε αυτήν, και μπορούμε να την εκφράσουμε ως ποσοστό επί τοις εκατό του εργατικού δυναμικού, όπου εργατικό δυναμικό είναι το άθροισμα των ανέργων και των απασχολούμενων στη συγκεκριμένη περιοχή.

$$\text{Ποσοστό Ανεργίας} = \frac{\text{Αριθμός Ανέργων}}{\text{Εργατικό Δυναμικό}} * 100$$

Η πλειονότητα των χωρών χρησιμοποιεί κυρίως δύο επικρατέστερους τρόπους στη μέτρηση της ανεργίας. Ο ένας τρόπος είναι οι έρευνες δημοσκόπησης του πληθυσμού, ενώ ο δεύτερος η εγγραφή των αιτούντων εργασίας στους αρμόδιους οργανισμούς. Οι έρευνες δημοσκόπησης διακατέχονται από ευκρίνεια και ακρίβεια, όμως μειονεκτούν ως προς τον ετήσιο χαρακτήρα τους, ο οποίος δεν τους επιτρέπει να ακολουθήσουν τις εξελίξεις των εποχών και τις οικονομικές διακυμάνσεις. Η τρίμηνη εφαρμογή φαίνεται να δίνει λύση στο πρόβλημα αυτό. Ο δεύτερος τρόπος μέτρησης αφορά, όπως προαναφέρθηκε στην εγγραφή των αιτούντων εργασίας. Οι εγγραφές διακρίνονται από λεπτομέρεια και είναι αρκετά συχνές. Ωστόσο, εμφανίζουν έλλειψη αντανάκλασης των συνθηκών λειτουργίας του οργανισμού, όπως είναι: οι κανόνες εγγραφής και ο ορισμός της έννοιας του ανέργου, αλλά και των

συμπεριφορών των ανέργων έναντι της εγγραφής (π.χ. ποιότητα παροχών και διάρκεια αυτών).¹⁴

Κάποιες φορές ακούγονται κριτικές που ισχυρίζονται έλλειψη βεβαιότητας και πεποίθησης ότι τα στατιστικά στοιχεία είναι έγκυρα και αξιόπιστα αναφορικά με το ζήτημα της ανεργίας. Παρά τις διατυπώσεις περί ανακριβειών στα αποτυπωμένα στατιστικά στοιχεία για την ανεργία, υποθέτουμε ότι αυτές οι διαπιστώσεις είναι απόρροια ορισμένων ελλείψεων που παρατηρούνται στις μεθόδους μέτρησής της, καθώς επίσης και λόγω έλλειψης ευκρινούς πεποίθησης στους διατυπωθέντες ορισμούς. Όποια μέθοδος μέτρησης κι αν χρησιμοποιείται, η αξία της σχετίζεται άμεσα με τον λειτουργικό ορισμό που αποδίδεται στην έννοια της ανεργίας, η οποία ενδέχεται να αλλάζει κατά καιρούς ανάλογα με τις πολιτικές επιλογές και τη βαρύτητα που δίνεται στο περιεχόμενο αυτής.

Πολλές φορές, μάλιστα, οι δυσχέρειες στη μέτρηση της ανεργίας οφείλονται στο ότι μεγάλα μέρη του πληθυσμού βρίσκονται καταστάσεις που χαρακτηρίζονται ως ενδιάμεσες, δηλαδή κινούνται μεταξύ εργασίας, ανενεργού πληθυσμού και ανεργίας. Η ταυτοποίηση αυτών των κατηγοριών κρίνεται αναγκαίο και καλό είναι να μην αμελείται, καθότι η κατανόηση των λειτουργιών τους εντός της αγοράς εργασίας θεωρείται χρήσιμη και θα θεωρούταν αυθαίρετο στοιχείο να παραβλεφθούν. Όπως προαναφέρθηκε, ο ορισμός της ανεργίας που χρησιμοποιείται στις στατιστικές προϋποθέτει το άτομο να βρίσκεται σε φάση αναζήτησης εργασίας, όντας παράλληλα διαθέσιμος να εργαστεί. Ο ορισμός αυτός κρίνεται αρκετά περιοριστικός, με αποτέλεσμα να οδηγεί στη μείωση των ποσοστών που αφορούν τα στατιστικά δεδομένα της ανεργίας, με ταυτόχρονη αύξηση του αριθμού όσων μεταφέρονται στον ανενεργό πληθυσμό.¹⁵

Ακόμη, οφείλει κανείς να αναλογιστεί, ότι σε περιόδους κρίσης αυξάνεται ο αριθμός των ατόμων που ανήκουν και καταφεύγουν στην παραοικονομία ή παράλληλη ή παράνομη οικονομίας και στην παράνομη εργασία. Η παράνομη εργασία εντάσσεται στον ενεργό πληθυσμό, ωστόσο αυτή τοποθετείται ουσιαστικά στους ανέργους ή στον μη ενεργό πληθυσμό ανάλογα με τους κανονισμούς της κάθε χώρας.

Λαμβάνοντας σοβαρά υπόψη όλα τα παραπάνω, οφείλει κανείς να μη λησμονεί ότι παρόλα αυτά, το βασικότερο κώλυμα που δημιουργεί χάσμα στις στατικές έγκειται στο εύρος των κατηγοριών που αποκλίνουν από την ευκρινή οριοθέτηση και τον προσδιορισμό του πληθυσμού μεταξύ ανεργίας, σε ενεργό και μη ενεργό πληθυσμού.¹⁶

¹⁴ Σκουτέλης, Γ., (1996). *Η ανεργία: Αίτια και Λύσεις*. Αθήνα: International Forum, σελ. 41.

¹⁵ Σκουτέλης, Γ., (1996). *Η ανεργία: Αίτια και Λύσεις*. Αθήνα: International Forum, σελ. 39.

¹⁶ Σκουτέλης, Γ., (1996). *Η ανεργία: Αίτια και Λύσεις*. Αθήνα: International Forum, σελ. 40.

Όλα τα παραπάνω, αξίζει να σημειωθεί ότι θεωρούνται χρήσιμα σε όσους εντρυφούν στην ενασχόληση με το φλέγον και επίκαιρο φαινόμενο της ανεργίας και παράλληλα μελετούν στατιστικές που αφορούν στο ζήτημα αυτό.

1.4 Είδη ανεργίας

Στο συγκεκριμένο υποκεφάλαιο, υφίσταται μία θεωρητική προσέγγιση των κυριότερων ειδών ανεργίας, που εντοπίζονται στην κάθε κοινωνία. Τα διάφορα είδη ανεργίας που αναφέρονται είναι κοινώς αποδεκτά από όλες τις σχολές της οικονομίας. Η ανεργία διακρίνεται σε πέντε κατηγορίες. Αυτές είναι οι εξής: Ανεργία τριβής, Κυκλική Ανεργία, Εποχιακή Ανεργία και Διαρθρωτική ή Τεχνολογική Ανεργία.

1.4.1 Ανεργία Τριβής

Ως «ανεργία τριβής» χαρακτηρίζεται η μορφή ανεργίας, η οποία οφείλεται στην αδυναμία της αγοράς να απορροφήσει άμεσα ανέργους (διαθέσιμο εργατικό δυναμικό), παρά το γεγονός ότι υπάρχουν κενές θέσεις εργασίας, για τις οποίες οι άνεργοι έχουν τα απαραίτητα προσόντα και την κατάλληλη επαγγελματική εξειδίκευση.

Κατά την ανεργία τριβής, όπως αποκαλείται, οι εργαζόμενοι δεν είναι «καθλωμένοι» μόνιμα στην ίδια εργασία. Πολύ συχνά, τα άτομα εγκαταλείποντας την μία εργασία, προσπαθούν για την εύρεση νέας, με στόχο την εξασφάλιση καλύτερων συνθηκών εργασίας, γεωγραφικής θέσης, απολαβών ή ιδιότητας/θέσης. Στην κινητικότητα αυτή μεταξύ διαφόρων εργασιών συνυπολογίζεται η κινητικότητα μεταξύ του ανενεργού και του ενεργού πληθυσμού. Η μεγαλύτερη κινητικότητα των εργαζομένων που διέρχεται από την αγορά εργασίας προς αναζήτηση νέας, συνεπάγεται μεγαλύτερο αριθμό ατόμων που εισέρχονται στην ανεργία.

Επιπρόσθετα, η ανεργία τριβής είναι σύμφωνη με την πλήρη απασχόληση. Χαρακτηρίζεται ευρέως ως ηθελημένη ανεργία, η οποία βελτιώνει τη θέση του ατόμου, αλλά και εν συνόλω της εθνικής οικονομίας. Ειδικότερα, αυξάνει την παραγωγικότητα οδηγώντας συνολικά τους εργαζομένους σε εργασίες που τους δίνουν τα περισσότερα κίνητρα και τις οποίες προσκομίζουν περισσότερα οφέλη, εν συγκρίσει με άλλες εργασίες. Συνεπώς, σε συνθήκες πλήρους απασχόλησης υφίσταται μια δύσληπτη ανεργία τριβής, η οποία συνεισφέρει στη μέγιστη χρησιμοποίηση του συντελεστή εργασίας. Στη μείωση της ανεργίας συμβάλλει η ασφάλιση ανεργίας μέσω ορισμένων γραφείων εύρεσης εργασίας, οι υπεύθυνοι

των οποίων παρεμβαίνουν και καθοδηγούν τους ανέργους, περιορίζοντας κυρίως την ανεργία τριβής.¹⁷

1.4.2 Διαρθρωτική ή Τεχνολογική ή Δομική Ανεργία

Σε μεταβολές στη βιομηχανία μπορεί να οδηγήσει η τεχνολογική εξέλιξη, έχοντας ως απόρροια τη συνεχή ελάττωση της ακμής κάποιων τομέων, προς όφελος καινούριων αναπτυσσόμενων τομέων. Αυτό ενδέχεται να συμβεί και στην περίπτωση εμφάνισης νέων ανταγωνιστών που «βλάπτουν» τη ζήτηση εργασίας σε μια χώρα. Λόγω των τεχνολογικών αλλαγών, το ζήτημα της διαρθρωτικής ανεργίας κερδίζει ολοένα και περισσότερο έδαφος.¹⁸

Όποιοι και αν είναι τελικά οι παράγοντες που οδηγούν στην εκδήλωση αυτής, οι διαρθρωτικές μεταβολές της παραγωγής προκαλούν αναμφίβολα στην ένταση της ανεργίας. Πιο αναλυτικά, σε όσους τομείς παρακμάσουν με σταδιακό ή και ραγδαίο ρυθμό, οι επιχειρήσεις ζητούν αναστολή των δραστηριοτήτων ή μείωση του όγκου παραγωγής, προκειμένου να αντεπεξέλθουν οικονομικά. Το γεγονός αυτό, οδηγεί αναπόφευκτα σε περιορισμό των ενεργών θέσεων εργασίας, οι οποίες θα καλυφθούν από μικρότερο αριθμό εργατικού προσωπικού. Συνάλληλα, άνεργοι από τομείς που έχουν πληγεί από την κρίση συχνά δεν διαθέτουν επαρκή προσόντα για να απασχοληθούν σε νέες δραστηριότητες που βρίσκονται σε άνθιση.

Κάποιοι ακόμη διαρθρωτικοί παράγοντες που έχουν άμεσο αντίκτυπο στην προσφορά και τη ζήτηση εργασίας είναι η δημογραφική σύνθεση του ενεργού πληθυσμού, οι διάφορες ρυθμίσεις και τα θεσμικά μέτρα που έχουν επιρροή στη λειτουργία της αγοράς εργασίας. Ιδιαίτερα, η σχετική νομοθεσία προστασίας της εργασίας και τα συστήματα αποζημίωσης και παροχών ανεργίας επηρεάζουν με άμεσο τρόπο την προσφορά και τη ζήτηση εργασίας. Επίσης, όπως αναφέρεται, η υποκατάσταση εργασίας από κεφάλαιο, μπορεί να αποτελέσει πηγή διαρθρωτικής ανεργίας. Η διαρθρωτική ανεργία λοιπόν, ορίζεται «ως η συνιστώσα της ανεργίας που δεν επηρεάζεται από την οικονομική ανάκαμψη και η οποία συνεπώς δεν μπορεί να επηρεαστεί κατ' ευθείαν από τη μακροοικονομική πολιτική. Πρόκειται καθαρά για θεωρητική έννοια, η οποία δεν μπορεί να εκτιμηθεί παρά μόνο εμμέσως και κατά προσέγγιση».¹⁹

¹⁷ Σκουτέλης, Γ., (1996). *Η ανεργία: Αίτια και Λύσεις*. Αθήνα: International Forum, σελ. 44.

¹⁸ Δεδουσόπουλος, Α., (2000). *Θεωρίες της Ανεργίας - Η κρίση στην Αγορά Εργασίας: Ρύθμιση-Ευελιξίες-Απορρύθμιση*, τ. 1, Αθήνα.

¹⁹ Σκουτέλης, Γ., (1996). *Η ανεργία: Αίτια και Λύσεις*. Αθήνα: International Forum, σελ. 45.

1.4.3 Κυκλική Ανεργία

Η επονομαζόμενη ως «κυκλική ανεργία» ακολουθεί τις αυξομειώσεις και τις εξελίξεις της οικονομικής δραστηριότητας. Σε περιόδους αυξημένης οικονομικής δραστηριότητας η κυκλική ανεργία είναι μικρή, ενώ παρουσιάζει αύξηση καθώς η οικονομική δραστηριότητα τελείται με αργούς ρυθμούς. Το απόθεμα του εσωτερικού προϊόντος είναι αυτό που πρακτικώς διαμορφώνει τις ανάγκες σε εργατικά χέρια (ανάγκη για εργαζομένους) σε μια δεδομένη χρονική στιγμή. Κάθε ελάττωση στον ρυθμό της παραγωγής, περιορίζει τις ανάγκες της οικονομίας για εργασία. Έτσι, οι επιχειρήσεις για το δεδομένο ύψος μισθών ζητούν και απασχολούν λιγότερα άτομα. Ως αποτέλεσμα αυτού, αντιλαμβάνεται κανείς ότι: *«η ελάττωση της ζήτησης εργασίας ακολουθείται από ελάττωση της διάρκειας εργασίας, από απολύσεις, από μη ανανέωση συμβολαίων εργασίας και συνεπώς από αύξηση της ανεργίας»*.²⁰

1.4.4 Εποχιακή Ανεργία

Καταρχάς, αξίζει να επισημανθεί ότι υφίστανται πολλές επιχειρήσεις, όπως οι αγροτικές και οι τουριστικές, που παρουσιάζουν συστηματικές μεταβολές στην παραγωγική τους δραστηριότητα κάθε χρόνο. Οι αλλαγές στην παραγωγή ακολουθούνται από μεταβολές στην απασχόληση του εργατικού δυναμικού και ως εκ τούτου από μεταβολές στην ανεργία. Αυτή η μορφή ανεργίας ονομάζεται «εποχιακή». Οι μεταβολές αυτές θεωρούνται προβλέψιμες και παρουσιάζονται συστηματικά κάθε χρόνο ανάλογα με την εποχή, χωρίς να συσχετίζονται με τον οικονομικό κλάδο.²¹

Η εποχιακή ανεργία διακρίνεται από το εξής χαρακτηριστικό: Επαναλαμβάνεται ετησίως και είναι προσωρινή και μικρής σχετικά διάρκειας. Μάλιστα, όπως καταγράφεται στη βιβλιογραφία *«σε χρονιές που το εποχιακό εργατικό δυναμικό δεν επαρκεί για την εκτέλεση αυτών των εργασιών, τότε παρατηρείται αύξηση των ημερομισθίων και επιβάρυνση του κόστους εργασίας με αποτέλεσμα να αυξάνεται κυρίως ο μη δομικός πληθωρισμός (λόγω των αγροτικών προϊόντων)»*.²²

²⁰ Σκουτέλης, Γ., (1996). *Η ανεργία: Αίτια και Λύσεις*. Αθήνα: International Forum, σελ. 44.

²¹ Πετρινιώτη, Ξ., (1989). *Αγορές Εργασίας-Οικονομικές Θεωρίες και Έρευνες*, Αθήνα, Εκδόσεις: Παπαζήση.

²² Σκουτέλης, Γ., (1996). *Η ανεργία: Αίτια και Λύσεις*. Αθήνα: International Forum, σελ. 45.

1.4.5 Καλυμμένη Ανεργία

Πρόκειται για τη μορφή ανεργίας που ενυπάρχει όταν οι εργαζόμενοι υποαπασχολούνται. Να σημειωθεί, ότι τη σήμερον ημέρα ανθεί και προωθείται σημαντικά η μερική απασχόληση. Οι εργαζόμενοι επιθυμούν να βρουν πλήρη απασχόληση χωρίς ωστόσο να το κατορθώνουν. Για το λόγο αυτό, αναγκάζονται να συμβιβάζονται με τη μερική απασχόληση.²³

²³ Σκουτέλης, Γ., (1996). *Η ανεργία: Αίτια και Λύσεις*. Αθήνα: International Forum, σελ. 45.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΑΙ Η ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

2.1 Αίτια ανεργίας

Τα υψηλά επίπεδα στην αύξηση της ανεργίας προκύπτουν σε μεγάλο βαθμό ως απόρροια της περιοριστικής δημοσιονομικής πολιτικής σε συνδυασμό με την πολιτική της σκληρής δραχμής και την εφαρμογή των προγραμμάτων ιδιωτικοποίησης και απορύθμισης της αγοράς εργασίας, τοποθετώντας στην ίδια θέση όλους όσους έχουν εργασία με εκείνους οι οποίοι δεν έχουν και ζητούν να βρουν εργασία.²⁴

Ένας από τους σημαντικότερους λόγους που αξίζει να τονιστεί και συμβάλλει στην αύξηση της ανεργίας είναι η εφαρμοζόμενη σήμερα νομισματική πολιτική που χαρακτηρίζεται από τα υψηλά επιτόκια, και βασίζεται στη λογική της καταπολέμησης του πληθωρισμού. Παρακάτω θα γίνει μία προσπάθεια να αναδειχτούν ακόμη κάποιες βασικές αιτίες που οδηγούν στην ανεργία.

Η οικονομική κρίση είναι μια από τις βασικές αιτίες για την δημιουργία του φαινομένου της ανεργίας. Μια οικονομική κρίση πλήττει άμεσα τον εργασιακό τομέα και ως αποτέλεσμα έχουμε την ανεργία η οποία προκύπτει από τις απολύσεις εργαζομένων τόσο του δημόσιου τομέα όσο και του ιδιωτικού. Όταν η κρίση εξελίσσεται σε ύφεση με βάθος χρόνου, τότε η ανεργία μπορεί να φτάσει σε πολύ υψηλά επίπεδα.

Η μείωση του ανταγωνισμού είναι αρωγός για την δημιουργία του φαινομένου της ανεργίας. Είτε σε εγχώριο είτε σε επίπεδο παγκόσμιο, είναι μια αιτία που οδηγεί τους εργαζόμενους σε απώλεια της εργασίας τους. Η αδυναμία μιας επιχείρησης να ανταγωνιστεί τις αντίπαλές της ή οι εξαγωγές μιας χώρας να μην έχουν την δυνατότητα να συναγωνιστούν τις υπόλοιπες χώρες οδηγεί πολλούς εργαζόμενους στην ανεργία.

Οι επιδράσεις της παγκοσμιοποίησης είναι μία άλλη αιτία που οδηγεί στην ανεργία, δηλαδή η αύξηση του μεγέθους του διεθνούς εμπορίου και η εντατικοποίηση του διεθνούς ανταγωνισμού, αποτελούν σημαντικό παράγοντα που επηρεάζει αρνητικά την απασχόληση. Τα προϊόντα που εισάγονται από τις αναπτυσσόμενες χώρες με χαμηλό κόστος εργασίας υποβαθμίζουν τη διεθνή ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών προϊόντων.²⁵ Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να κλείνουν οι ευρωπαϊκές βιομηχανίες με αποτέλεσμα να αυξάνεται η ανεργία.

²⁴ Σταμάτης, Γ., (1997). *Τα οφέλη μιας υποθετικής εξάλειψης της ανεργίας*. Το εν λόγω κείμενο περιλαμβάνεται στο βιβλίο του Γ. Σταμάτη, με γενικό τίτλο: «Οικονομικά Μαργκινάλια», εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.

²⁵ Pelagidis, T., (1998). European Unemployment: «Myths and Realities». *Challenge*, Issue 1, p.p. 1-7.

Ένας άλλος παράγοντας για την δημιουργία της ανεργίας είναι η έλλειψη εμπιστοσύνης από τα ξένα κράτη προς την ικανότητα και την σιγουριά για την οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας, έχει σαν απόρροια την μείωση των επενδύσεων, κάτι που συνεπάγεται και στην απώλεια της εργασίας πολλών εργαζομένων.

Η έλλειψη εξειδίκευσης δημιουργεί ανεργία, με την τεχνολογική ανάπτυξη και την καινοτομία στις μεθόδους εργασίας, πολλοί εργαζόμενοι με αδυναμία και έλλειψη γνώσης των νέων μεθόδων που απαιτούν εξειδίκευση μπορεί να οδηγήσει στην απώλεια της εργασίας τους.²⁶ Σε αυτό το σημείο αξίζει να αναφερθεί ότι ως μία από τις βασικές αιτίες της ανεργίας είναι η εκμετάλλευση των νέων τεχνολογιών και καινοτομιών από ορισμένα ισχυρά πολιτικό-οικονομικά κέντρα, που εκμεταλλεύονται σχεδόν ολόκληρο το ποσοστό ωφέλειας, που προέρχεται από αυτές περιορίζοντας σε μεγάλο βαθμό τα χέρια εργασίας. Δίνεται βάση στο γεγονός ότι η τεχνολογία έχει αναβαθμίσει τη ζήτηση για εργαζομένους οι οποίοι θα πρέπει να διαθέτουν υψηλές δεξιότητες, ταυτόχρονα μειώνει τη ζήτηση για άτομα με χαμηλό επίπεδο δεξιοτήτων.^{27,28}

Επίσης, ένας ακόμη λόγος για την δημιουργία του φαινομένου της ανεργίας είναι τα υψηλά επιδόματα ανεργίας τα οποία δίνονται, πολλοί μελετητές τα χαρακτηρίζουν ως αντικίνητρο για την εξεύρεση εργασίας από τον άνεργο καθώς είναι υψηλά και για μεγάλο χρονικό διάστημα κυρίως σε χώρες τις Ευρώπης, ωστόσο, η άποψη αυτή βρίσκει πολλούς επικριτές.

Συνοπτικά και με βάση τα προαναφερθέντα μπορούμε να συνοψίσουμε τα εμφανή αίτια της ανεργίας όπως είναι:

- Η οικονομική κρίση
- Η ελλιπής σύνδεση ανάμεσα στην παραγωγή και στην εκπαίδευση
- Επαγγελματικός προσανατολισμός
- Η μείωση των επενδύσεων και της ανταγωνιστικότητας
- Έλλειψη εξειδίκευσης στο νέο περιβάλλον ταξινόμησης της εργασίας
- Η κατάργηση των παραδοσιακών επαγγελμάτων
- Η τεχνολογική ανάπτυξη
- Η εξαγωγή επιχειρηματικών δραστηριοτήτων σε περιοχές ή κράτη με φθηνότερα εργατικά χέρια

²⁶ Ετήσια Έκθεση INE-ΓΣΕΕ, (2008).

²⁷ Μάτσια, Α., (2010). Ανεργία Γυναικών : Αίτια και Προσδιοριστικοί Παράγοντες. Πανεπιστήμιο Αιγαίου [online] <http://lib-dspace.lib.aegean.gr/bitstream/handle/11608/4006/file0.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (τελευταία πρόσβαση στις 4/1/2015)

²⁸ Krugman, P., (1994). *Past and Prospective causes of high unemployment*. Paper presented at the Jackson Hall Symposium, Wyoming, August 1994.

2.2 Συνέπειες από την έλλειψη εργασίας

Η ανεργία κάνει την εμφάνιση της σε μεγάλο βαθμό στις ομάδες των νέων ατόμων που αποφοιτούν από τα Λύκεια τα ΑΕΙ και ΤΕΙ της χώρας με αποτέλεσμα να δημιουργούνται συναισθήματα αβεβαιότητας για το μέλλον και την επαγγελματική κατάσταση των αποφοίτων, σύμπλεγμα κατωτερότητας και ανασφάλειας που οδηγούν στο άγχος και στην απαισιοδοξία. Οι παραπάνω λόγοι εξαναγκάζουν τους νέους και όχι μόνο να ασκούν επαγγέλματα διαφορετικά από αυτά που διάλεξαν οι ίδιοι.²⁹ Σε αυτό το σημείο αξίζει να σημειωθεί ότι τα παιδιά των φτωχών οικογενειών μένουν περισσότερο στάσιμα όσο αφορά την εκπαίδευσή τους από ότι τα παιδιά των μη φτωχών, «κληρονομώντας», κατά κάποιο τρόπο το εκπαιδευτικό-μορφωτικό επίπεδο των γονιών τους.³⁰ Αποδείχθηκε επίσης ότι ακόμη και στην περίπτωση που φτάνουν στο ίδιο επίπεδο εκπαίδευσης με τα παιδιά των μη φτωχών οικογενειών δεν έχουν τις ίδιες με αυτά ευκαιρίες για κοινωνική ανέλιξη και επαγγελματική αποκατάσταση. Το πρόβλημα της ανεργίας συνδέεται άμεσα με το ευρύτερο πρόβλημα της φτώχειας χωρίς όμως να ταυτίζεται με αυτό.³¹

Οι νέοι άνεργοι νιώθουν μία ενοχή, γιατί ζουν σε βάρος των οικογενειών τους. Τους στερείτε η δυνατότητα να ζήσουν με αυτάρκεια και να ικανοποιήσουν τις βασικές τους ανάγκες. Με αυτή την αφορμή γίνεται έντονο το φαινόμενο της μετανάστευσης των νέων σε άλλες χώρες, για ένα καλύτερο βιώσιμο επίπεδο, υπό καλύτερες εργασιακές συνθήκες και για ένα πιο σίγουρο μέλλον³². Η σκληρή και συνάμα δύσκολη πραγματικότητα και η δημιουργία του ενστίκτου της αυτοσυντήρησης οδηγούν στην εμφάνιση νοσηρών φαινομένων και αναπτύσσουν συναισθήματα αποκλεισμού που με τη σειρά τους γεννούν συμπεριφορές που είναι ενάντια στην κοινωνία.

Η ανεργία έχει τρεις βασικές οικονομικές συνέπειες: Πρώτον, αποτελεί την απώλεια των παραγωγικών δυνάμεων, δηλαδή της εργασίας των ανέργων, η οποία θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί στην παραγωγική διαδικασία. Κατά δεύτερον, σημαίνει απώλεια εισοδήματος

²⁹ Γιρβαλάκη, Ε., & Σταμούλη, Μ., (2012). *Ανεργία & Απασχόληση στην Ελληνική Αγορά Εργασίας την Τελευταία Δεκαετία*, ΤΕΙ Κρήτης, σελ. 30 [online] http://nefeli.lib.teicrete.gr/browse/sdo/log/2012/GirvalakiEvangelia,StamouliMaria/attached-document-1356080182-887057-24550/GirvalakiEvangelia_StamouliMaria2012.pdf (τελευταία πρόσβαση στις 3/1/2015).

³⁰ Σ. Καραγιωργα κ.ά., *Διαστάσεις της φτώχειας στην Ελλάδα, τόμος Β*, Αθήνα, 1999, Ε.Κ.Κ.Ε, σελ. 463.

³¹ Πατέλης, Δ., (1997). *Όψεις της Ανεργίας: Κοινωνικές και Ψυχολογικές Επιπτώσεις*. ΙΝΕ-ΓΣΕΕ, Αθήνα.

³² Γιρβαλάκη, Ε., & Σταμούλη, Μ., (2012). *Ανεργία & Απασχόληση στην Ελληνική Αγορά Εργασίας την Τελευταία Δεκαετία*, ΤΕΙ Κρήτης, [online] http://nefeli.lib.teicrete.gr/browse/sdo/log/2012/GirvalakiEvangelia,StamouliMaria/attached-document-1356080182-887057-24550/GirvalakiEvangelia_StamouliMaria2012.pdf (τελευταία πρόσβαση στις 4/1/2015).

για τον άνεργο και την οικογένειά του. Και τέλος, επιβαρύνει τον κρατικό προϋπολογισμό, λόγω της παροχής των επιδομάτων ανεργίας προς τους ανέργους.³³

Φυσικά οι συνέπειες της ανεργίας αγγίζουν και τον ευρύτερο τομέα, γιατί η ανεργίας είναι μια επώδυνη κατάσταση για τον άνεργο και την οικογένειά του διότι εκτός από την έλλειψη εισοδήματος, μειώνει και την κοινωνική του θέση, δημιουργεί προβλήματα αυτοσεβασμού και οικογενειακών εντάσεων. Με άλλα λόγια, και εκτός από τις οικονομικές συνέπειες, η ανεργία δημιουργεί σοβαρά κοινωνικά-ψυχολογικά προβλήματα στον άνεργο.³⁴

2.3 Ατομικά προβλήματα ανέργων

Κάθε άνεργος καλείται να αντιμετωπίσει καταστάσεις που είναι αποτέλεσμα της βαρύτητας που κατέχει η θέση της εργασίας στη συγκρότηση και δημιουργία των σύγχρονων κοινωνιών. Η έλλειψη της εργασίας ισοδυναμεί με έλλειψη εισοδήματος και επομένως έλλειψη των μέσων για την απόκτηση αγαθών και υπηρεσιών για τον ίδιο αλλά και την οικογένειά του.³⁵

Η ανεργία έχει ως αποτέλεσμα την οικονομική εξασθένηση του ατόμου, καθώς του στερεί έσοδα τα οποία προέρχονται από την εργασία του ατόμου και που του είναι απολύτως αναγκαία για την επιβίωσή του και για την κάλυψη των οικονομικών του υποχρεώσεων. Πιο συγκεκριμένα η ανεργία των νέων ανθρώπων σημαίνει και την μακροχρόνια οικονομική εξάρτηση από την οικογένειά τους. Οι νέοι λοιπόν έχουν μία σοβαρή αδυναμία στο να επιτύχουν την οικονομική τους αυτονομία που θα τους επιτρέψει να εκπληρώσουν τους στόχους τους και να ζήσουν τη ζωή τους, όπως πραγματικά το επιθυμούν.³⁶

Όσο πιο μεγάλο είναι το διάστημα για ένα άτομο που παραμένει άνεργο, τόσο μεγαλύτερη είναι η φθορά των γνώσεων, ικανοτήτων και πείρας δηλαδή της εργατικής του δύναμης. Επομένως ο άνεργος εισέρχεται σε έναν επαναλαμβανόμενο κύκλο ανεργίας με μεγάλη δυσκολία στην εύρεσης εργασίας και ως αποτέλεσμα τον αποκλεισμό του από την αγορά εργασίας και των θέσεων που προσφέρει αυτή.

Επίσης θα πρέπει να τονιστεί ότι η μακροχρόνια ανεργία έχει σοβαρές επιπτώσεις και στον ψυχολογικό τομέα του ατόμου, και αυτό γιατί ο άνεργος νιώθει πως το πρόβλημα αυτό

³³ Λιανός, Θ., Παπαβασιλείου, Α., Χατζηανδρέου, Α., (2007). *Αρχές Οικονομικής Θεωρίας*, Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων: Αθήνα.

³⁴ Δεδουσόπουλος, Α. (2009). «*Η επισφάλεια της εργασίας και οι κοινωνικές συνέπειες της*», (τ. 52) Διαθέσιμο στο: https://entosepoxhs.files.wordpress.com/2009/12/entosepohis_52_22-11-091.pdf (τελευταία πρόσβαση στις 25/2/2015).

³⁵ Νταντά Ε., (2009) *Ανεργία*, ΤΕΙ Θεσσαλονίκης, σελ.41 [online] <http://eureka.lib.teithe.gr:8080/bitstream/handle/10184/1873/NTANTA.pdf?sequence=1> (τελευταία πρόσβαση στις 3/7/2014).

³⁶ Μάντης Κ. *Ανεργία (συνέπειες, αίτια & τρόποι αντιμετώπισης)* [online] http://latistor.blogspot.gr/2015/01/blog-post_9.html (τελευταία πρόσβαση στις 25/6/2014).

της ανεργίας και της μη εύρεσης εργασίας είναι κατά κάποιο τρόπο προσωπική του αποτυχία. Κλονίζεται, επομένως, η αυτοπεποίθησή του κι έρχεται αντιμέτωπος με συναισθήματα άγχους, αβεβαιότητας, ανασφάλειας και σε κάποιες περιπτώσεις ακόμη και με κατάθλιψη.³⁷

Τα συναισθήματα που δημιουργούν ένα αρνητικό κλίμα στον άνεργο μπορούν να τον καταβάλουν ψυχικά, αλλά και να τον ωθήσουν σε συμπεριφορές χωρίς αποτέλεσμα στην προσπάθειά του να αποδεχθεί ότι ζει σε μια κοινωνία που αρνείται τη βασική και αξιοπρεπή ευκαιρία σε μια θέση για έντιμη εργασία.

Ο άνεργος, είναι γεγονός ότι αισθάνεται μειονεκτικά, αντιμετωπίζει μεγάλη αδυναμία στο να μπορεί να εκπληρώσει τις οικονομικές του υποχρεώσεις, και αυτό έχει σαν αποτέλεσμα πιθανόν να οδηγείται είτε σε αυτοκαταστροφικές συμπεριφορές είτε σε κάποιες περιπτώσεις και σε πράξεις βίας προκειμένου να εξασφαλίσει τα χρήματα που έχει ανάγκη. Η ανεργία δημιουργεί και δεσμεύει το άτομο σε μια κατάσταση στάσιμη, καθώς του είναι αδύνατη οποιαδήποτε πορεία εξέλιξης είτε σε προσωπικό επίπεδο είτε σε κοινωνικό επίπεδο.³⁸

Ο άνεργος οδηγείτε σε απομόνωση από την κοινωνία και τα κοινωνικά δρώμενα, αφού η απουσία εργασίας και σαφώς η έλλειψη χρημάτων δεν του επιτρέπει τη συμμετοχή σε δραστηριότητες που απαιτούν χρηματική αμοιβή. Ταυτόχρονα, το ίδιο αποτρεπτικά για τις κοινωνικές του συναναστροφές λειτουργεί και αρνητική επίδραση της ανεργίας στην συναισθηματική του κατάσταση.³⁹

Ο κάθε άνεργος αντιμετωπίζει το πρόβλημα της ανεργίας με διαφορετικό τρόπο και ανάλογα με την οικονομική συγκυρία που επικρατεί (ύφεση ή ανάπτυξη). Συγκεκριμένα, σε περιόδους που επικρατεί η οικονομική ύφεση τα προβλήματα της ανεργίας που αναφερθήκαν παραπάνω μεγεθύνονται λόγω της αρνητικής οικονομικής συγκυρίας και της αβεβαιότητας που επικρατεί στο γενικό σύνολο. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι σε μια κατάσταση ύφεσης αυξάνονται οι πιθανότητες για την δημιουργία της ανεργίας, η εργασία με μειωμένο ωράριο, η εργασία που δεν ανταποκρίνεται στις εργατικές δυνατότητες του ατόμου. Ακόμα και η εύρεση μιας θέσης «με τα κατάλληλα προσόντα» δεν παρέχει στο άτομο την ασφάλεια που απαιτεί διότι η αρνητική οικονομική κατάσταση υπερέρχει λόγω της αβεβαιότητας που δημιουργείτε.

³⁷ Πετκίδου, Ε., (2007). ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΙΑ: Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΑΝΕΡΓΩΝ. <http://estia.hua.gr:8080/dspace/bitstream/123456789/240/1/Ptychiaki23.pdf> (τελευταία πρόσβαση στις 5/6/2014).

³⁸ Νταντά Ε., (2009) *Ανεργία*, ΤΕΙ Θεσσαλονίκης, σελ. 41 [online] <http://eureka.lib.teithe.gr:8080/bitstream/handle/10184/1873/NTANTA.pdf?sequence=1> (τελευταία πρόσβαση στις 3/7/2014).

³⁹ Μάντης Κ. *Ανεργία (συνέπειες, αίτια & τρόποι αντιμετώπισης)* [online] http://latistor.blogspot.gr/2015/01/blog-post_9.html (τελευταία πρόσβαση στις 25/6/2014).

2.4 Εργασία και εκπαίδευση

Ο άνθρωπος σαν οντότητα, το εργατικό δυναμικό και οι δεξιότητές του αποτελούν τις κυρίαρχες προϋποθέσεις για την δημιουργία βάσεων που θα φέρουν την ανάπτυξη. Απ' αυτές τις προϋποθέσεις θα εξαρτηθεί η άμεση προσαρμογή στις νέες τεχνολογίες, η εφαρμογή καινοτομιών, ο εκσυγχρονισμός των δομών της οικονομίας και το άνοιγμα των επιχειρήσεων προς νέες αγορές.⁴⁰ Γι' αυτό μία σοβαρή και σημαντική επένδυση για το μέλλον της κοινωνίας και της χώρας είναι η επένδυση στον ανθρώπινο δυναμικό παράγοντα. Οι επενδύσεις αυτές πρέπει να προγραμματιστούν ορθολογικά διότι έχουν μακροχρόνια απόδοση και απαιτούν μεγάλη δέσμευση διοικητικών και χρηματικών πόρων από το κράτος. Παράλληλα όμως θα είναι και οι βασικές επενδύσεις με ουσιαστικό περιεχόμενο προκειμένου να διασφαλιστούν συγκριτικά πλεονεκτήματα για την δημιουργία καθεστώτος ανάπτυξης.⁴¹ Αξίζει να τονιστεί η προσοχή στο γεγονός ότι η ποσοτική και μόνο αύξηση των επενδύσεων αυτών, δεν αρκεί. Διότι, θα δημιουργηθεί σπατάλη σε πολύτιμους πόρους αν κατευθυνθούν στην αναπαραγωγή και επέκταση των ήδη υπάρχοντων δομών. Σκοπός των επενδύσεων θα πρέπει να είναι αντίθετα ο σε βάθος εκσυγχρονισμός των δομών αυτών και η προσαρμογή τους στις νέες συνθήκες.

Η αναβάθμιση της εκπαίδευσης και κατάρτισης στην Ελλάδα είναι ένα έργο μακροχρόνιο και απαιτεί συνέχεια και συνέπεια στις δράσεις που αναλαμβάνονται, καθώς επίσης και μεγάλη δέσμευση για συνεργασία όλων των φορέων που συμμετέχουν. Επισημαίνεται ότι υπάρχει αναντιστοιχία μεταξύ ζήτησης σε ειδικευμένη εργασία, λόγω των αναγκών που μεταβάλλονται στην αγορά εργασίας και την προσφορά του εκπαιδευτικού μας συστήματος το οποίο λειτουργεί με πρότυπα παλαιότερων ετών τα οποία δεν ανταποκρίνονται στις σημερινές ανάγκες της κοινωνίας και της αγοράς εργασίας. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να παρατηρείται συχνά το φαινόμενο της ύπαρξης της ανεργίας και της υπερβάλλουσας ζήτησης εργασίας για ορισμένες ειδικεύσεις. Μία άλλη αδυναμία που παρατηρείται είναι η έλλειψη συντονισμού και ελέγχου των προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης που διαχέονται σε ποικίλους φορείς και οργανώσεις. Υπογραμμίζεται ότι για να υπάρξουν θετικά αποτελέσματα, στην όλη προσπάθεια είναι απαραίτητο να στηριχτεί η

⁴⁰ Νταντά Ε., (2009) *Ανεργία*, ΤΕΙ Θεσσαλονίκης, σελ. 41 [online] <http://eureka.lib.teithe.gr:8080/bitstream/handle/10184/1873/NTANTA.pdf?sequence=1> (τελευταία πρόσβαση στις 3/7/2014).

⁴¹ Νταντά Ε., (2009) *Ανεργία*, ΤΕΙ Θεσσαλονίκης, σελ. 41 [online] <http://eureka.lib.teithe.gr:8080/bitstream/handle/10184/1873/NTANTA.pdf?sequence=1> (τελευταία πρόσβαση στις 3/7/2014).

ουσιαστική και ισότιμη συμβολή των κοινωνικών εταίρων, οι οποίοι είναι σε καλύτερη θέση να γνωρίζουν τις ανάγκες της αγοράς εργασίας και τις μελλοντικές ανάγκες της οικονομίας.⁴²

2.5 Προληπτικά μέτρα

Το σύστημα κάλυψης της ανεργίας που υπάρχει σήμερα και το οποίο ελέγχει την αγορά εργασίας και την επαγγελματική κατάρτιση των ανέργων, ασκείται από τον ΟΑΕΔ και θα πρέπει να τονιστεί ότι πλέον είναι απαρχαιωμένο και διαμορφώθηκε για να αντιμετωπίσει επίπεδα ανεργίας πολύ χαμηλότερα και μικρότερης διάρκειας από αυτά που πλέον έχουν δημιουργηθεί λόγω τις υφιστάμενης οικονομικής κρίσης, καθώς τα προβλήματα εργασίας ήταν είναι λιγότερο απαιτητικά από αυτά που διαμορφώνονται στην σημερινή πραγματικότητα εν μέσω κρίσης. Χρειάζεται ριζική αλλαγή του υπάρχοντος συστήματος καθώς και των νομικών πλαισίων που το απαρτίζουν. Με βάση τα παραπάνω προβλήματα ο ΟΑΕΔ έχει αποδείξει την ικανότητά του να διακρίνει και να αντιμετωπίζει την ανάγκη για εκσυγχρονισμό ώστε να είναι σε θέση να χειρίζεται τις συνεχείς εξελίξεις και τα νέα δεδομένα. Οι κατευθύνσεις που μπορούν να ακολουθηθούν στον τομέα αυτό είναι: Η βελτίωση του ελέγχου της ανεργίας και των προϋποθέσεων που πρέπει να πληροί ένα άνεργο άτομο για να δικαιούται επιδότηση, ώστε να αντιμετωπιστούν οι παρανομίες.⁴³ Άλλη μία κατεύθυνση που θα πρέπει να ακολουθηθεί είναι η άμεση απόδοση των εισφορών οι οποίες καταβάλλονται για την αντιμετώπιση της ανεργίας οι οποίες πολλές φορές καθυστερούν με αποτέλεσμα να δημιουργείτε πρόβλημα στους δικαιούχους.⁴⁴ Επίσης άλλη μία κατεύθυνση είναι η διαμόρφωση δύο σταδίων για τα επιδόματα ανεργίας.⁴⁵

⁴² Νταντά Ε., (2009) *Ανεργία*, ΤΕΙ Θεσσαλονίκης, σελ. 41 [online]
<http://eureka.lib.teithe.gr:8080/bitstream/handle/10184/1873/NTANTA.pdf?sequence=1>
(τελευταία πρόσβαση στις 3/7/2014)

⁴³ Βενιανάκης, Μ., Άρης, Δ., (2011) *Οι παθογένειες της Ελληνικής Οικονομίας και πολιτικές για να βγει από το οικονομικό αδιέξοδο που βρίσκεται σήμερα*, ΤΕΙ Κρήτης, σελ. 60 [online]
http://nefeli.lib.teicrete.gr/browse/sdo/log/2011/VenianakisMichail,DimitrisAris/attached-document-1305269861-564299-6925/benianakis_dimitris2011.pdf (τελευταία πρόσβαση στις 25/3/2015).

⁴⁴ Βενιανάκης, Μ., Άρης, Δ., (2011) *Οι παθογένειες της Ελληνικής Οικονομίας και πολιτικές για να βγει από το οικονομικό αδιέξοδο που βρίσκεται σήμερα*, ΤΕΙ Κρήτης, σελ. 60 [online]
http://nefeli.lib.teicrete.gr/browse/sdo/log/2011/VenianakisMichail,DimitrisAris/attached-document-1305269861-564299-6925/benianakis_dimitris2011.pdf (τελευταία πρόσβαση στις 25/3/2015).

⁴⁵ Βενιανάκης, Μ., Άρης, Δ., (2011) *Οι παθογένειες της Ελληνικής Οικονομίας και πολιτικές για να βγει από το οικονομικό αδιέξοδο που βρίσκεται σήμερα*, ΤΕΙ Κρήτης, σελ. 60 [online]
http://nefeli.lib.teicrete.gr/browse/sdo/log/2011/VenianakisMichail,DimitrisAris/attached-document-1305269861-564299-6925/benianakis_dimitris2011.pdf (τελευταία πρόσβαση στις 25/3/2015).

2.5.1 Κινητικότητα εργατικού δυναμικού

Η μη αντιστοιχία μεταξύ προσφοράς και ζήτησης στην αγορά εργασίας αποτελεί την αιτία της διαρθρωτικής ανεργίας, η οποία σύμφωνα με εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής βρίσκεται στο 6% σε Ευρωπαϊκό επίπεδο. Η προσπάθεια για ενίσχυση της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού θεωρείται βασικός παράγοντας περιορισμού των αναντιστοιχιών αυτών και ως αποτέλεσμα παράγοντας μείωσης της ανεργίας. Η ηλικία, το φύλλο, το κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον καθώς επίσης και η εκπαίδευση έχουν επίδραση στην επαγγελματική κινητικότητα του εργατικού δυναμικού. Επίσης η έλλειψη υποδομής στην περιφέρεια και η έλλειψη κινήτρων επηρεάζουν την κινητικότητα των εργαζομένων σε γεωγραφικό επίπεδο.

Για να βελτιωθεί η κινητικότητα του εργατικού δυναμικού πρέπει να ληφθούν μέτρα που θα στοχεύουν στα εξής ακόλουθα: Πρώτον, θα πρέπει να γίνει ενίσχυση στην κινητικότητα των εργαζομένων σε γεωγραφικό επίπεδο. Σε αυτήν την περίπτωση δεν αρκούν μόνο τα οικονομικά κίνητρα για την γεωγραφική μετακίνηση του εργατικού δυναμικού. Χρειάζεται μια οργανωμένη και ευέλικτη αντιμετώπιση του προβλήματος, με την καταγραφή των ειδικοτήτων που έχουν ζήτηση, των κενών θέσεων εργασίας σε όλη την περιφέρεια, και την ενίσχυση των προγραμμάτων εκπαίδευσης.⁴⁶ Δηλαδή μια ουσιαστική διευκόλυνση της κινητικότητας των εργαζομένων μεταξύ τομέων της οικονομίας με κίνητρα και συγκεκριμένα προγράμματα κατάρτισης.⁴⁷

Κατά δεύτερον θα πρέπει να γίνει ένας περιορισμός της μη αντιστοιχίας μεταξύ προσφοράς και ζήτησης ειδικοτήτων και ανάλογη προσαρμογή του εκπαιδευτικού προγράμματος έτσι ώστε να ενισχύεται η συνεχιζόμενη κατάρτιση στις ανάγκες της αγοράς εργασίας οι οποίες μεταβάλλονται συνέχεια.⁴⁸

2.5.2 Ευελιξία στην αγορά εργασίας

Η αύξηση της ανεργίας δημιουργείται από την έλλειψη ευελιξίας στην αγορά εργασίας που αποτελεί και έναν από τους κύριους παράγοντες που καθυστερούν την πραγματοποίηση των απαιτούμενων διαρθρωτικών αλλαγών με σκοπό την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας. Εκτός των άλλων, η αναδιοργάνωση όσο αφορά τον χρόνο εργασίας αποτελεί βασικό παράγοντα για την προσαρμογή της παραγωγικής δραστηριότητας στις διακυμάνσεις της ζήτησης και για την μεγιστοποίηση της απόδοσης του παραγωγικού εξοπλισμού. Το κυμαινόμενο ωράριο, οι συμβάσεις ορισμένου χρόνου και η μερική απασχόληση δίνουν την δυνατότητα στις

⁴⁶ Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας, (2014) *ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ, ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ & ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ* (2014-2020).

⁴⁷ Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας, (2014) *ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ, ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ & ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ* (2014-2020).

⁴⁸ *Μελέτη ΟΟΣΑ*, (2008).

επιχειρήσεις να γίνουν πιο παραγωγικές και να διατηρήσουν την ανεργία σε χαμηλότερα επίπεδα ενώ συγχρόνως στις περισσότερες περιπτώσεις καλύπτουν και προτιμήσεις των εργαζόμενων (γυναίκες, νέοι).⁴⁹

Σύμφωνα με την μελέτη του ΟΟΣΑ η εμπειρία των κρατών που προσφεύγουν στις ευέλικτες μορφές απασχόλησης δείχνει ότι τα κράτη αυτά: Έχουν χαμηλά ποσοστά ανεργίας, ευνοούνται ειδικές ομάδες πληθυσμού που αναζητούν μια μορφή ευελιξίας στην εργασιακή τους σχέση όπως για παράδειγμα φοιτητές, γυναίκες κ.τ.λ., ευνοούνται επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται εποχικά και δίνεται στους νέους που δεν κατορθώνουν να βρουν θέση εργασίας με πλήρη απασχόληση, η δυνατότητα να βελτιώσουν τα προσόντα τους και τις προοπτικές ένταξής τους στην αγορά εργασίας μέσα από μία εποχική εργασία. Επίσης, δίνεται η δυνατότητα για καλύτερη κατανομή του όγκου της διαθέσιμης εργασίας, και έχει αποδειχτεί ότι από τα είδη ελαστικών μορφών εργασίας, ιδιαίτερα της μερικής απασχόλησης προσφέρουν σημαντικά στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.⁵⁰

⁴⁹ Νταντά Ε., (2009). *Ανεργία*, ΤΕΙ Θεσσαλονίκης, σελ. 41
[online] <http://eureka.lib.teithe.gr:8080/bitstream/handle/10184/1873/NTANTA.pdf?sequence=1>
(τελευταία πρόσβαση στις 3/7/2014)

⁵⁰ Μελέτη ΟΟΣΑ, (2008).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΙΑ

3.1 Ορισμοί - Στάδια Οικονομικής Κρίσης

Είναι αποδεκτό, ότι η έννοια της κρίσης είναι πολυδιάστατη. Κατά καιρούς στον όρο αυτό αποδίδονται ποικίλες ερμηνείες από τους ανθρώπους, οι οποίοι μέσω της συγκεκριμένης ορολογίας προσπαθούν να περιγράψουν με μια λέξη ότι αντιμετωπίζουν ένα δύσκολο πρόβλημα, ότι διανύουν μια περίοδο ανωμαλίας (μη φυσιολογική περίοδος) και αντικανονικότητας ή βρίσκονται σε κρίσιμη φάση. Σύμφωνα με το λεξικό των Τεγόπουλου - Φυτράκη η λέξη «Κρίση» είναι ελληνική λέξη, από την οποία προέρχεται ο όρος 'crisis' και υποδηλώνει μία περίοδο ανωμαλίας με δυσχέρειες και κινδύνους (σελ. 482). Στην ελληνική γλώσσα, η λέξη Κρίση προέρχεται ετυμολογικά από το ρήμα «κρίνω» θέλοντας να χαρακτηρίσει μια μη κανονική κατάσταση κατά την οποία συντελούνται αλλαγές σε όλους τους τομείς της κοινωνίας. Συλλήβδην, πρόκειται για μια κατάσταση κρίσιμη, δύσκολη και επικίνδυνη, με αποτέλεσμα αναταραχές και ανακατατάξεις στα δεδομένα μιας χώρας.⁵¹

Σύμφωνα με τον καθηγητή, κύριο Πανηγυράκη (2001)⁵², «κρίση» είναι μια εκτροπή από την κατάσταση της κανονικότητας και μπορεί να προσλάβει διαβαθμίσεις αντικανονικότητας από μια κατάσταση απλής διαταραχής μέχρι την κατάσταση μη ελεγχόμενων εκρηκτικών γεγονότων και την κατάσταση του χάους και του πανικού. Επίσης, σχετικά με το όρο αυτό, ο Γεώργιος Πανηγυράκης έχει αναφέρει χαρακτηριστικά: *«Η κρίση εμπεριέχει μια απειλή σχετικά με τους πόρους και τους ανθρώπους, την απώλεια του ελέγχου και ορατές ή αόρατες συνέπειες στους ανθρώπους, τους πόρους και τους οργανισμούς»*.⁵³

Από την παράθεση των παραπάνω στοιχείων και πληροφοριών σχετικά με τον ορισμό της κρίσης, αντιλαμβάνεται ο καθένας ότι σημαίνει μια κατάσταση κρίσιμη, δύσκολη και επικίνδυνη. Σύμφωνα με τον οικονομολόγο Μανώλη Σφακιανάκη (1998), πρόκειται για μία εκτροπή από την κατάσταση της κανονικότητας, που συμβαίνει σε ένα σημείο καμπής, και στο οποίο ανατρέπεται ένα status quo ante (που αφορά ένα πρόσωπο, μια ομάδα, ένα σύνολο, μια συνθήκη, διαδικασία, οργάνωση), με διαφορετική κάθε φορά ένταση, ταχύτητα και αιτιολογία και δημιουργείται ένα νέο status quo, δύσκολα ελεγχόμενο, δυναμικό, ρευστό, ασταθές, και επικίνδυνο, που πρέπει να αντιμετωπιστεί, για να επανέλθει η κατάσταση

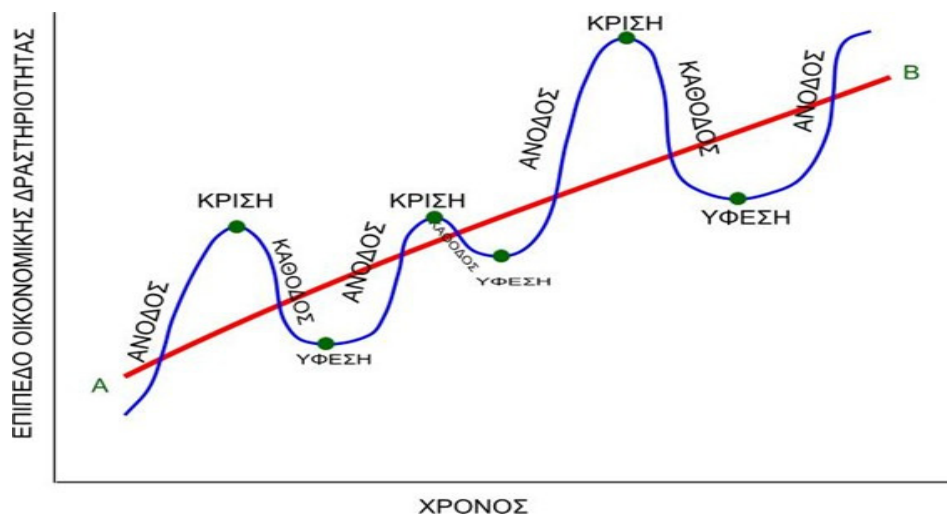
⁵¹ Ιστοσελίδα: <http://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/14829/6/PlithouVasilikiMsc2012.pdf> (τελευταία πρόσβαση στις 5/5/2015).

⁵² Ο Γεώργιος Γ. Πανηγυράκης είναι καθηγητής στο Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης των Επιχειρήσεων του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών και Διευθυντής του Διατμηματικού Μεταπτυχιακού Προγράμματος Μ Α του Ο.Π.Α.

⁵³ Σφακιανάκης, Μ. Κ., (1998). *Διοίκηση Κρίσεων – Crisis Management*, Αθήνα: Έλλην.

κανονικότητας.

Όπως είναι γνωστό, η κρίση αποτελεί μία από τις φάσεις του οικονομικού κύκλου. Οικονομικοί κύκλοι ή οικονομικές διακυμάνσεις ονομάζονται οι μεταβολές που παρουσιάζει η οικονομική δραστηριότητα δηλαδή τα διάφορα στοιχεία που συνθέτουν μια οικονομία (παραγωγή, εισόδημα, απασχόληση κλπ.). Στο σχήμα 1 που ακολουθεί μπορεί κάποιος να διακρίνει τις φάσεις του οικονομικού κύκλου.⁵⁴ Υπάρχουν δύο κύριες φάσεις μέσα από τις οποίες διέρχεται η οικονομία στη διάρκεια ενός οικονομικού κύκλου, αυτές είναι: η **φάση της ανόδου** ή της άνθησης και η **φάση της καθόδου** ή της ύφεσης. Η μετάβαση από την άνοδο στην κάθοδο και αντίστροφα δε γίνεται αμέσως ή απότομα, αλλά απαιτεί χρόνο. Επίσης περνάει από τη **φάση της κρίσης** που είναι η κορυφή του κύκλου. Αντιστοίχως, η μετάβαση από την κάθοδο στην άνοδο περνάει από τη **φάση της ύφεσης**.

Σχήμα 1: Οι φάσεις του οικονομικού κύκλου

Πηγή: Σφακιανάκης, Μ. Κ., (1998). *Διοικητική κρίσεων*. Αθήνα: Έλλην.

Πολλές φορές για τον προσδιορισμό της οικονομικής κρίσης χρησιμοποιούνται οι έννοιες από τη θεωρία των οικονομικών διακυμάνσεων. Με βάση τη συγκεκριμένη θεωρία, οικονομικές διακυμάνσεις ή οικονομικοί κύκλοι είναι το φαινόμενο των επαναλαμβανόμενων διακυμάνσεων της γενικής δραστηριότητας που παρουσιάζει η οικονομία σε μία περίοδο ετών. Μία οικονομική κρίση, μπορεί να αποτελείται από διαφορετικά στάδια τα οποία είναι στον αριθμό τέσσερα. Ο συνήθης κύκλος ζωής μιας κρίσης ακολουθεί τα στάδια που καταγράφονται στη συνέχεια.⁵⁵

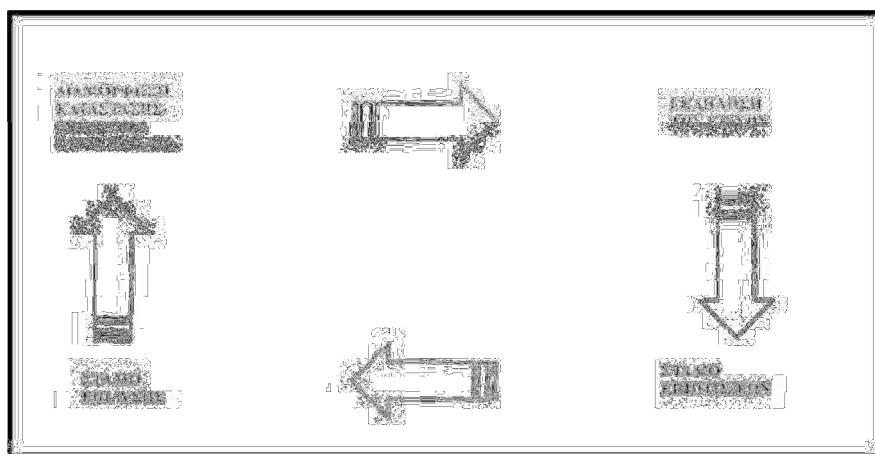
1. **Στάδιο Διαμόρφωσης της κατάστασης ή Πρόδρομων συμπτωμάτων (Prodromal crisis stage)**
2. **Στάδιο εκδήλωσης – κορύφωσης της Κρίσης (Acute crisis stage)**

⁵⁴ Σφακιανάκης, Μ. Κ., (1998). *Διοίκηση Κρίσεων – Crisis Management*, Αθήνα: Έλλην.

⁵⁵ Σφακιανάκης, Μ. Κ., (1998). *Διοικητική κρίσεων*. Αθήνα: Έλλην.

3. Στάδιο των επιπτώσεων (Chronic crisis stage)

4. Στάδιο επίλυσης – ομαλοποίησης (Crisis resolution stage)

Σχήμα 2: Στάδια της οικονομικής κρίσης

Πηγή: Σφακιανάκης, Μ. Κ., (1998). *Διοικητική κρίσεων*. Αθήνα: Έλλην.

3.2 Επιπτώσεις της Οικονομικής Κρίσης

Αναμφισβήτητα, η οικονομική κρίση του 2008, έχει οδηγήσει σε ύφεση την ελληνική οικονομία και έχει αναδείξει παράπλευρες οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις. Καθώς βρισκόμαστε εν μέσω μιας σημαντικής οικονομικής ύφεσης, η οικονομική κρίση στην Ελλάδα έχει ήδη επιφέρει αλυσίδα συνεπειών που προβάλλουν τις εύθραυστες όψεις του συστήματος της οικονομίας, ενώ η βραχυπρόθεσμη αλλά και η μακροπρόθεσμη επιρροή στη φτώχεια, την περιθωριοποίηση και τον κοινωνικό αποκλεισμό ορισμένων ομάδων πληθυσμού, έχει αρχίσει να κάνει την εμφάνισή του.

Οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης για τη χώρα μας, όπως υποστηρίζεται από τους οικονομολόγους είναι αισθητές σε όλους τους τομείς της κοινωνίας. Σε περιπτώσεις κρίσης, οι μηχανισμοί που συνηθίζονται δεν είναι αρκετοί, ούτε μπορούν να οδηγήσουν με γρήγορο βαθμό στην ισορροπία που προϋπήρχε. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να παρατηρείται μια αποδιοργάνωση στη βιοψυχοκοινωνική λειτουργία των ατόμων, των οικογενειών, των ομάδων και των ευρύτερων συστημάτων. Η δημιουργία μιας νέας κοινωνικής πραγματικότητας, οι προκαταλήψεις, ο ρατσισμός, ο άνισος ανταγωνισμός στην αγορά εργασίας, η σταδιακή περιθωριοποίηση και ο κοινωνικός αποκλεισμός κατακλύζει και διαπερνά τα μέλη της κοινωνίας.

Οι άνθρωποι βιώνοντας την κρίση με την ολόπλευρη επιρροή της, γίνονται όλο και πιο ευαίσθητοι και ευάλωτοι. Οι καταστάσεις που δημιουργούνται, καθιστούν τα άτομα ευάλωτα

και σχετίζονται με εκείνα τα επικίνδυνα γεγονότα, τα οποία κάνουν τους ανθρώπους να χάνουν την αίσθηση ισορροπίας τους. Όταν διαταράσσεται η αίσθηση ισορροπίας μας παρουσιάζονται στον άνθρωπο εντάσεις και άγχη.⁵⁶

Οι περισσότεροι ερευνητές συμφωνούν ότι η απώλεια οικονομικής επάρκειας αυξάνει τον κίνδυνο πολλαπλών διαταραχών και επιπτώσεων στη συμπεριφορά των ανθρώπων. Πολλές μελέτες συγκλίνουν στη παραδοχή μίας ισχυρής συνάφειας ανάμεσα στην ανεργία (κατάσταση οικονομικής κρίσης) και στην αύξηση του άγχους, της κατάθλιψης, της χρήσης ουσιών, της αντικοινωνικής συμπεριφοράς και των περιστατικών κοινωνικού αποκλεισμού των μειονοτικών ομάδων.

Οι επιπτώσεις από την εμφάνιση μιας οικονομικής κρίσης μπορεί να είναι καταστροφικές τόσο για μια αναπτυσσόμενη όσο και για μια αναπτυγμένη χώρα. Γενικότερα, μια οικονομική κρίση μπορεί να προκαλέσει συνοπτικά τα εξής:

- προβλήματα ρευστότητας σε τράπεζες και επιχειρήσεις,
- δυσκολία παροχής δανείων,
- μείωση του κύκλου εργασιών και του τζίρου των επιχειρήσεων,
- μαζικές απολύσεις εργαζομένων,
- υψηλή ανεργία,
- μείωση παραγωγής,
- μείωση εθνικού εισοδήματος,
- μείωση κατανάλωσης,
- χρεοκοπία επιχειρήσεων,
- μείωση της χρηματιστηριακής δραστηριότητας πολλών χρηματοοικονομικών οργανισμών,
- χαμηλά δημόσια έσοδα,
- αύξηση δημόσιου ελλείμματος,
- υψηλά επίπεδα χρέους,
- μείωση εξαγωγών κλπ.⁵⁷

⁵⁶ Ιστοσελίδα: <http://epohi.gr/portal/koinonia/7087-2010-05-30-15-01-01> (τελευταία πρόσβαση στις 29/4/2015).

⁵⁷ Πουρνάρα, Σ., (2012). *Η επίδραση της οικονομικής κρίσης στην επίδοση των ελληνικών επιχειρήσεων*, Πανεπιστήμιο Πατρών, σελ. 12 [online] http://nemertes.lis.upatras.gr/jspui/bitstream/10889/6271/1/Nimertis_Pournara.pdf (τελευταία πρόσβαση στις 22/10/2014).

3.3 Ποσοστά ανεργίας λόγω Κρίσης στην Ελλάδα

Η ελληνική αγορά εργασίας είναι άμεσα συνυφασμένη με την ανεργία. Κάθε οικονομική πολιτική που εφαρμόστηκε στην Ελλάδα στόχο είχε να μειώσει σε ανεκτά επίπεδα το ποσοστό της ανεργίας. Θα μπορούσε να συμβαδίσει ένα υψηλό ποσοστό ανεργίας σε σχέση με μια αγορά εργασίας όπου θα παρατηρούνταν κινητικότητα ανάμεσα στην απασχόληση και την ανεργία δηλαδή θα υπήρχε μεγάλος αριθμός ανέργων αλλά η ανεργία θα ήταν βραχυχρόνια δηλαδή θα ήταν ανεργία τριβής και όχι διαρθρωτική όπως έχουμε στην Ελλάδα όπου οι άνεργοι βρίσκονται σε κατάσταση ανεργίας πάνω από ένα έτος.⁵⁸

Σχήμα 3. Διαχρονική εξέλιξη του αριθμού των ανέργων στην Ελλάδα (σε χιλιάδες)

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ Έρευνα Εργατικού Δυναμικού

Όπως παρατηρούμε στο σχήμα 3 η ανεργία στην Ελλάδα εκτός από πολύ λίγες χρονικές στιγμές είχε ανοδική πορεία και έχει φτάσει να είναι στο 22,6% στο Α' τρίμηνο του 2012, με σχεδόν ένα εκατομμύριο τετρακόσιες χιλιάδες άνεργους.

Τα υψηλά ποσοστά της ανεργίας στην Ελλάδα είναι δυνατόν να αποδοθούν στους εξής κατά κύριους λόγους:

- Αδυναμία της ζήτησης για άτομα με υψηλές δεξιότητες να συμπορευτούν με την προσφορά. Έχει παρατηρηθεί πως τα άτομα με διδακτορικό ή μεταπτυχιακό έχουν μεγαλύτερη πιθανότητα να μείνουν άνεργα για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα σε σχέση με απόφοιτους δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

⁵⁸ Μώκος, Κ., (2012). *Περιφερειακές Διαφορές Ανεργίας στην Ελλάδα πριν και κατά την Διάρκεια της Οικονομικής Κρίσης* Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών σελ. 16 [online] http://dspace.aua.gr/xmlui/bitstream/handle/10329/5785/Mokos_C.pdf?sequence=3 (τελευταία πρόσβαση στις 22/2/2015).

- Η μη επάρκεια των πολιτικών απασχόλησης καθώς το Κράτος δίνει λιγότερα χρήματα στις συγκεκριμένες πολιτικές και επίσης οι πολίτες ενημερώνονται περισσότερο από προσωπικές τους πηγές πληροφόρησης ανεπίσημες.
- Η υψηλή προστασία και το αφανές κόστος των εργαζομένων. Αυτό σημαίνει πως οι νεοεισερχόμενοι στην αγορά εργασίας θα δυσκολευτούν πολύ και θα μείνουν περισσότερο καιρό άνεργοι καθώς η νομική προστασία των εργαζόμενων στην Ελλάδα είναι ιδιαίτερα υψηλή. Η ανελαστικότητα της αγοράς εργασίας. Αν και τα τελευταία χρόνια ασκούνται πιέσεις για πιο ελαστικές πρακτικές η αγορά εργασίας παραμένει ανελαστική.
- Ο ρόλος των μεταναστών. Αν και η Ε.Ε θεωρεί πως οι μετανάστες αποτελούν τροχοπέδη την συμμετοχή των μεταναστών στην εργασία ιδιαίτερα στον πρωτογενή τομέα υποστηρίζεται, ότι στις αγροτικές περιοχές όχι μόνο δεν προκαλούν προβλήματα αλλά αντιθέτως παρέχουν σημαντικές λύσεις στις τοπικές κοινωνίες που μαστίζονται από έλλειψη εργατικών χεριών καθώς οι νέοι κυρίως τις έχουν εγκαταλείψει.⁵⁹

3.4 Ελληνική Οικονομία και αγορά εργασίας εν μέσω Οικονομικής Κρίσης

Η Ανεργία στην Ελλάδα

Την περίοδο πριν την πετρελαϊκή κρίση του 1970 η καταγεγραμμένη ανεργία της Ελλάδας βρισκόταν σε πολύ χαμηλά επίπεδα. Από το 1970 και έπειτα ο ρυθμός ανάπτυξης της Ελληνικής οικονομίας έπεσε σε πολύ χαμηλά επίπεδα και η ανεργία αυξήθηκε αντίστοιχα σε υψηλά επίπεδα. Στις αρχές της δεκαετίας του 1990 η ανεργία αυξήθηκε σημαντικά και ξεπέρασε τον μέσο όρο της Ευρώπης. Η εικόνα αυτή της ανεργίας παραμένει έως και σήμερα. Συγκεκριμένα, η ανεργία τον Σεπτέμβριο του 2009 ανήλθε στο 9,1% με 456.803 ανέργους ενώ το αντίστοιχο ποσοστό ανεργίας στην Ευρώπη των 27 ήταν 9,3% με 22.429.000 ανέργους. Έτσι η ανεργία αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα της ελληνικής κοινωνίας, επηρεάζοντας τη συνοχή της και δημιουργώντας σοβαρά προβλήματα σε προσωπικό επίπεδο.⁶⁰ (ΕΕΔ, 2009).

Βάση των δημοσιευθέντων στοιχείων της ΕΣΥΕ και σύμφωνα με τα αποτελέσματα της δειγματοληπτικής Έρευνας Εργατικού Δυναμικού (ΕΕΔ) για το Σεπτέμβριο του έτους 2009, το ποσοστό ανεργίας, ανήλθε στο 9,1% παρουσιάζοντας μια αύξηση της τάξης του 1,7% συγκριτικά με το αντίστοιχο ποσοστό ανεργίας το Σεπτέμβριο του 2008 που ήταν 7,4%. Το

⁵⁹ Κασσίμης, Χ., Νιτσιάκος, Β., Ζακοπούλου, Ε., Παπαδόπουλος, Α. Γ., (2002). *Οι επιπτώσεις της Εγκατάστασης και Απασχόλησης του Ξένου Εργατικού Δυναμικού στην Ελληνική Ύπαιθρο*. Πανεπιστήμιο Πατρών – Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Υπουργείο Γεωργίας.

⁶⁰ Έρευνα Εργατικού Δυναμικού: Σεπτέμβριος 2009. Δελτίο τύπου, Γενική Γραμματεία Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδας.
<http://www.statistics.gr>

σύνολο των απασχολουμένων κατά το Σεπτέμβριο του 2009 εκτιμάται ότι ανήλθε σε 4.577.844 άτομα, ενώ ο οικονομικά μη ενεργός πληθυσμός ανήλθε σε 4.240.986 άτομα. Επίσης παρατηρήθηκε αύξηση των ανέργων κατά 92.934 άτομα σε σχέση με το Σεπτέμβριο του 2008 (αύξηση 25,5%). Είναι απαραίτητο να διευκρινιστεί εδώ ότι η Έρευνα Εργατικού Δυναμικού που διεξάγεται είναι δειγματοληπτική και ο σχεδιασμός της βασίζεται στα στοιχεία της Απογραφής του Πληθυσμού του έτους 2001.⁶¹

Η αγορά εργασίας, είναι ένας θεσμός ιστορικά καθορισμένος. Η διαδικασία συγκρότησης της αγοράς εργασίας είναι μία μακροχρόνια και οδυνηρή διαδικασία. Η αγορά εργασίας ως θεσμός ιστορικά καθορισμένος υπάρχει ως αποτέλεσμα κοινωνικών μετασχηματισμών, συγκροτείται και εμπεδώνεται με την κυριαρχία του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής.⁶² Η αγορά εργασίας θεωρείται αγορά ως μια περιοχή, προσδιοριζόμενη επαγγελματικά, κλαδικά και γεωγραφικά, μέσα στην οποία οι εργαζόμενοι επιθυμούν (και μπορούν) να μετακινηθούν σχετικά ελεύθερα από μια εργασία σε μια άλλη. Η μετακίνηση αυτή, μέσα στα γεωγραφικά όρια της περιοχής, είναι συνηθισμένη και με σχετική ευκολία. Πάραυτα, η μετακίνηση και η εγκατάσταση εντός και εκτός της περιοχής είναι λιγότερο συνηθισμένη και πιο δύσκολη.⁶³

⁶¹ Έρευνα Εργατικού Δυναμικού: Σεπτέμβριος 2009. Δελτίο τύπου, Γενική Γραμματεία Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδας.

<http://www.statistics.gr>

⁶² Δεδουσόπουλος, Α., (1998). *Πολιτική Οικονομία της Αγοράς Εργασίας*. Τόμος Πρώτος. Η Προσφορά Εργασίας. Θεωρίες, Πολιτικές και Ερευνητικές Αναζητήσεις. Τυπωθήτω-Γ. Δαρδανός, σελ. 21.

⁶³ Kerr, C., (1950). *Labour Markets: Their character and consequences*. Papers and proceedings. American Economic Assosiation, May 1950.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

4.1 Μεθοδολογική προσέγγιση

Στο δοθέν τμήμα της εργασίας, η οποία διενεργήθηκε στο πλαίσιο ολοκλήρωσης των προπτυχιακών μας σπουδών, θεωρήθηκε αναγκαία και δεδομένη η αποτύπωση του μεθοδολογικού προβληματισμού, δηλαδή της μεθόδου που ακολουθήθηκε προς κριτικό σχολιασμό των ευρημάτων. Πιο συγκεκριμένα, όπως είναι λογικό η μεθοδολογία επιλέχθηκε βάσει της προβληματικής που τίθεται υπό εξέταση. Πρόκειται για μία βιβλιογραφική επισκόπηση (κριτική), δηλαδή είναι μία συστηματική ανασκόπηση της υπάρχουσας, διαθέσιμης βιβλιογραφίας σχετικά με το υπό διερεύνηση ζήτημα. Η βιβλιογραφική επισκόπηση δεν περιορίζεται μόνο σε βιβλία και άρθρα περιοδικών, αλλά αντικείμενο της βιβλιογραφικής ανασκόπησης αποτελέσει και ποικίλο άλλο υλικό πληροφόρησης, όπως π.χ. ιστοσελίδες. Η βιβλιογραφική επισκόπηση συμβάλλει στην τεκμηρίωση της εργασίας και προσδίδει επιστημονικό χαρακτήρα στο περιεχόμενο της εργασίας.

Η παρούσα μελέτη λοιπόν, εξετάζει το φαινόμενο της ανεργίας τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο περιφέρειας (περιφέρεια Ηπείρου). Σκοπός μας ήταν να παρατηρήσουμε, πώς κατανέμονται τα κυριότερα χαρακτηριστικά (ηλικία, μορφωτικό επίπεδο και εκπαιδευτικό υπόβαθρο των κατοίκων της περιφέρειας Ηπείρου, καθεστώς εργασίας για τον πληθυσμό της ίδιας περιφέρειας), προκειμένου οι μελετητές του φαινομένου της ανεργίας να είναι σε θέση λήψης μέτρων προς ενδυνάμωση του εργασιακού χώρου και ταυτόχρονα αποδυνάμωση του φαινομένου της ανεργίας.

Ουσιαστικώς, η εργασία στο σύνολό της αποτελεί μια μεθοδολογική προσπάθεια κριτικής βιβλιογραφικής επισκόπησης του τομέα της ανεργίας στην Ελλάδα με έμφαση στην Ήπειρο, εν μέσω οικονομικής κρίσης. Απώτερο σκοπό αποτελεί η αποτύπωση της υπάρχουσας κατάστασης και η διερεύνηση των τάσεων έρευνας στο συγκεκριμένο πεδίο. Η κριτική αυτή ανασκόπηση καλύπτει το χρονικό διάστημα 2008-2012.

Αναλυτικότερα, τα στατιστικά δεδομένα πάρθηκαν από έγκυρες ερευνητικές πηγές, οι οποίες κρίνονται επικαιροποιημένες και σύγχρονες για την εξαγωγή εύρωστων, έγκυρων και αξιόπιστων συμπερασμάτων. Ιδιαίτερα, στατιστικά στοιχεία μας παρείχε η ελληνική στατιστική αρχή, τα οποία αφορούν στην ηλικιακή διάρθρωση σε σχέση με το μορφωτικό επίπεδο των υποκειμένων. Επιπρόσθετα, αναλύεται για κάθε χρόνο που καλύπτει την πενταετία 2008-2012, το καθεστώς εργασία για τον πληθυσμό της περιφέρειας. Τα δεδομένα αφορούν τα ποσοστά της ανεργίας κατά τα έτη 2008-2012 στην περιφέρεια Ηπείρου, όπου και επικεντρώνεται η παρούσα μελέτη.

Το δείγμα της παρούσας εργασίας αποτελούν οι πηγές προς μελέτη, καθώς επίσης και τα στατιστικά δεδομένα που χρησιμοποιήθηκαν στην εξαγωγή αποτελεσμάτων. Οι πηγές

καλύπτουν το σύνολο των κατοίκων που ανήκουν στην περιφέρεια Ηπείρου. Τα δεδομένα της έρευνας παρουσιάζονται ευκρινώς, προκειμένου να είναι εφικτή η επαναληψιμότητα της μελέτης.

Από τα παραπάνω, γίνεται αντιληπτό ότι δεν είναι λίγα τα -υπό επεξεργασία- ζητήματα, τα οποία τίθενται στην παρούσα εργασία. Παρόλα αυτά, εκτιμάται ότι μετά την ολοκλήρωση της βιβλιογραφικής ανασκόπησης, στο κεφάλαιο με τα αποτελέσματα – συμπεράσματα θα έχει δημιουργηθεί ένα «*ξεκάθαρο τοπίο*» αφενός για τις ερευνητικές υποθέσεις και αφετέρου για τα κεντρικά ερωτήματα της κριτικής μελέτης της προβληματικής.

Ιδιαίτερα, τα τελευταία χρόνια, μετά την εκδήλωση της Κρίσης, παρατηρείται αύξηση του ενδιαφέροντος των ερευνητών, ως προς την εξέταση ποικίλων θεμάτων σχετικά με το πώς έχουν διαφοροποιηθεί ορισμένες προσεγγίσεις ή ακόμη και πώς έχουν επηρεαστεί σημαντικοί τομείς της κοινωνίας λόγω της Κρίσης. Η σπουδαιότητα της παρούσας ερευνητικής εργασίας έγκειται κυρίως στο γεγονός, ότι το συγκεκριμένο θέμα δεν έχει διερευνηθεί επαρκώς στο παρελθόν, καθότι αφορά στις εργασιακές διαφοροποιήσεις την περίοδο της Κρίσης. Έτσι, λοιπόν, η έρευνα αυτή στοχεύει στο να δώσει ορισμένα στοιχεία και να διατυπωθούν καίρια συμπεράσματα, χρήσιμα για την αντιμετώπιση αλλά και την περεταίρω εξέταση του θέματος.

Από την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας κατά τη διάρκεια εκπόνησης της εργασίας συμπεραίνει κανείς, ότι η ελληνική βιβλιογραφία δεν έχει ασχοληθεί επαρκώς με το θέμα αυτό, γεγονός που μπορεί να γίνει κατανοητό και να δικαιολογηθεί, αν λάβει κανείς υπόψη ότι τα τελευταία χρόνια έχει εμφανιστεί η οικονομική κρίση στην Ελλάδα και οι επιπτώσεις της στον τομέα της ανεργίας. Συνεπώς, η παρούσα έρευνα ίσως συμβάλλει στην ανάπτυξη νέων ερευνητικών προσπαθειών καθώς επίσης και στην ενθάρρυνση για την εμβάθυνση σε ζητήματα που αφορούν την ανεργία και πώς θα πρέπει να αντιμετωπιστεί. Αναλογιζόμενος κανείς τους παραπάνω λόγους, κατανοεί γιατί η έρευνα αυτή αποκτά ιδιαίτερο ενδιαφέρον και πιθανότατα να κεντρίσει το ενδιαφέρον άλλων μελετητών και αναγνωστών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΘΕΣΕΙΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ

5.1 Προγράμματα απασχόλησης στην περιφέρεια Ηπείρου

Η περιφέρεια Ηπείρου βρίσκεται στο βορειοδυτικό τμήμα της χώρας. Δυτικά βρέχεται από το Ιόνιο Πέλαγος, ανατολικά συνορεύει με τη Μακεδονία και τη Θεσσαλία και στο νότιο τμήμα εκτείνεται μέχρι τον Αμβρακικό κόλπο και την Π.Ε. Αιτωλοακαρνανίας. Αποτελείται από τις Π.Ε. Ιωαννίνων, Άρτας, Θεσπρωτίας, και Πρέβεζας. Η έδρα της περιφέρειας Ηπείρου βρίσκεται στα Ιωάννινα.⁶⁴

Η περιφέρεια Ηπείρου κάνει πλήρη αξιοποίηση των πόρων από τα διαρθρωτικά ταμεία μέσω του «Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς» (ΕΣΠΑ). Ωστόσο, οι πόροι αυτοί δεν επαρκούν για να μπορέσουν να αντιμετωπιστούν οι πραγματικές ανάγκες της περιφέρειας. Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα 2013-2020 διαθέτει πόρους που στοχεύουν την αντιμετώπιση της ανεργίας. Παρόλα αυτά, είναι δυσανάλογα χαμηλοί σε σχέση με το μέγεθος του προβλήματος. Πιο συγκεκριμένα, παρατηρείται ότι οι χρηματοδοτικοί πόροι για τα επόμενα έτη μειώνονται κατά 80% ετησίως σε σύγκριση με τους πόρους του έτους 2015. Σε αυτό το σημείο αξίζει να αναφερθεί, ότι υπάρχουν περιοχές στην περιφέρεια Ηπείρου οι οποίες έχουν πληγεί από ποσοστά ανεργίας που ξεπερνούν κατά πολύ τον εθνικό μέσο όρο. Συνεπώς, για να αντιμετωπιστεί η φτώχεια πρέπει να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά το φαινόμενο της ανεργίας.⁶⁵

Τα προγράμματα που υλοποιούνται ήδη στην περιφέρεια είναι στοχευμένα σε τρεις βασικούς άξονες: ως προς την ηλικιακή ομάδα, το εκπαιδευτικό επίπεδο και τις ανάγκες των ανέργων. Απώτερος σκοπός των προγραμμάτων είναι η διατήρηση θέσεων εργασίας, η ένταξη και επανένταξη των ανέργων στην αγορά εργασίας, η προώθηση της επιχειρηματικότητας, καθώς επίσης και η προώθηση στην απασχόληση και την επιχειρηματικότητα ατόμων, ιδίως όσων ανήκουν στις ευάλωτες ομάδες πληθυσμού.

Σημαντική θέση ανάμεσα στις πολιτικές που σχεδιάζονται και υλοποιούνται από το Υπουργείο Εργασίας κατέχει η αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων, που αποτελεί την μεγαλύτερη πρόκληση σε εθνικό αλλά και ευρωπαϊκό επίπεδο αλλά και η αντιμετώπιση της

⁶⁴ Περιφέρεια Ηπείρου [online] <http://www.epirus.gov.gr/portal/> (τελευταία πρόσβαση στις 22/2/2015).

⁶⁵ Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων, (2015) [online] http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/csr2015/nrp2015_greece_el.pdf (τελευταία πρόσβαση στις 25/2/2015).

ανεργίας των γυναικών, οι οποίες πλήττονται επίσης σε μεγάλο βαθμό από την ανεργία.⁶⁶ Στο παρακάτω απόσπασμα της εργασίας, γίνεται μία αναφορά σε προγράμματα τα οποία υλοποιούνται στην περιφέρεια Ηπείρου και έχουν ως στόχο τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

Επιταγή Επαγγελματικής Κατάρτισης (Voucher)

"Voucher" σημαίνει με βάση την ακριβή μετάφραση «κουπόνι». Τα προγράμματα παίρνουν τη συγκεκριμένη ονομασία διότι επιχορηγούν τους ωφελούμενους άνεργους με κουπόνια κατάρτισης, με τα οποία παρέχονται υπηρεσίες εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης από πιστοποιημένους παρόχους στους άνεργους. Εν συνεχεία, οι ωφελούμενοι εντάσσονται στον εργασιακό χώρο με την μορφή πρακτικής άσκησης, και προσαρμόζουν τις γνώσεις τους στις πραγματικές απαιτήσεις της παραγωγικής διαδικασίας. Αυτά τα προγράμματα φέρνουν τους άνεργους σε άμεση επαφή με την αγορά εργασίας και τις ανάγκες της. Εκτός της θεωρητικής κατάρτισης, αποκτούν προϋπηρεσία στο αντικείμενο εργασίας μέσω πρακτικής άσκησης σε πραγματικές συνθήκες εργασιακού περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένης της ευκαιρίας για πιθανή μελλοντική σύναψη σύμβασης εργασίας. Ενδεικτικά, παρακάτω θα αναφέρουμε κάποια προγράμματα voucher, τα οποία υλοποιούνται σε ολόκληρη τη χώρα και σε μεγάλο ποσοστό αφορούν και την περιφέρεια Ηπείρου.⁶⁷

Voucher ανέργων αποφοίτων Α.Ε.Ι και Τ.Ε.Ι

Το πρόγραμμα απευθύνεται σε 7.000 άνεργους αποφοίτους ΑΕΙ και Τ.Ε.Ι., ηλικίας έως 29 ετών.

Voucher ανέργων νέων ηλικίας 18 - 24 ετών

Το πρόγραμμα αφορά άνεργους νέους 18 έως 24 ετών, οι οποίοι θα ενταχθούν σε ιδιωτικές επιχειρήσεις για απόκτηση εργασιακής εμπειρίας και αφορά 12.000 άνεργους.

Voucher ανέργων νέων ηλικίας 25 - 29 ετών

Το πρόγραμμα αφορά άνεργους νέους ηλικίας 25-29 ετών, οι οποίοι θα ενταχθούν σε ιδιωτικές επιχειρήσεις για απόκτηση εργασιακής εμπειρίας και αφορά 38.000 άνεργους.

Voucher Υγείας

Το πρόγραμμα αφορά επιδοτούμενη επαγγελματική κατάρτιση, ανέργων πτυχιούχων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, σε θέματα μεταρρυθμίσεων για την υγεία και το Πρωτοβάθμιο Εθνικό Δίκτυο Υγείας.

⁶⁶ Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων, (2015) [online] http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/csr2015/nrp2015_greece_el.pdf (τελευταία πρόσβαση στις 25/2/2015).

⁶⁷ ΟΑΕΔ Προγράμματα Απασχόλησης για Επιχειρήσεις – Εργοδότες (Δικαιούχοι) και για Άνεργους / Εργαζόμενους (Ωφελούμενοι) [online] http://www.oaed.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=630&Itemid=764&lang=el (τελευταία πρόσβαση στις 25/2/2015).

Voucher Φορτοεκφορτωτών Ξηράς - Λιμένος

Σκοπός του προγράμματος είναι η επίτευξη της ομαλής λειτουργικότητας, της ανάπτυξης και εκσυγχρονισμού του επαγγέλματος του φορτοεκφορτωτή.

Voucher Δημοσιογράφων

Η δράση αναφέρεται σε κατάρτιση με αντικείμενο την Ανάπτυξη Δεξιοτήτων Δημοσιογράφου με Χρήση Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών (Τ.Π.Ε.) και περιλαμβάνει την πιστοποίηση των γνώσεων και δεξιοτήτων, τα οποία αποκτώνται από αυτά.⁶⁸

Πρόγραμμα «Κοινωνικής Εργασίας» - Θέσεις απασχόλησης για ανέργους σε προγράμματα κοινωνικού χαρακτήρα στην περιφέρεια Ηπείρου

Το πρόγραμμα «Κοινωνικής Εργασίας» αφορά την πρόσληψη ανέργων σε θέσεις απασχόλησης που δημιουργούνται σε Δικαιούχους - Φορείς μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα (Σωματεία, Ιδρύματα, Εταιρείες Αστικού Δικαίου κ.ά.). Οι θέσεις απασχόλησης δημιουργούνται σε συνεργασία με συμπράττοντες φορείς (Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης κ.ά.) προκειμένου να υλοποιηθούν προγράμματα κοινωνικού χαρακτήρα. Η απασχόληση είναι ορισμένου χρόνου και ο κάθε ωφελούμενος - άνεργος συμμετέχει σε μία θέση εργασίας έως πέντε (5) μήνες (μεσ σε διάστημα 12 μηνών). Η καταβαλλόμενη αμοιβή στα άτομα, ανεξάρτητα που θα απασχολούνται σε προγράμματα κοινωνικού χαρακτήρα, χρηματοδοτείται από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού», και ανέρχεται στο ποσό των 25 ευρώ ημερησίως και δεν ξεπερνάει τα 625 ευρώ μηνιαίως. Οι ασφαλιστικές εισφορές του εργοδότη και του εργαζομένου (των μισθωτών), καλύπτεται από προγράμματα απασχόλησης του ΟΑΕΔ.⁶⁹

Το πρόγραμμα υλοποιείται σταδιακά σε πολλές περιφέρειες της χώρας και στην περιφέρεια Ηπείρου. Η επιλογή των ωφελουμένων ανέργων πραγματοποιείται μετά από ενημέρωση του δικαιούχου, η οποία περιλαμβάνει αναλυτική περιγραφή της δράσης, το διάστημα απασχόλησης, τα απαιτούμενα προσόντα των ωφελουμένων, τα κριτήρια επιλογής, τον τόπο και τελικό χρόνο υποβολής των αιτήσεων. Οι προκηρύξεις τελούν υπό τον έλεγχο και την έγκριση του ΑΣΕΠ.⁷⁰

⁶⁸ ΟΑΕΔ Προγράμματα Απασχόλησης για Επιχειρήσεις – Εργοδότες (Δικαιούχοι) και για Άνεργους / Εργαζόμενους (Ωφελούμενοι) [online]
http://www.oaed.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=630&Itemid=764&lang=el
(τελευταία πρόσβαση στις 25/2/2015).

⁶⁹ ΕΣΠΑ (2007-2013) Πρόγραμμα "Κοινωνικής Εργασίας" - Θέσεις απασχόλησης για ανέργους σε προγράμματα κοινωνικού χαρακτήρα σε όλες τις Περιφέρειες της χώρας, Υπουργείο Οικονομίας, Υποδομών, Ναυτιλίας & Τουρισμού [online]
<http://www.espa.gr/el/Pages/Proclamationsfs.aspx?item=2063> (τελευταία πρόσβαση στις 16/2/2015).

⁷⁰ ΟΑΕΔ Προγράμματα Απασχόλησης για Επιχειρήσεις – Εργοδότες (Δικαιούχοι) και για Άνεργους / Εργαζόμενους (Ωφελούμενοι) [online]
http://www.oaed.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=630&Itemid=764&lang=el
(τελευταία πρόσβαση στις 25/2/2015).

Τοπικό Σχέδιο Απασχόλησης Νέων Επιστημόνων στην Ήπειρο

Στόχο του Τοπικού Σχεδίου Απασχόλησης Νέων Επιστημόνων στην Ήπειρο αποτελεί η αύξηση της απασχόλησης και το «άνοιγμα» νέων θέσεων απασχόλησης για νέους επιστήμονες και ειδικότερα για μηχανικούς, δικηγόρους και οδοντιάτρους. Πιο συγκεκριμένα το Σχέδιο δράσης έχει σκοπό να διασφαλίσει στις προαναφερθείσες ομάδες (δηλαδή σε επιστήμονες νέους σε ηλικία) σε όλη την Ήπειρο, καλύτερη πρόσβαση σε υπηρεσίες, όπως είναι η συμβουλευτική, η εκπαίδευση, η κατάρτιση, η προώθηση στην απασχόληση και η ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας. Παράλληλα, έχει στόχο μέσα από την παρεχόμενη εξειδίκευση να καλύψει το χάσμα μεταξύ απαιτούμενων και πραγματικών προσόντων. Το σύνολο των ατόμων που θα συμμετάσχουν ως ωφελούμενοι της Πράξης, είναι 105 νέοι επιστήμονες (μηχανικοί, δικηγόροι, οδοντίατροι), οι οποίοι κατοικούν στην περιφέρεια Ηπείρου.⁷¹

Ενίσχυση της απασχόλησης σε τοπικό επίπεδο

Στις περιφέρειες που πλήττονται ιδιαίτερα από την οικονομική κρίση, υλοποιούνται τα Τοπικά Σχέδια για την Απασχόληση (ΤοπΣΑ) και οι Τοπικές Δράσεις Ένταξης για Ευπαθείς Κοινωνικά Ομάδες (ΤοπΕΚΟ). Αυτά επικεντρώνονται στη δημιουργία θέσεων εργασίας μέσω της ενεργοποίησης και της κινητοποίησης των τοπικών φορέων σε όλη τη χώρα. Μέσω του ΟΑΕΔ υλοποιείται πρόγραμμα επιχορήγησης επιχειρήσεων για την πρόσληψη 10.000 ωφελούμενων των δράσεων «Τοπικά σχέδια για την απασχόληση, προσαρμοσμένα στις ανάγκες των τοπικών αγορών εργασίας - ΤοπΣΑ» και «Τοπικές δράσεις κοινωνικής ένταξης για ευάλωτες ομάδες - ΤοπΕΚΟ». Σκοπός του προγράμματος είναι η επιχορήγηση επιχειρήσεων για την πρόσληψη 10.000 ωφελούμενων που έχουν συμμετάσχει στα προγράμματα ΤοΠΣΑ και ΤοΠΕΚΟ με πλήρη απασχόληση. Η διάρκεια του προγράμματος είναι 4 μήνες.⁷²

Κατασκευή - βελτίωση πολιτιστικών υποδομών στην περιφέρεια Ηπείρου

Το πρόγραμμα εντάσσει την αποκατάσταση και ανάδειξη μνημείων, αρχαιολογικών χώρων, παραδοσιακών οικισμών και διατηρητέων κτιρίων. Επίσης, μεριμνά για τη δημιουργία, υποστήριξη και ενίσχυση πολιτιστικών θεσμών και δραστηριοτήτων. Οι κατηγορίες των δικαιούχων είναι οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) (Α' και Β' βαθμού) και άλλα νομικά πρόσωπα και ο προϋπολογισμός του ανέρχεται σε 10.000.000 ευρώ.⁷³

⁷¹ Αυτοδιοίκηση Π. Ηπείρου, *Μελέτες για την πράξη Τοπικό Σχέδιο Απασχόλησης νέων Επιστημόνων στην Ήπειρο* [online] <http://www.aftodioikisi.gr/perifereies/p-ipeirou-meletes-gia-tin-praxi-topiko-schedio-apasxolisis-neon-epistimonon-stin-ipeiro> (τελευταία πρόσβαση στις 19/11/2014).

⁷² Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων (2015) σελ. 53 [online] http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/csr2015/nrp2015_greece_el.pdf (τελευταία πρόσβαση στις 19/6/2014).

⁷³ Επιχειρησιακό πρόγραμμα ΠΕΠ Θεσσαλίας- Στερεάς Ελλάδας- Ηπείρου. [online]

Κατασκευή και βελτίωση περιφερειακών και τοπικών οδών στην περιφέρεια Ηπείρου

Ήδη από τον τίτλο, αντιλαμβάνεται κανείς το περιεχόμενο των έργων, τα οποία περιλαμβάνουν την ολοκλήρωση των επαρχιακών δρόμων και τη βελτίωση, κατασκευή, αναβάθμιση και ολοκλήρωση περιφερειακών και τοπικών οδών στην περιφέρεια Ηπείρου, εκτός αυτοκινητόδρομων και εθνικής οδοποιίας.⁷⁴

Δίκτυα Ύδρευσης και Αποχέτευσης στην περιφέρεια Ηπείρου

Αφορά την προσαρμογή στη σύγχρονη εποχή και την αναβάθμιση του δικτύου ύδρευσης, επέκτασης και κατασκευής νέων εγκαταστάσεων επεξεργασίας λυμάτων, καθώς και επέκταση και κατασκευή δικτύου αποχέτευσης. Εντάσσεται στο Επιχειρησιακό πρόγραμμα «Θεσσαλίας- Στερεάς Ελλάδας- Ηπείρου».⁷⁵

<http://www.thessalia-stereaellada-hpeiros.gr> (τελευταία πρόσβαση στις 19/2/2015).

⁷⁴ Επιχειρησιακό πρόγραμμα ΠΕΠ Θεσσαλίας- Στερεάς Ελλάδας- Ηπείρου. [online] <http://www.thessalia-stereaellada-hpeiros.gr> (τελευταία πρόσβαση στις 19/2/2015).

⁷⁵ Επιχειρησιακό πρόγραμμα ΠΕΠ Θεσσαλίας- Στερεάς Ελλάδας- Ηπείρου. [online] <http://www.thessalia-stereaellada-hpeiros.gr> (τελευταία πρόσβαση στις 19/2/2015).

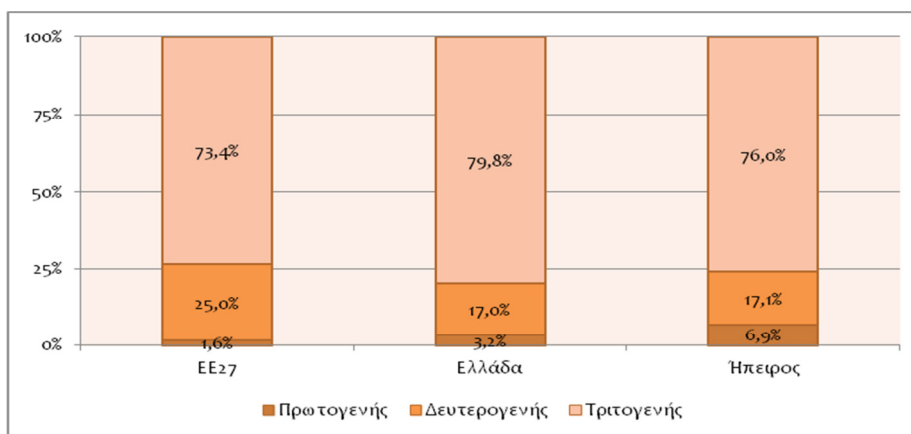
5.2 Διάρθρωση εργατικού δυναμικού στην περιφέρεια Ηπείρου

Είναι ευρέως αποδεκτό, ότι το εργατικό δυναμικό μιας χώρας αποτελείται από το σύνολο των εργαζομένων που συμμετέχουν και μπορούν ή θέλουν να συμμετέχουν στην παραγωγική διαδικασία. Στη ορολογία που χρησιμοποιείται στατιστικά, το εργατικό δυναμικό ορίζεται ως «ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός». Στον μη-οικονομικά ενεργό πληθυσμό συμπεριλαμβάνονται τα άτομα εκείνα που δεν είναι σε θέση ή δεν επιθυμούν να εργάζονται.⁷⁶

Το εργατικό δυναμικό απασχολείται στους τρεις βασικούς τομείς της οικονομίας:

1. Πρωτογενή (γεωργία, κτηνοτροφία, αλιεία, δασοκομία κ.ά.)
2. Δευτερογενή (κατασκευές, βιομηχανία, βιοτεχνία)
3. Τριτογενή (εμπόριο, υπηρεσίες).⁷⁷

Από την ανάλυση της κατανομής στους τρεις παραγωγικούς τομείς της περιφέρειας Ηπείρου, δηλώνεται ότι η συμμετοχή του πρωτογενούς τομέα της περιφέρειας ανέρχεται σε 6,9%, ενώ ο δευτερογενής και ο τριτογενής τομέας μετέχουν με ποσοστά 17,1% και 76% αντίστοιχα. Η σημαντική συνεισφορά του πρωτογενούς τομέα αναδειχίνεται από τη σύγκριση των αντίστοιχων ποσοστών σε εθνικό επίπεδο (3,2%).

Σχήμα 4: Κατανομή ανά παραγωγικό τομέα

Πηγή Eurostat: 2010

Πρωτογενής τομέας

Κατά τη χρονική περίοδο 2010-2012, υπήρξε μία αντίθετη τάση από αυτή της ενίσχυσης του πρωτογενούς τομέα, ο οποίος κατά την πρώτη φάση της οικονομικής ύφεσης κατά τα έτη 2008-2010 είχε παρουσιάσει αύξηση της απασχόλησης, ένα στατιστικό στοιχείο που κρίνεται λογικό αφού υπήρξε στροφή των άνεργων ατόμων στις αγροτικές εργασίες. Την περίοδο

⁷⁶ Ιστοσελίδα: <http://www.euretirio.com> (τελευταία πρόσβαση στις 2/5/2015).

⁷⁷ Διάρθρωση Εργατικού Δυναμικού, Απασχόληση και Ανεργία [online] www.oke-energogiransi.gr/ (τελευταία πρόσβαση στις 20/2/2015).

(2010-2012) η απασχόληση στον πρωτογενή τομέα μειώθηκε κατά 4.300 άτομα ή κατά 15,5%, με την αντίστοιχη μείωση σε επίπεδο Ελλάδας να ανέρχεται σε 10,5%. Η μείωση αφορούσε τους δύο από τους τρεις κλάδους του πρωτογενή τομέα και ειδικότερα τη Φυτική και Ζωική παραγωγή και τη Δασοκομία, με την μείωση της απασχόλησης να έχει προέλθει από τον πρώτο κλάδο, ενώ αύξηση παρουσίασε ο κλάδος της Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειών.⁷⁸

Δευτερογενής τομέας

Κατά τη διάρκεια της οικονομικής ανέχειας, ο κλάδος της μεταποίησης στην περιφέρεια Ηπείρου κατέγραψε τη σημαντικότερη μείωση στην απασχόληση μεταξύ των κλάδων του δευτερογενούς τομέα αλλά και μία από τις σημαντικότερες μεταξύ του συνόλου των κλάδων. Συγκεντρωτικά, την περίοδο (2010-2012) η απασχόληση στον δευτερογενή τομέα μειώθηκε κατά 3.800 άτομα ή κατά 13,9% με την αντίστοιχη μείωση σε επίπεδο χώρας να ανέρχεται σε 29%. Ο κλάδος της μεταποίησης ευθύνεται για το 82% του συνολικού περιορισμού της απασχόλησης του δευτερογενούς τομέα στην περιφέρεια Ηπείρου.

Ένα ακόμη αρνητικό στοιχείο σχετίζεται με τη μείωση της απασχόλησης και αφορά ακόμα και σε εκείνους που παρουσιάζουν μια διαχρονική δυναμικότητα. Συγκεκριμένο είναι το παράδειγμα της βιομηχανίας τροφίμων, που αποτελεί και έναν από τους σπουδαιότερους κλάδους μεταποίησης στην περιφέρεια Ηπείρου ως προς την αυξημένη απασχόληση, καθώς ο κλάδος σε σχέση με το 2010 καταγράφει μείωση θέσεων που ανέρχονται στις 2.200 θέσεις ή 28,8% με τη μείωση αυτή να είναι μεγαλύτερη σε σχέση με αυτή της χώρας 22,8%.⁷⁹

Τριτογενής τομέας

Την περίοδο (2010-2012), η απασχόληση στον τριτογενή τομέα περιορίστηκε κατά 11.200 άτομα ή κατά 13,2% με την αντίστοιχη μείωση σε επίπεδο χώρας να ανέρχεται σε 10,7%. Μάλιστα ο τριτογενής τομέας ή αλλιώς ο τομέας των υπηρεσιών είναι υπεύθυνος για το 58% της συνολικής μείωσης της απασχόλησης στην περιφέρεια Ηπείρου. Οι πιο μεγάλες απώλειες καταγράφονται στους κλάδους του εμπορίου (-4.177 άτομα την περίοδο 2010-2012) και των ξενοδοχείων-εστιατορίων (-3.464 άτομα).⁸⁰

Ειδικότερα, η περιφέρεια Ηπείρου αποτελεί μία περιφέρεια η οποία είναι από τις λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες της χώρας. Κατατάσσεται σε μία από τις χαμηλότερες βαθμίδες του κατά κεφαλήν Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος και συγκεντρώνει σχετικά υψηλό ποσοστό ανεργίας.

⁷⁸ ΕΛΣΤΑΤ, *Ερευνα Εργατικού Δυναμικού, β τρίμηνο* [online] <http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE> (τελευταία πρόσβαση στις 20/2/2015).

⁷⁹ ΕΛΣΤΑΤ, *Ερευνα Εργατικού Δυναμικού, β τρίμηνο* [online] <http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE> (τελευταία πρόσβαση στις 20/2/2015).

⁸⁰ ΕΛΣΤΑΤ, *Ερευνα Εργατικού Δυναμικού, β τρίμηνο* [online] <http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE> (τελευταία πρόσβαση στις 20/2/2015).

Σε γενικές γραμμές, το εργατικό δυναμικό με εκπαίδευση μέχρι και το Δημοτικό (πρωτοβάθμια εκπαίδευση) υπερισχύει έναντι των υπόλοιπων κατηγοριών και είναι σημαντικά ανώτερο από το αντίστοιχο ποσοστό της Ελλάδας. Πολύ μικρό μέρος του συνολικού εργατικού δυναμικού καλύπτουν οι πτυχιούχοι Ανώτερης και Ανώτατης εκπαίδευσης. Μεγάλο ρόλο στην οικονομία της περιφέρειας, διαδραματίζει ο τομέας των υπηρεσιών, ο οποίος προήλθε από τον τριτογενή τομέα και είναι υψηλότερο το ποσοστό του από το αντίστοιχο ποσοστό στο σύνολο της χώρας.⁸¹

Αναφορικά με τα βασικά χαρακτηριστικά της αγοράς εργασίας εκτός της αρνητικής και ανεπιθύμητης θέσης που κατέχουν οι γυναίκες και οι νέοι, η περιφέρεια Ηπείρου χαρακτηρίζεται από απασχολούμενους με μέτρια εκπαίδευση, ενώ παρουσιάζει ένα από τα υψηλότερα ποσοστά συγκέντρωσης στην αυτοαπασχόληση με τάση μείωσης τα τελευταία δέκα χρόνια.

Ειδικότερα, σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat για το 2012, περίπου τέσσερις στους δέκα (37,9%) των απασχολούμενων της περιφέρειας στην ηλικιακή ομάδα 25-64 ετών είναι χαμηλής εκπαίδευσης (πρωτοβάθμιας) και περίπου τρεις στους δέκα μέτριας εκπαίδευσης (δευτεροβάθμια εκπαίδευση), ενώ το μερίδιο απασχολούμενων που είναι κάτοχοι πτυχίου τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ανέρχεται στο 28,3%. Η κατανομή αυτή των απασχολούμενων της περιφέρειας διαφέρει παρασάγγας από την εικόνα που παρουσιάζουν συνολικά οι απασχολούμενοι σε επίπεδο χώρας (32,1% πτυχιούχοι τριτοβάθμιας, 39,2% δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και 28,7% πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης).

Επιπρόσθετα, αξίζει να επισημανθεί ότι η κατανομή των απασχολούμενων της περιφέρειας ανά θέση στο επάγγελμα διαφέρει σε σημαντικό βαθμό από την αντίστοιχη κατανομή σε επίπεδο χώρας. Ειδικότερα, η περιφέρεια παρουσιάζει μεγάλο αριθμό αυτοαπασχολούμενων (38,4% της απασχόλησης έναντι 31,9% σε επίπεδο Ελλάδας) και βοηθών πλήρους απασχόλησης στις οικογενειακές επιχειρήσεις, με τους μισθωτούς στην περιφέρεια να αποτελούν το 56% (έναντι 63,2% σε επίπεδο χώρας), ενώ διαφοροποίηση παρουσιάζει η έκφραση της ευελιξίας απασχόλησης μεταξύ των δύο φύλων.

⁸¹ EURES, *Πληροφορίες για την αγορά εργασίας - Ηπειρος* [online] www.europa.eu (τελευταία πρόσβαση στις 10/3/2014).

Πίνακας 2: Σύνδεση επιπέδου εκπαίδευσης απασχολουμένων Περιφέρειας Ηπείρου με διψήφιους κλάδους

Κλάδοι που χαρακτηρίζονται από υψηλού επιπέδου ανθρώπινο δυναμικό	Κλάδοι που χαρακτηρίζονται από μετρίου επιπέδου ανθρώπινο δυναμικό	Κλάδοι που χαρακτηρίζονται από χαμηλού επιπέδου ανθρώπινο δυναμικό	Κλάδοι χωρίς σαφή χαρακτηρισμό του εκπαιδευτικού επιπέδου του ανθρώπινου δυναμικού
Χαρτοποιία και κατασκευή χάρτινων προϊόντων	Τυχερά παιχνίδια και στοιχήματα	Αλιεία και υδατοκαλλιέργεια	Βιομηχανία ξύλου και κατασκευή προϊόντων από ξύλο και φελλό, εκτός από έπιπλα, κατασκευή ειδών καλαθοποιίας και σπαρτοπλεκτικής
Εκτυπώσεις και αναπαραγωγή προεγγεγραμμένων μέσων	Δραστηριότητες χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, με εξαίρεση τις	Φυτική και ζωική παραγωγή, θήρα και συναφείς δραστηριότητες	Αποθήκευση και υποστηρικτικές προς τη μεταφορά δραστηριότητες
Παραγωγή βασικών φαρμακευτικών προϊόντων	Δραστηριότητες συναφείς προς τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες	Συλλογή, επεξεργασία και διάθεση αποβλήτων, ανάκτηση υλικών	Παραγωγή άλλων μη μεταλλικών ορυκτών προϊόντων
Ασφαλιστικά, και συνταξιοδοτικά ταμεία	Χονδρικό και λιανικό εμπόριο και επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων	Παραγωγή κλωστοϋφαντουργικών υλών	Δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών σε κτίρια και εξωτερικούς χώρους
Αρχιτεκτονικές δραστηριότητες και δραστηριότητες μηχανικών	Άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών	Λοιπά ορυχεία και λατομεία	Βιομηχανία τροφίμων
Διαφήμιση και έρευνα αγοράς	Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού και κλιματισμού	Κατασκευή προϊόντων από ελαστικό (καουτσούκ) και πλαστικές ύλες	
Άλλες επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες	Τηλεπικοινωνίες	Κατασκευή μηχανημάτων και ειδών εξοπλισμού π.δ.κ.α.	
Δραστηριότητες ενοικίασης και εκμίσθωσης	Δραστηριότητες ταξιδιωτικών πρακτορείων, γραφείων οργανωμένων ταξιδιών και υπηρεσιών κρατήσεων και συναφείς δραστηριότητες	Πλωτές μεταφορές	
Διοικητικές δραστηριότητες γραφείου,	Χονδρικό εμπόριο, εκτός από το εμπόριο μηχανοκίνητων οχημάτων		

Κλάδοι που χαρακτηρίζονται από υψηλού επιπέδου ανθρώπινο δυναμικό	Κλάδοι που χαρακτηρίζονται από μετρίου επιπέδου ανθρώπινο δυναμικό	Κλάδοι που χαρακτηρίζονται από χαμηλού επιπέδου ανθρώπινο δυναμικό	Κλάδοι χωρίς σαφή χαρακτηρισμό του εκπαιδευτικού επιπέδου του ανθρώπινου δυναμικού
γραμματειακή υποστήριξη			
Νομικές και λογιστικές δραστηριότητες	Δραστηριότητες κοινωνικής μέριμνας χωρίς παροχή καταλύματος		
Εκπαίδευση	Λιανικό εμπόριο, εκτός από το εμπόριο μηχανοκίνητων οχημάτων		
Δραστηριότητες βιβλιοθηκών, αρχειοφυλακείων, μουσείων κλπ	Καταλύματα		
Δραστηριότητες παροχής προστασίας και έρευνας	Κατασκευή κτιρίων		
Δραστηριότητες άσκησης ιατρικών και οδοντιατρικών επαγγελμάτων	Δραστηριότητες υπηρεσιών εστίασης		
Δραστηριότητες βοήθειας κατ'οίκον	Κατασκευή επίπλων		
Δημόσια διοίκηση και άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	Έργα πολιτικού μηχανικού		
	Ταχυδρομικές και ταχυμεταφορικές δραστηριότητες		
	Εξειδικευμένες κατασκευαστικές δραστηριότητες		
	Χερσαίες μεταφορές και μεταφορές μέσω αγωγών		
	Κατασκευή μεταλλικών προϊόντων, με εξαίρεση τα μηχανήματα και τα είδη εξοπλισμού		
	Ποτοποιία		
	Κατασκευή ειδών ένδυσης		
	Κατασκευή ηλεκτρολογικού εξοπλισμού		
	Εκδοτικές δραστηριότητες		
	Δραστηριότητες προγραμματισμού ηλεκτρονικών υπολογιστών, παροχής συμβουλών και συναφείς δραστηριότητες		
	Αθλητικές δραστηριότητες και δραστηριότητες διασκέδασης και ψυχαγωγίας		

Κλάδοι που χαρακτηρίζονται από υψηλού επιπέδου ανθρώπινο δυναμικό	Κλάδοι που χαρακτηρίζονται από μετρίου επιπέδου ανθρώπινο δυναμικό	Κλάδοι που χαρακτηρίζονται από χαμηλού επιπέδου ανθρώπινο δυναμικό	Κλάδοι χωρίς σαφή χαρακτηρισμό του εκπαιδευτικού επιπέδου του ανθρώπινου δυναμικού
	Επισκευή ηλεκτρονικών υπολογιστών και ειδών ατομικής ή οικιακής χρήσης		
	Συλλογή, επεξεργασία και παροχή νερού		
	Δασοκομία και υλοτομία		

Πηγή: Επεξεργασία Συμβούλου βάση στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ ΕΕΔ (β τρ. 2012)

Σημ: (1) Κλάδοι που χαρακτηρίζονται από υψηλού επιπέδου ανθρώπινο δυναμικό - % απασχολουμένων με τριτοβάθμια >50%,

(2) Κλάδοι που χαρακτηρίζονται από μετρίου επιπέδου ανθρώπινο δυναμικό - % απασχολουμένων με δευτεροβάθμια >50%,

(3) Κλάδοι που χαρακτηρίζονται από χαμηλού επιπέδου ανθρώπινο δυναμικό - % απασχολουμένων με πρωτοβάθμια >50% και

(4) Κλάδοι χωρίς σαφή χαρακτηρισμό του εκπαιδευτικού επιπέδου του ανθρώπινου δυναμικού - % απασχολουμένων ανά εκπαιδευτικό επίπεδο με σχετική ισοκατανομή ποσοστών

Πίνακας 3. Αναλογία % απασχολουμένων ηλικίας 15 ετών και άνω σε επίπεδο Περιφέρειας, κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας

Κλάδος οικονομικής δραστηριότητας	Σύνολο Χώρας	Ανατολική Μακεδονία και Θράκη	Κεντρική Μακεδονία	Δυτική Μακεδονία	Ήπειρος	Θεσσαλία
Σύνολο	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Γεωργία, Δασοκομία και Αλιεία	13,8	31,8	15,1	18,6	21,0	26,0
Ορυχεία και Λατομεία	0,3	0,6	0,1	4,8	0,1	0,3
Μεταποίηση	9,2	8,5	11,1	9,3	7,1	10,1
Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού και κλιματισμού	0,8	0,3	0,8	3,9	0,9	0,5
Παροχή νερού, επεξεργασία λυμάτων, διαχείριση αποβλήτων και δραστηριότητες εξυγίανσης	0,6	0,6	0,8	0,4	0,4	0,5
Κατασκευές	4,6	4,2	3,7	6,3	6,2	5,9
Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσικλετών	17,9	12,7	19,1	12,8	15,3	15,8
Μεταφορά και αποθήκευση	4,9	2,4	4,8	3,6	4,5	2,0
Δραστηριότητες υπηρεσιών παροχής καταλύματος και εστίασης	7,9	4,3	8,0	6,4	9,1	5,6
Ενημέρωση και επικοινωνία	2,1	1,4	1,4	0,4	0,9	0,8
Χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες	3,1	1,1	2,3	1,9	1,0	0,9
Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
Επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες	5,7	2,9	6,0	3,9	4,3	3,5
Διοικητικές και υποστηρικτικές δραστηριότητες	1,8	0,9	1,8	0,5	1,8	0,9
Δημόσια διοίκηση και άμυνα.						
Υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	9,2	13,7	6,8	9,4	7,2	9,2
Εκπαίδευση	7,6	7,9	8,1	10,8	9,8	7,9
Δραστηριότητες ανθρώπινης υγείας και κοινωνικής μέριμνας	5,8	4,3	6,0	4,9	7,9	5,3
Τέχνες, διασκέδαση και ψυχαγωγία	1,2	0,7	1,5	0,8	0,6	0,9
Άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών	2,0	1,4	2,0	1,4	1,6	2,3
Δραστηριότητες νοικοκυριών ως εργοδοτών	1,3	0,3	0,7	0,1	0,4	1,6

Πηγή: Επεξεργασία Συμβούλου βάση στοιχείων ΕΛΣΤΑΤ ΕΕΔ (β τρ. 2012)

5.3 Μελλοντικός εργασιακός σχεδιασμός

Στο πλαίσιο του εθνικού μελλοντικού σχεδιασμού κατευθύνεται και η περιφέρεια Ηπείρου, όπου σύμφωνα με τις οδηγίες που ανακοινώθηκαν από τον Γενικό Γραμματέα Δημοσίων Επενδύσεων (ΕΣΠΑ), αφορούν τομείς όπως: η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της επιχειρηματικότητας με ιδιαίτερη έμφαση στην καινοτομία. Ακόμη, τονίζεται η αξία ανάπτυξης και αξιοποίησης των ικανοτήτων του ανθρώπινου παράγοντα και της ενεργούς κοινωνικής ενσωμάτωσής του. Ένας άλλος χώρος, ο οποίος αξίζει να προβλεφθεί είναι αυτός του περιβάλλοντος. Συγκεκριμένα, τονίζεται η αναγκαιότητα προστασίας του περιβάλλοντος και η δημιουργία μίας οικονομίας, η οποία θα είναι φιλική προς αυτό. Αξίζει να σημειωθεί, ότι έμφαση θα δοθεί και στην ανάπτυξη και τον εκσυγχρονισμό των υποδομών για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη, καθώς επίσης και στη βελτίωση της δημόσιας διοίκησης.⁸²

Έρευνα, Τεχνολογική Ανάπτυξη και Καινοτομία

Στον τομέα της έρευνας και της τεχνολογικής ανάπτυξης, αλλά και της καινοτομίας γίνονται απόπειρες ανάπτυξης της έρευνας και συνεργασίας των δημόσιων ερευνητικών οργανισμών με επιχειρήσεις στον χώρο της εκπαίδευσης, της κατάρτισης, της έρευνας και της παροχής εξειδικευμένων τεχνικών και επιστημονικών υπηρεσιών.

Γεωργία και Αλιεία

Στον κλάδο της γεωργίας και της αλιείας η προσοχή επικεντρώνεται στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας στον γεωργικό τομέα, στηρίζοντας παράλληλα την επιχειρηματικότητα στις αγροτικές περιοχές.

Τουρισμός

Στον τομέα του τουρισμού επισημαίνεται η στρατηγική της μετατροπής του τουριστικού μοντέλου «ήλιος-θάλασσα» με ταυτόχρονη χρονική επέκταση της τουριστικής περιόδου και αύξηση του ποσοστού τουριστών υψηλού εισοδήματος αφενός στις χερσαίες και αφετέρου στις παραθαλάσσιες περιοχές της περιφέρειας Ηπείρου. Επίσης, επιδιώκεται ο εμπλουτισμός του παρεχόμενου τουριστικού προϊόντος, με ενίσχυση ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού. Τέλος, η διαμόρφωση φιλικού επενδυτικού περιβάλλοντος και η υποστήριξη των τουριστικών επενδύσεων θεωρούνται απαραίτητες στην ενδυνάμωση του εργασιακού χώρου.

Πολιτισμός

Όσον αφορά τον πολιτισμό, δημιουργείται η κατεύθυνση για την ανάδειξη και αξιοποίηση της πλούσιας πολιτιστικής κληρονομιάς που διαθέτει η Ήπειρος με τη στήριξη της δημιουργικής βιομηχανίας και του σύγχρονου πολιτισμού.

⁸² Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης [online] <http://www.eetaa.gr/> (τελευταία πρόσβαση στις 25/2/2015).

Μεταποίηση – Εμπόριο

Στον τομέα της μεταποίησης και του εμπορίου στοχεύετε η υποστήριξη των παραγωγικών επενδύσεων που συμβάλλουν στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων και των προϊόντων που παράγουν, στην εγχώρια αλλά και τη διεθνή αγορά. Ακόμη, στον ίδιο τομέα, η ανάπτυξη νέων προϊόντων ή η διαφοροποίηση προϊόντων με έμφαση στην τυποποίηση και την πιστοποίηση των προϊόντων και των επιχειρήσεων κρίνονται απαραίτητοι εργασιακοί σχεδιασμοί, που θα μπορούσαν μελλοντικά να εξασφαλίσουν θέσεις εργασίας σε άνεργα άτομα. Στον τομέα του εμπορίου, στόχος είναι η εξωστρέφεια του εμπορίου της Ελλάδας, η μετατροπή των μικρο-εισαγωγών σε μικρο-εξαγωγείς και η αύξηση του αριθμού των χωρών προορισμού των ελληνικών εξαγωγών.⁸³

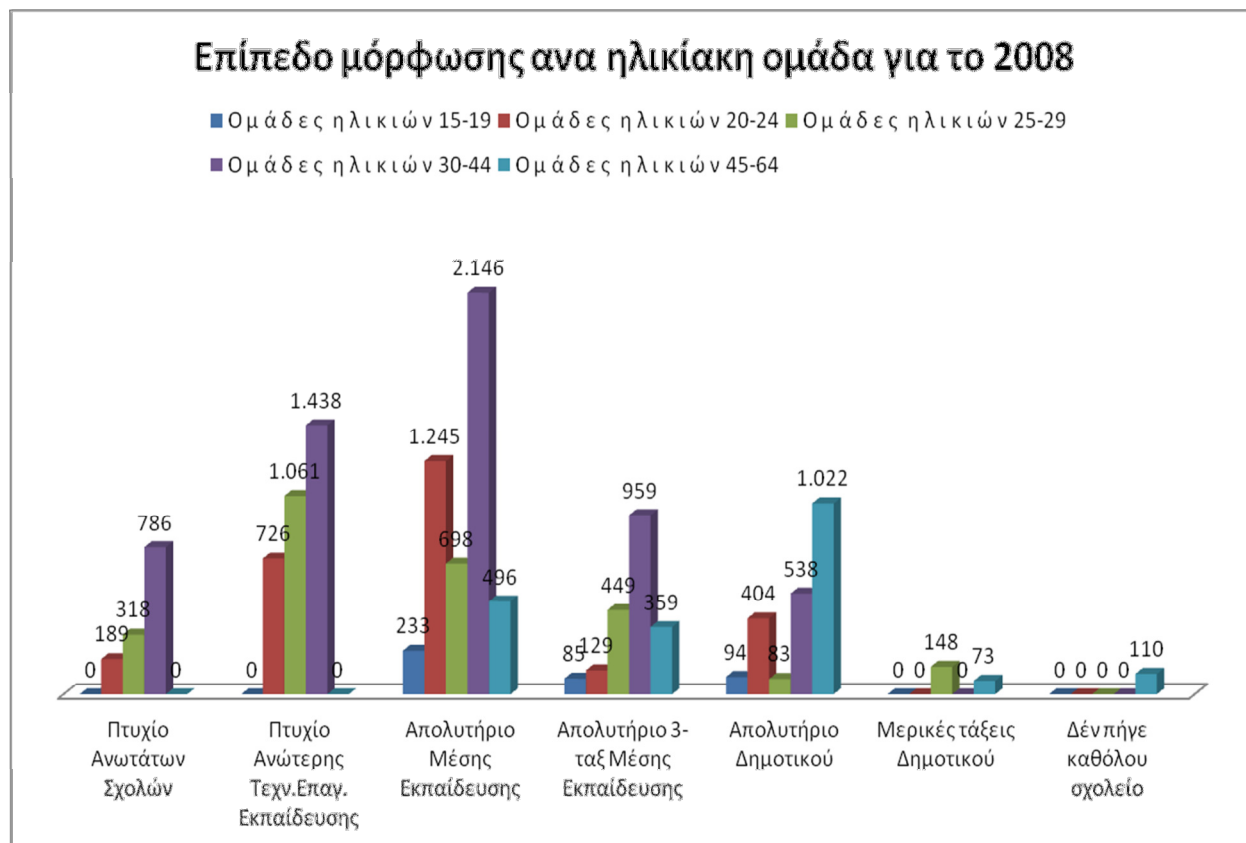
Εν κατακλείδι, οι παραπάνω μελλοντικοί εργασιακοί σχεδιασμοί και οι εργασιακές στρατηγικές έχουν ως απώτερο σκοπό τη βελτίωση των προαναφερθέντων τομέων, οι οποίοι με τη σειρά τους θα ανοίξουν και νέες θέσεις εργασίας στο πλαίσιο της ανάπτυξης για την απορρόφηση ανέργων.

⁸³ Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης [online] <http://www.eetaa.gr/> (τελευταία πρόσβαση στις 25/2/2015).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

6.1 Παρουσίαση στατιστικών δεδομένων για την περιφέρεια Ηπείρου

Παρουσίαση της έρευνας

Σχήμα 5: Επίπεδο μόρφωσης ανά ηλικιακή ομάδα για το 2008

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. Έρευνα Εργατικού Δυναμικού για το Έτος 2008

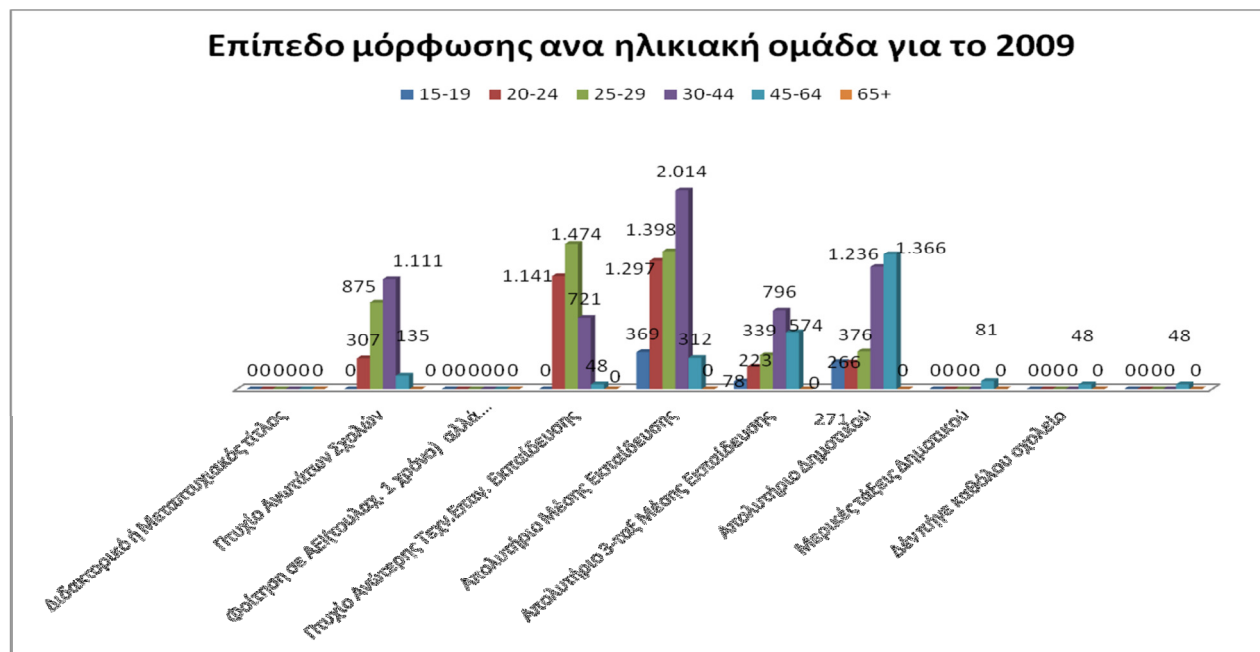
Από το σύνολο των 1.293 της περιφέρειας Ηπείρου που έχουν πτυχίο Ανώτατων Επιστημονικών Ιδρυμάτων, οι 189 από αυτούς ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα 20 έως 24 ετών, 318 στην ομάδα από 25 έως 29 ετών και οι περισσότεροι ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα από 30 έως 44 ετών. Λογικό είναι να μην υπάρχουν άτομα με πτυχίο ανώτατης σχολής που να είναι από την ηλικιακή ομάδα 15 έως 19, καθώς δεν έχουν ολοκληρώσει τη σχολική τους φοίτηση. Μηδενικά είναι και τα ποσοστά της ηλικιακής ομάδας 45- 64 ετών.

Επίσης, μηδενικά ποσοστά παρουσιάζονται στις ηλικιακές ομάδες 15 έως 19 και 45 έως 64 για την ομάδα των ατόμων που έχουν πτυχίο από ανώτερη τεχνολογική σχολή. Ενώ από τα 3.225 άτομα τα 1.438 ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα 30-44 ετών, τα 1.061 στην ομάδα από 25 έως 29 ετών και τα 726 σε αυτήν των 20 έως 24 ετών.

Απολυτήριο μέσης εκπαίδευσης έχουν από τα 4.818 άτομα τα 233 που ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα από 15 έως 19 ετών και τα 1.245 που ανήκουν στην ομάδα από 20 έως 24 ετών. Τα 698 άτομα είναι ηλικίας από 25-29 ετών τα 2.146 από 30 έως 44. Ακόμη, από την ηλικία των 45 έως 65 ετών είναι τα 496 άτομα με απολυτήριο μέσης εκπαίδευσης.

Προχωρώντας στην ανάλυση του 6^{ου} σχήματος, με απολυτήριο γυμνασίου στην περιφέρεια Ηπείρου καταγράφονται 1.981 άτομα από τα οποία, τα 85 είναι ηλικίας από 15 έως 19 ετών, τα 129 άτομα από 20 έως 24 και τα 449 από 25 έως 29. Οι περισσότεροι με απολυτήριο γυμνασίου είναι από την ηλικιακή ομάδα των 30 έως 44 ετών με 959 άτομα και 359 που είναι από 45 έως 64 ετών.

Με απολυτήριο Δημοτικού (πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης) παρουσιάζονται 2.141 άτομα. Από αυτούς στην ηλικιακή ομάδα των 15 έως 19 ανήκουν 94 άτομα, στην ομάδα από 20 έως 24 404, 83 από 25 έως 29 ετών. Στην ηλικιακή ομάδα από 30 έως 44 ετών καταγράφονται 538 άνθρωποι με απολυτήριο Δημοτικού, ενώ οι περισσότεροι, δηλαδή οι 1.022 με απολυτήριο Δημοτικού ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα των 45 έως 64 ετών. Σε μερικές από τις τάξεις της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης έχουν φοιτήσει 221 άτομα συνολικά, εκ των οποίων οι 73 ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα από 45 έως 64 ετών και οι υπόλοιποι 148 στην ηλικιακή ομάδα από 25 έως 29 ετών. Τέλος, 110 άτομα δεν έχουν πάει καθόλου σχολείο και ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα από 45 έως 64 ετών.

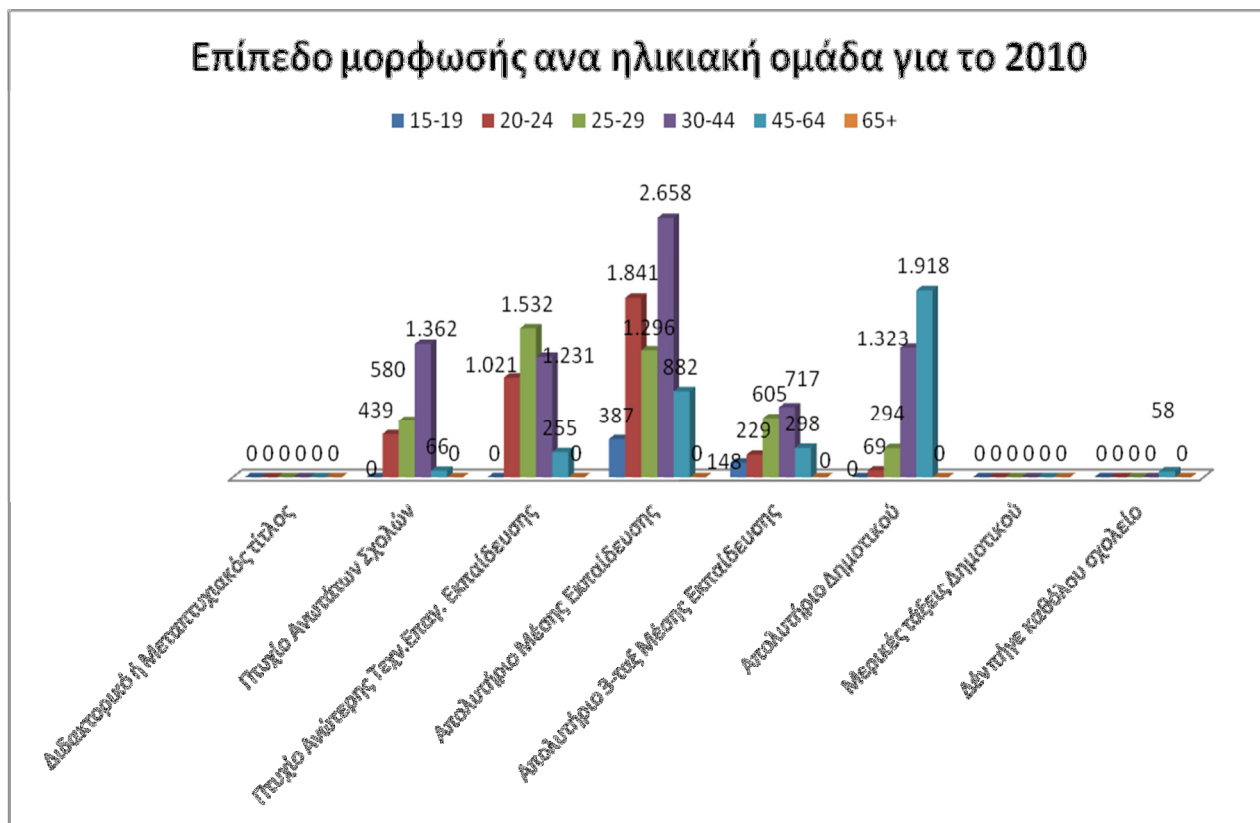

Σχήμα 6: Επίπεδο μόρφωσης ανά ηλικιακή ομάδα για το 2009

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. Έρευνα Εργατικού Δυναμικού για το Έτος 2009

Στο έκτο σχήμα παρατηρείται το μορφωτικό επίπεδο σε σχέση με την ηλικιακή ομάδα για το έτος 2009. Ειδικότερα, στην κατηγορία των ανθρώπων με διδακτορικό ή μεταπτυχιακό τίτλο δεν εντοπίστηκαν άτομα από καμία ηλικιακή ομάδα. Κατοχή πτυχίου από κάποια

ανώτατη σχολή δεν κατείχε –όπως είναι φυσικό- κανένα άτομο από την ηλικιακή ομάδα 15 έως 19 ετών, αφού διανύουν τα χρόνια της σχολικής τους φοίτησης. Επίσης, βρέθηκαν 307 άτομα από την ηλικιακή ομάδα 20 έως 24ετών, 875 από την ηλικιακή ομάδα 25 έως 29 ετών, 1.111 από 30 έως 44 ετών και 135 άτομα από 45 έως 64 ετών. Μηδενικά αποτελέσματα φανερώνονται στην κατηγορία ατόμων που φοίτησαν έστω ένα χρόνο αλλά δεν ολοκλήρωσαν τις σπουδές τους ώστε να πάρουν το πτυχίο τους. Επιπροσθέτως, για το έτος 2009, πτυχίο από ανώτατες σχολές, όπως είναι λογικό, δεν έχει κανένας από την ηλικιακή ομάδα 15 έως 19 ετών. Οι 1.141 έχουν αποκτήσει τίτλο σπουδών από την ηλικιακή ομάδα 20 έως 24 ετών και 1.474 έχουν πάρει από την ηλικιακή ομάδα 25-29 ετών. Από την ηλικιακή ομάδα 30 έως 44 έχουν ολοκληρώσει τις σπουδές τους 721 άτομα και τέλος από την ηλικιακή ομάδα 45 έως 64 ετών, πτυχίο από κάποια ανώτατη σχολή έχουν πάρει 48 άτομα. Απολυτήριο μέσης εκπαίδευσης έχουν 369 άτομα από την ηλικιακή ομάδα 15 έως 19 ετών, 1.297 από 20 έως 24 ετών και 1.398 άτομα 25 έως 29 ετών. Στις ηλικίες 30 έως 44 έχουν πάρει πτυχίο Λυκείου 2.014 και τέλος από την ηλικιακή ομάδα 45 έως 64 ετών έχουν απολυτήριο Λυκείου 312 άτομα. Απολυτήριο Γυμνασίου στις ηλικίες από 15 έως 19 ετών, έχουν 78 άτομα και 223 από την ηλικιακή ομάδα 20 έως 24 ετών. Ακόμη, να προστεθεί ότι από τον πίνακα φαίνεται στην ηλικιακή ομάδα 25 έως 29 ετών να έχουν πάρει απολυτήριο Λυκείου 339 άτομα, από την ηλικιακή ομάδα 20-44, 796 άτομα και από την ομάδα των 45 έως 64 ετών, 574 άτομα. Απολυτήριο από το Δημοτικό σχολείο έχουν 271 άτομα από την ομάδα 15 έως 19 ετών, από την ομάδα 20 έως 24 ετών 266 άτομα, από την ομάδα 25 έως 29 ετών, 376 άτομα, από την ομάδα 30-44 ετών έχουν 1.236 άτομα και ακόμη όσον αφορά την κατοχή απολυτηρίου Δημοτικού έχουν 1.336 άτομα από την ηλικιακή ομάδα των 45 έως 64 ετών. Κλείνοντας, έχουμε 81 άτομα από την ηλικιακή ομάδα των 45 έως 64 ετών που έχουν τελειώσει ορισμένες τάξεις του Δημοτικού σχολείου και 48 από την ίδια ηλικιακή ομάδα που δεν έχει καθόλου σχολική φοίτηση.

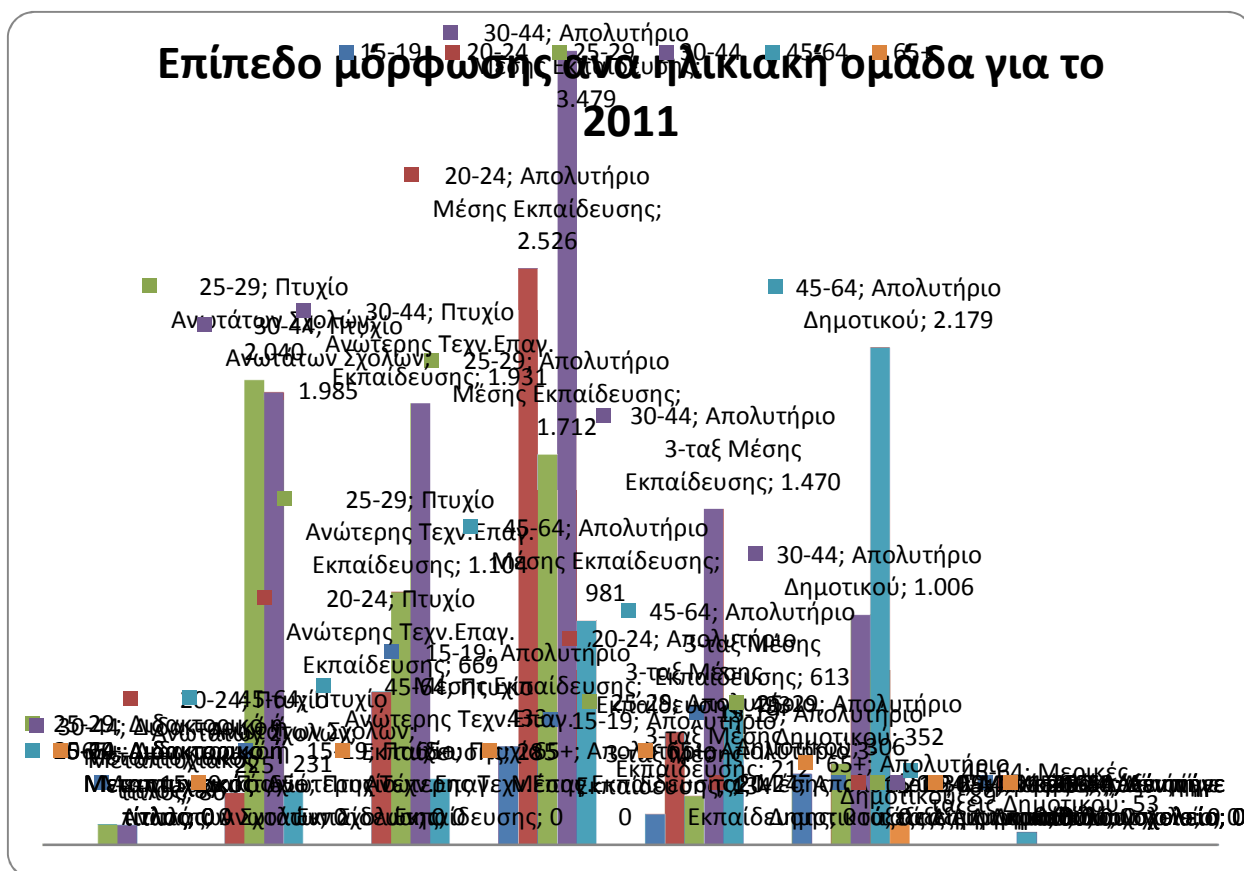

Σχήμα 7: Επίπεδο μόρφωσης ανά ηλικιακή ομάδα για το 2010

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. Έρευνα Εργατικού Δυναμικού για το Έτος 2010

Την επόμενη χρονιά, αναφορικά με την ηλικιακή ομάδα που κατέχει διδακτορικό τίτλο, δεν υπήρχε κάποια μεταβολή. Έχουμε στην ηλικιακή ομάδα 439 άτομα που έχουν πτυχίο ανώτατης σχολής και είναι ηλικίας από 19 έως 24 ετών, 580 που είναι από 25 έως 29 ετών, 1.362 που είναι από 30 έως 44 ετών και 66 άτομα που έχουν πτυχίο Πανεπιστημίου και ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα από 45 έως 64 ετών. Υπάρχουν 1.021 άτομα από την ηλικιακή ομάδα από 20 έως 24 ετών που έχουν πτυχίο από κάποιο τεχνολογικό ίδρυμα, 1.532 από την ηλικιακή ομάδα 25 έως 29 ετών, 1.231 άτομα από την ηλικιακή ομάδα 30 έως 44 ετών και 255 άτομα με απολυτήριο από κάποια ΤΕΙ που είναι από 45 έως 64 ετών. Απολυτήριο Λυκείου έχουν 387 άτομα από την ηλικιακή ομάδα των 15 έως 19, 1.841 από την ομάδα των 20εως 24 ετών, 1.296 από την ηλικία των 25 έως 29 ετών, από την ομάδα των 30 έως 44 ετών 2.658 άτομα και 882 άτομα από την ομάδα των 45 έως 64 ετών. Απολυτήριο Γυμνασίου έχουν 148 άτομα από την ηλικιακή ομάδα 15 έως 19 ετών, 229 άτομα από 19 έως 24 ετών, από την ηλικιακή ομάδα 25 έως 29 ετών απολυτήριο Γυμνασίου έχουν 605, από 30 έως 44 ετών 717 άτομα και από 45 έως 64 έχουν 298 άτομα. Απολυτήριο Δημοτικού από την ηλικιακή ομάδα των 15 έως 19 ετών δεν είχε κανένα άτομο, από την ηλικιακή ομάδα 20 έως 24 ετών είχαν 69 άτομα, από την ομάδα 25 έως 29 ετών 294 άτομα, 1.323 άτομα από 30 έως 44 ετών και από 45 έως 64 ετών 1.918 άτομα. Στην κατηγορία

ολοκλήρωσης ορισμένων μόνο τάξεων του Δημοτικού, εντοπίστηκαν ορισμένα άτομα (58) που άνηκαν στην ηλικιακή ομάδα από 45 έως 64 ετών.

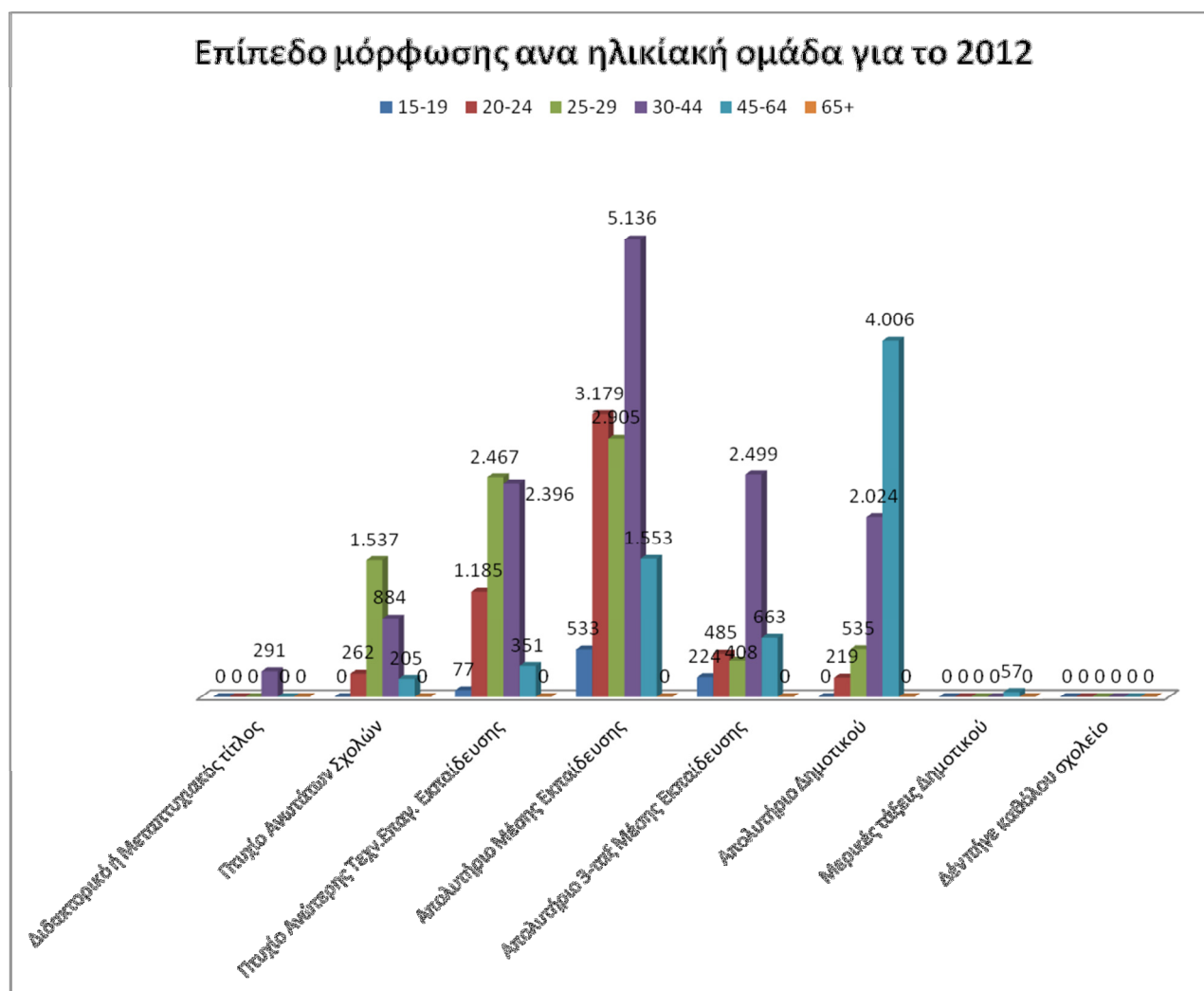

Σχήμα 8: Επίπεδο μόρφωσης ανά ηλικιακή ομάδα για το 2011

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. Έρευνα Εργατικού Δυναμικού για το Έτος 2011

Για το έτος 2011 παρατηρήθηκε για πρώτη φορά ανεργία σε άτομα με διδακτορικό ή μεταπτυχιακό τίτλο και ήταν 87 άτομα από την ηλικιακή ομάδα από 25 έως 30 ετών και από την ηλικιακή ομάδα 30 έως 44 ετών 86 άτομα. Πτυχίο ανώτατης σχολής από την ομάδα 20 έως 24 ετών είχαν 225 άτομα, από την ηλικιακή ομάδα 25 έως 29 ετών 2.040 άτομα, από την ομάδα 30 έως 44 ετών 1.985 άτομα και από την ηλικιακή ομάδα από 45 έως 64 ετών είχαμε 231 άτομα. Πτυχίο από ΤΕΙ είχαν 669 από την ομάδα 20 έως 24 ετών, από την ομάδα 25 έως 29 ετών είχαν 1.104 άτομα, από την ομάδα 30 έως 44 ετών 1.931 άτομα και 285 άτομα που ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα από 45 έως 64 ετών. Με απολυτήριο Λυκείου είχαμε 433 άτομα στην ηλικιακή ομάδα από 15 έως 19 ετών, 2.526 άτομα ήταν στην ηλικιακή ομάδα από 20 έως 24 ετών, στην ομάδα από 25 έως 29 ετών είχαμε 1.712 άτομα, από 30 έως 44 ετών 3.476 άτομα και από 45 έως 64 ετών απολυτήριο είχαν 981 άτομα. Από την ηλικιακή ομάδα 15 έως 19 ετών είχαμε 134 άτομα, από την ηλικιακή ομάδα 20εως 24 ετών 439 άτομα, από την ομάδα 25 έως 29 ετών 212 άτομα, από την ομάδα 30 έως 44 ετών 1.470 άτομα και από

την ομάδα από 45 έως 64 ετών είχαμε με απολυτήριο Γυμνασίου 613 άτομα. Απολυτήριο Δημοτικού από την ηλικιακή ομάδα των 15 έως 29 ετών είχαν 306 άτομα. Στην επόμενη ηλικιακή ομάδα δεν είχαμε κανένα υποκείμενο από την έρευνα, στην ομάδα από 25 έως 29 είχαμε 352 άτομα, από 30 έως 44 ετών είχαμε 1.006 άτομα και από 45 έως 64 ετών με απολυτήριο Δημοτικού υπήρχαν 2.719 άτομα, ενώ για πρώτη φορά έχουμε και για την ηλικιακή ομάδα πάνω από τα 65 ετών 89 άτομα με απολυτήριο Λυκείου. Συνεπώς, το μορφωτικό υπόβαθρο και γενικών η κατάκτηση προσόντων φαίνεται να βελτιώνεται/αυξάνεται με το πέρασ των ετών. Από της επόμενες κατηγορίες μερικές τάξεις Δημοτικού εντοπίζονται στην ηλικιακή ομάδα από 45 έως 64 ετών, όπου είχαμε 53 άτομα ενώ μηδενικές απαντήσεις είχαμε για αυτούς που δεν είχαν φοιτήσει στο σχολείο για όλες τις ηλικιακές ομάδες.

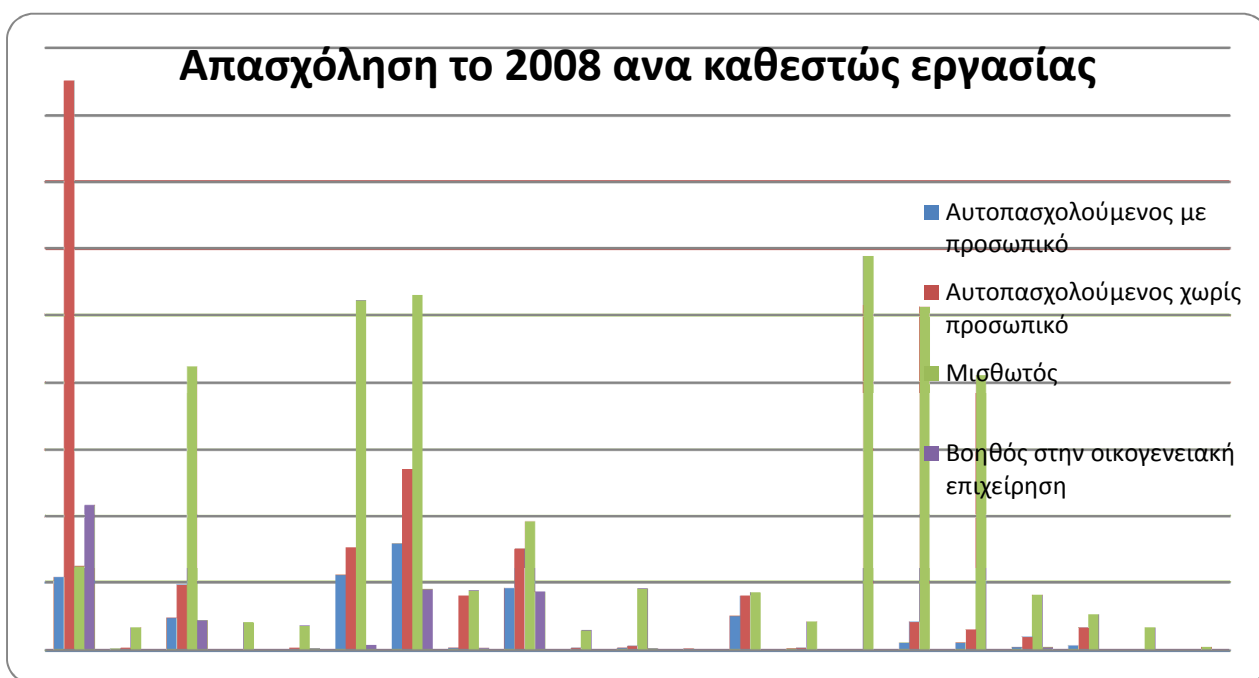

Σχήμα 9: Επίπεδο μόρφωσης ανά ηλικιακή ομάδα για το 2012

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. Έρευνα Εργατικού Δυναμικού για το Έτος 2012

Στο σχήμα 9 γίνεται η περιγραφή της ανεργίας ανά ηλικιακή ομάδα με βάση την μόρφωση για το έτος 2012. Άνεργοι με μεταπτυχιακό ή διδακτορικό τίτλο υπάρχουν 291.

Στην επόμενη κατηγορία είναι αυτοί που έχουν πτυχίο από κάποια ανώτατη σχολή. Από αυτούς, 262 είναι αυτοί που ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα από 20 έως 24 ετών, 1.537 ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα από 25 έως 29 ετών, στην ομάδα από 30 έως 44 ετών ανήκουν 884 άτομα και 205 άτομα που έχουν πτυχίο πανεπιστημίου και ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα από 45 έως 64 ετών. Στην επόμενη ομάδα αυτών που έχουν πτυχίο από κάποιο τεχνολογικό ανώτατο ίδρυμα, 77 είναι από την ηλικιακή ομάδα από 15 έως 19 ετών, στην επόμενη ομάδα από 20 έως 24 ετών έχουμε 1.185 άτομα, 2.467 άτομα από την ομάδα 25 έως 29, από 30 έως 44 έχουμε 2.396 άτομα και από 45 έως 64 ετών πτυχίο από ΤΕΙ έχουν 351 άτομα. Απολυτήριο μέσης εκπαίδευσης από την ηλικιακή ομάδα 15 έως 19 έχουν 533 άτομα, 3.179 άτομα ανήκουν στην ομάδα από 20 έως 24 ετών, από 25 έως 29 έχουμε 2.905 άτομα, από 30 έως 44 ετών υπάρχουν 5.136 άτομα και από 45 έως 64 ετών με απολυτήριο μέσης εκπαίδευσης που είναι από 45 έως 64 ετών. Με απολυτήριο Γυμνασίου από την ηλικιακή ομάδα από 15 έως 19 ετών είχαμε 224 άτομα, από την ομάδα 20 έως 24 ετών υπήρχαν 485 άτομα, 408 άτομα ήταν από την ηλικιακή ομάδα 25 έως 29, από την ομάδα 30 έως 44 ετών είχαμε 2.499 άτομα και από την ηλικιακή ομάδα από 45 έως 64 ετών με απολυτήριο Γυμνασίου είχαμε 663 άτομα. Με απολυτήριο Δημοτικού στην ηλικιακή ομάδα από 20 έως 24 ετών είχαμε 219 άτομα, στην ομάδα από 25 έως 29 ετών είχαμε 535 άτομα, 2.024 άτομα ήταν από την ηλικιακή ομάδα 30 έως 44 ετών και από την ηλικιακή ομάδα από 45 έως 64 ετών με απολυτήριο Δημοτικού είχαμε 4.006 άτομα. Στην επόμενη ομάδα να έχουν βγάλει μερικές τάξεις του Δημοτικού σχολείου είχαμε 57 άτομα από την ηλικιακή ομάδα από 45 έως 64 ετών. Ενώ δεν υπήρχε κανένας που να μην έχει πάει σχολείο από καμία ηλικιακή ομάδα.

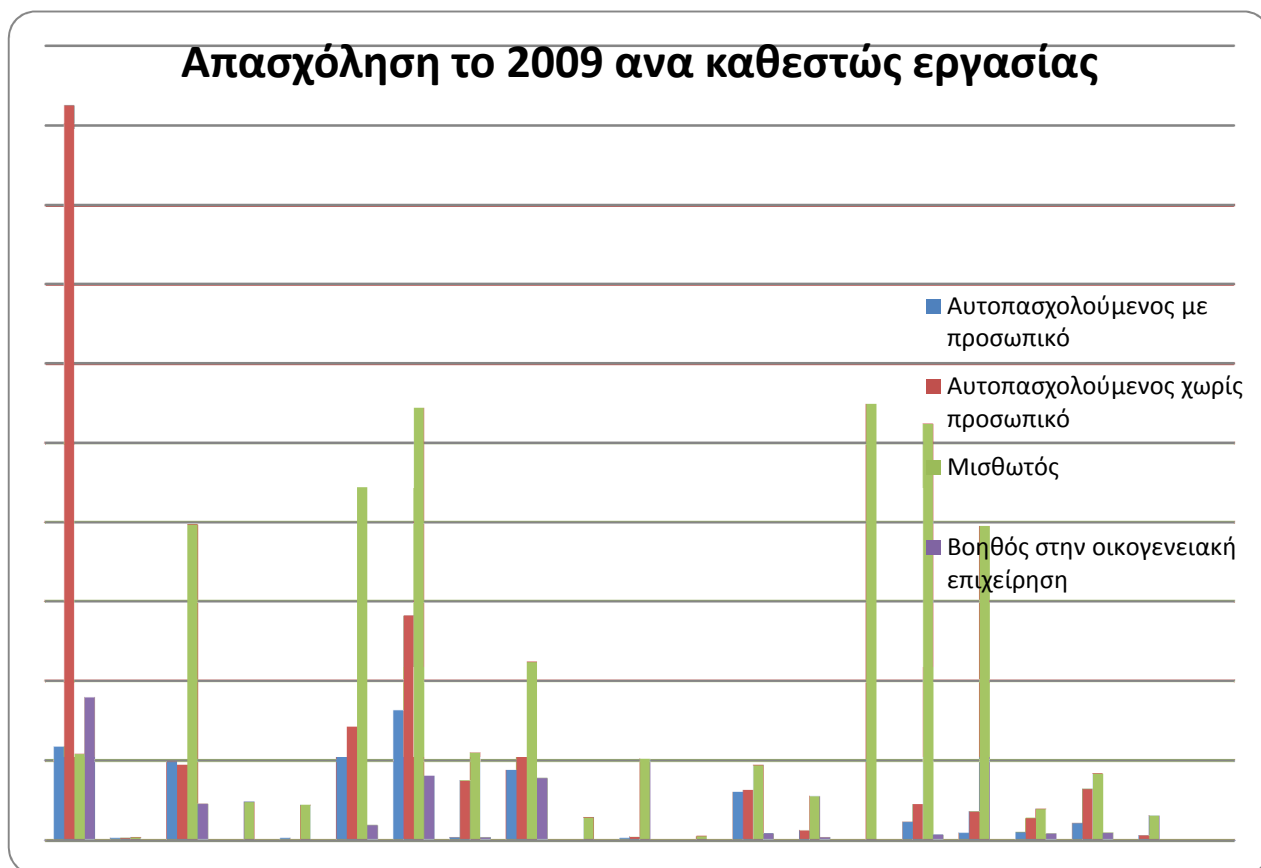

Σχήμα 10: Απασχόληση ανά καθεστώς εργασίας 2008

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. Έρευνα Εργατικού Δυναμικού για το Έτος 2008

Στο σχήμα 10 έχουμε μια ανάλυση των απασχολούμενων του 2008 σε σχέση με τη μορφή απασχόλησης. Στην ομάδα Γεωργία, δασοκομία & αλιεία είχαμε 2.158 που ήταν αυτοαπασχολούμενοι με προσωπικό, 17.037 αυτοαπασχολούμενοι με προσωπικό, 2.505 άτομα που εργάζονταν υπό τη μορφή μισθωτής εργασίας και 4.328 άτομα με τη μορφή βοηθού σε οικογενειακή επιχείρηση. Στην επόμενη κατηγορία «Ορυχεία & λατομεία», είχαμε 57 άτομα αυτοαπασχολούμενους με προσωπικό, 73 αυτοαπασχολούμενους χωρίς προσωπικό, 664 άτομα ως μισθωτούς. Στην κατηγορία «Μεταποίηση», 947 άτομα ήταν αυτοαπασχολούμενοι με προσωπικό, 1.926 άτομα αυτοαπασχολούμενοι χωρίς προσωπικό, 8.491 άτομα με μορφή μισθωτής εργασίας και 833 που βοηθούσαν στα πλαίσια οικογενειακής επιχείρησης. Στην κατηγορία « παροχή ηλεκτρικού ρεύματος-φυσικού αερίου-ατμού-κλιματισμού» έχουμε ως μισθωτούς μόνο 812 άτομα. Στην κατηγορία «παροχή νερού- διαχείριση λυμάτων, αποβλήτων- δραστηριότητες εξυγίανσης» έχουμε 80 άτομα ως αυτοαπασχολούμενους χωρίς προσωπικό, 725 άτομα με μισθωτή εργασία και 59 που βοηθούν στα πλαίσια της οικογενειακής επιχείρησης. Στις κατασκευές «αυτοαπασχολούμενα άτομα» με προσωπικό ήταν 2.224 άτομα, αυτοαπασχολούμενα άτομα χωρίς προσωπικό ήταν 3.061, 10.459 με τη μορφή μισθωτής εργασίας και ως βοήθεια στην οικογενειακή επιχείρηση αναφέρθηκαν 160 άτομα. Στο «χονδρικό- λιανικό εμπόριο» - «επισκευή οχημάτων & μοτοσικλετών» 3.176 άτομα ήταν αυτοαπασχολούμενοι με προσωπικό, αυτοαπασχολούμενοι χωρίς προσωπικό ήταν 5.428, ως μισθωτή απασχολούνταν 10.622 άτομα και βοήθεια στην οικογενειακή επιχείρηση προσέφεραν 1.790 άτομα. Στην κατηγορία «μεταφορά & αποθήκευση» είχαμε ως αυτοαπασχολούμενους με προσωπικό 65 άτομα, αυτοαπασχολούμενους χωρίς προσωπικό 1.613 άτομα, 1.754 ως μισθωτούς και ως βοηθούς στην οικογενειακή επιχείρηση 68 άτομα. Στις «υπηρεσίες παροχής καταλύματος & υπηρεσιών εστίασης» ως αυτοαπασχολούμενοι με προσωπικό ήταν 1.833, ως αυτοαπασχολούμενοι χωρίς προσωπικό 3.019, με μισθωτή συνθήκη εργασίας 3.839 και 1.722 άτομα που βοηθούσαν στα πλαίσια της οικογενειακής επιχείρησης. Στην «ενημέρωση & επικοινωνία» έχουμε 65 άτομα ως αυτοαπασχολούμενα χωρίς προσωπικό και 586 ως μισθωτούς. Σε «χρηματοπιστωτικές & ασφαλιστικές δραστηριότητες» έχουμε 65 ως αυτοαπασχολούμενα με προσωπικό, 124 άτομα χωρίς προσωπικό 1.823 με μισθωτή απασχόληση και 59 που εργάζονταν στα πλαίσια της οικογενειακής επιχείρησης. Στην κατηγορία «διαχείριση ακίνητης περιουσίας» έχουμε 60 άτομα που αυτοαπασχολούνται χωρίς να έχουν προσωπικό. Στις «επαγγελματικές, επιστημονικές & τεχνικές δραστηριότητες» αυτοαπασχολούμενοι με προσωπικό είναι 1.019 εργαζόμενοι, αυτοαπασχολούμενοι χωρίς προσωπικό 1.604 και 1.706 ως μισθωτοί. Σε «διοικητικές & υποστηρικτικές δραστηριότητες» ως αυτοαπασχολούμενοι με προσωπικό ήταν 59 άτομα, 65

χωρίς προσωπικό και μισθωτοί 832. Στη «δημόσια διοίκηση & άμυνα- υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση» ως μισθωτοί ήταν 11.771. Στην εκπαίδευση ως αυτοαπασχολούμενοι με προσωπικό 228, χωρίς προσωπικό 835 και 10.246 άτομα με μορφή μισθωτής εργασίας. Στην κατηγορία «δραστηριότητες ανθρώπινης υγείας & κοινωνικής μέριμνας» υπήρχαν 231 ως αυτοαπασχολούμενοι με προσωπικό, χωρίς προσωπικό 616 και 8.222 με μισθωτή συνθήκη εργασίας. Στην κατηγορία «τέχνες και διασκέδαση» ως αυτοαπασχολούμενοι με προσωπικό ήταν 91 άτομα, χωρίς προσωπικό ήταν 393 άτομα, 1.619 με μισθωτή συνθήκη εργασίας και 84 ως βοήθεια στην οικογενειακή επιχείρηση. Σε άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών 144 άτομα αυτοαπασχολούνταν με προσωπικό, χωρίς προσωπικό 671 και 1.060 με μισθωτή εργασία. Δραστηριότητες «νοικοκυριών ως εργοδοτών» ήταν με μισθωτή μόνο εργασία, 664 άτομα και τέλος σε δραστηριότητες «νοικοκυριών ως εργοδοτών» 90 άτομα πάλι με μισθωτή εργασία.

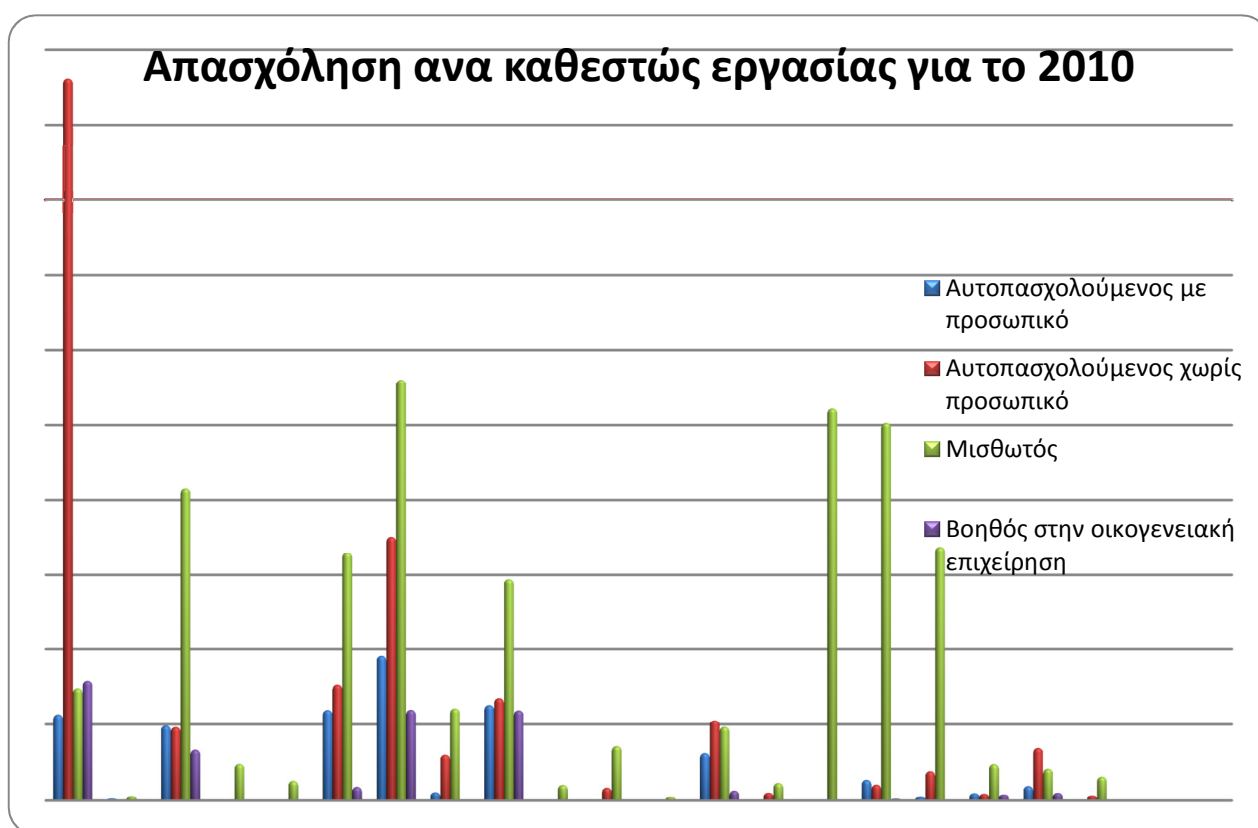

Σχήμα 11: Απασχόληση ανά καθεστώς εργασίας 2009

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. Έρευνα Εργατικού Δυναμικού για το Έτος 2009

Στο σχήμα 11 έχουμε τους απασχολούμενους ανά μορφή απασχόλησης το 2009. Στην ομάδα «γεωργία, δασοκομία & αλιεία» είχαμε 2.370 που ήταν αυτοαπασχολούμενοι με προσωπικό, 18.502 αυτοαπασχολούμενοι με προσωπικό, 2.192 άτομα που εργάζονταν υπό τη μορφή μισθωτής εργασίας και 3.595 άτομα με προσφορά βοήθειας σε οικογενειακή επιχείρηση. Στην κατηγορία «ορυχεία & λατομεία», είχαμε 61 άτομα αυτοαπασχολούμενους με προσωπικό, 66 αυτοαπασχολούμενους χωρίς προσωπικό, 74 άτομα ως μισθωτούς. Στην κατηγορία «μεταποίηση», 1.966 άτομα ήταν αυτοαπασχολούμενοι με προσωπικό, 1.890 άτομα αυτοαπασχολούμενοι χωρίς προσωπικό, 7.939 άτομα με μορφή μισθωτής εργασίας και 90 που βοηθούσαν στα πλαίσια οικογενειακής επιχείρησης. Στην κατηγορία «παροχή ηλεκτρικού ρεύματος-φυσικού αερίου-ατμού-κλιματισμού» έχουμε ως μισθωτούς μόνο 963 άτομα. Στην κατηγορία «παροχή νερού- διαχειρίσεις λυμάτων, αποβλήτων- δραστηριότητες εξυγίανσης» έχουμε 60 άτομα ως αυτοαπασχολούμενους με προσωπικό, 880 άτομα με μισθωτή εργασία. Στις κατασκευές αυτοαπασχολούμενα άτομα με προσωπικό ήταν 2.091 άτομα, αυτοαπασχολούμενα άτομα χωρίς προσωπικό ήταν 2.869, 8.091 με τη μορφή μισθωτής εργασίας και ως βοήθεια στην οικογενειακή επιχείρηση αναφέρθηκαν 377 άτομα. Στο «χονδρικό- λιανικό εμπόριο- επισκευή οχημάτων & μοτοσικλετών» 3.272 άτομα ήταν αυτοαπασχολούμενοι με προσωπικό, αυτοαπασχολούμενοι χωρίς προσωπικό ήταν 5.635, ως μισθωτοί απασχολούνταν 10.873 άτομα και βοήθεια στην οικογενειακή επιχείρηση προσέφεραν 1.617 άτομα. Στην κατηγορία «μεταφορά & αποθήκευση» είχαμε ως αυτοαπασχολούμενους με προσωπικό 82 άτομα, αυτοαπασχολούμενους χωρίς προσωπικό 1.489 άτομα, 2.225 ως μισθωτούς και ως βοηθούς στην οικογενειακή επιχείρηση 74 άτομα. Στις «υπηρεσίες παροχής καταλύματος & υπηρεσιών εστίασης» ως αυτοαπασχολούμενοι με προσωπικό ήταν 1.766, ως αυτοαπασχολούμενοι χωρίς προσωπικό 2.085, με μισθωτή συνθήκη εργασίας 4.495 και 1.559 άτομα που βοηθούσαν στα πλαίσια της οικογενειακής επιχείρησης. Στην «ενημέρωση & επικοινωνία» έχουμε 570 ως μισθωτούς. Σε «χρηματοπιστωτικές & ασφαλιστικές δραστηριότητες» έχουμε 61 άτομα ως αυτοαπασχολούμενα με προσωπικό, 94 χωρίς προσωπικό και 2.049 με μισθωτή απασχόληση. Στην κατηγορία «διαχείριση ακίνητης περιουσίας» έχουμε 103 άτομα με μισθωτή συνθήκη. Στις «επαγγελματικές, επιστημονικές & τεχνικές δραστηριότητες» αυτοαπασχολούμενοι με προσωπικό είναι 1.213 εργαζόμενοι, αυτοαπασχολούμενοι χωρίς προσωπικό 126 και 11.876 ως μισθωτοί και 173 που εργάζονταν στα πλαίσια βοήθειας της οικογενειακής επιχείρησης. Σε «διοικητικές & υποστηρικτικές δραστηριότητες» ως αυτοαπασχολούμενοι με προσωπικό ήταν 255 άτομα, αυτοαπασχολούμενοι χωρίς προσωπικό και μισθωτή εργασία 1.112. και 79 που βοηθούσαν στην οικογενειακή επιχείρηση. Στην «δημόσια διοίκηση & άμυνα-υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση» ως μισθωτοί ήταν 10.970. Στην «εκπαίδευση» ως αυτοαπασχολούμενοι με προσωπικό 470, χωρίς προσωπικό 908 και

10.473 άτομα με μορφή μισθωτής εργασίας και 141 που βοηθούσαν την οικογενειακή επιχείρηση. Στην κατηγορία «δραστηριότητες ανθρώπινης υγείας & κοινωνικής μέριμνας» 189 ως αυτοαπασχολούμενοι με προσωπικό, χωρίς προσωπικό 727 και 7.900 με μισθωτή συνθήκη εργασίας. Στην κατηγορία «τέχνες και διασκέδαση» ως αυτοαπασχολούμενοι με προσωπικό ήταν 204 άτομα, χωρίς προσωπικό ήταν 554 άτομα, 784 με μισθωτή συνθήκη εργασίας και 167 ως βοήθεια στην οικογενειακή επιχείρηση. Σε άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών 437 άτομα αυτοαπασχολούνταν με προσωπικό, χωρίς προσωπικό 1.299 και 1.667 με μισθωτή εργασία και 195 άτομα που βοηθούσαν στην οικογενειακή επιχείρηση. «Δραστηριότητες νοικοκυριών ως εργοδοτών» ως αυτοαπασχολούμενοι χωρίς προσωπικό ήταν 129 άτομα, μισθωτοί μόνο 629 άτομα

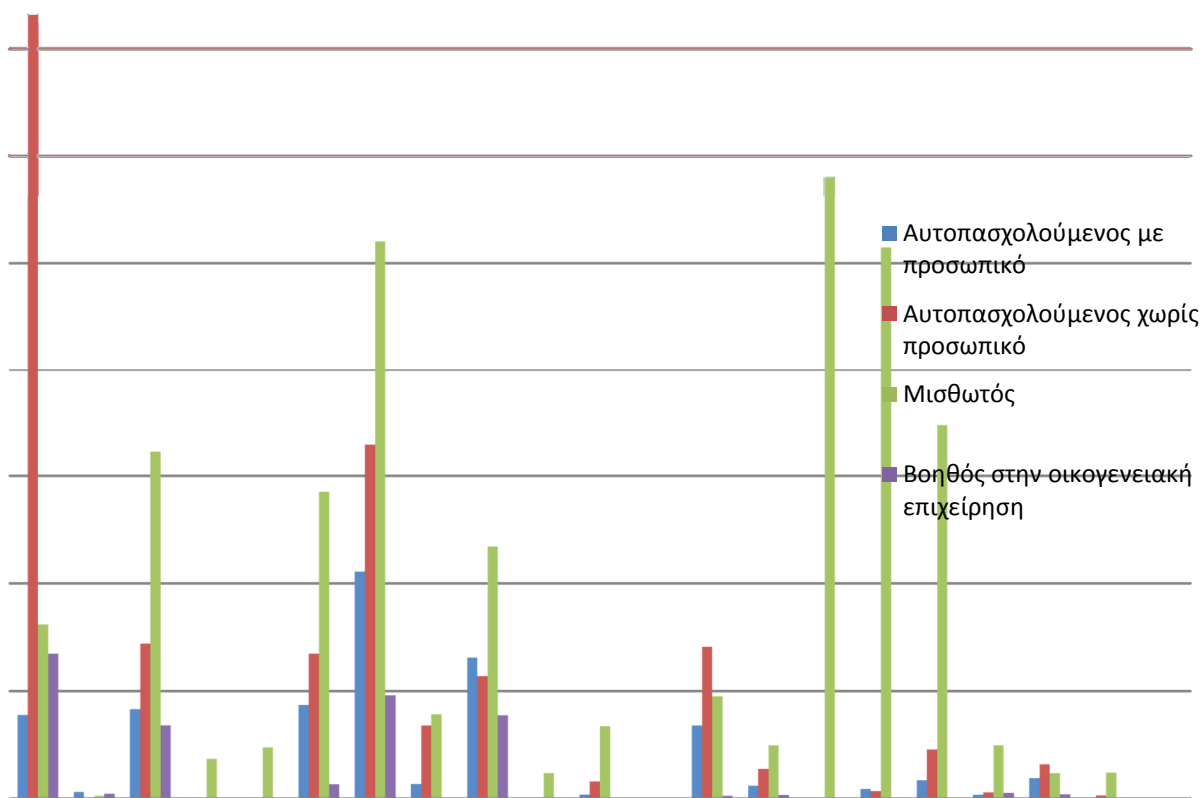
Σχήμα 12: Απασχόληση ανά καθεστώς εργασίας 2010

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. Έρευνα Εργατικού Δυναμικού για το Έτος 2010

Στο σχήμα 12 έχουμε τους απασχολούμενους ανά μορφή απασχόλησης το 2010. Στην ομάδα «γεωργία, δασοκομία & αλιεία» είχαμε 2.283 που ήταν αυτοαπασχολούμενοι με προσωπικό, 19.239 αυτοαπασχολούμενοι με προσωπικό, 2.971 άτομα που εργάζονταν υπό τη μορφή μισθωτής εργασίας και 3.170 άτομα με προσφορά βοήθειας σε οικογενειακή επιχείρηση. Στην κατηγορία «ορυχεία & λατομεία», είχαμε 56 άτομα αυτοαπασχολούμενους με προσωπικό και 106 άτομα ως μισθωτούς. Στην κατηγορία «μεταποίηση» 1.973 άτομα ήταν αυτοαπασχολούμενοι με προσωπικό, 1.930 άτομα αυτοαπασχολούμενοι χωρίς

προσωπικό, 8.307 άτομα με μορφή μισθωτής εργασίας και 1.335 που βοηθούσαν στα πλαίσια οικογενειακής επιχείρησης. Στην κατηγορία «παροχή ηλεκτρικού ρεύματος-φυσικού αερίου-ατμού-κλιματισμού» έχουμε ως μισθωτούς μόνο 960 άτομα. Στην κατηγορία «παροχή νερού-διαχειρίσεις λυμάτων, αποβλήτων-δραστηριότητες εξυγίανσης» είχαμε 512 άτομα με μισθωτή εργασία. Στις «κατασκευές» αυτοαπασχολούμενα άτομα με προσωπικό ήταν 2.402, αυτοαπασχολούμενα άτομα χωρίς προσωπικό ήταν 3.071, 6.604 με τη μορφή μισθωτής εργασίας και ως βοήθεια στην οικογενειακή επιχείρηση αναφέρθηκαν 354 άτομα. Στο «χονδρικό-λιανικό εμπόριο-επισκευή οχημάτων & μοτοσικλετών» 2.402 άτομα ήταν αυτοαπασχολούμενοι με προσωπικό, αυτοαπασχολούμενοι χωρίς προσωπικό ήταν 3.071, ως μισθωτοί απασχολούνταν 6.604 άτομα και βοήθεια στην οικογενειακή επιχείρηση προσέφεραν 354 άτομα. Στην κατηγορία «μεταφορά & αποθήκευση» είχαμε ως αυτοαπασχολούμενους με προσωπικό 209 άτομα, αυτοαπασχολούμενους χωρίς προσωπικό 1.200 άτομα, 2.440 ως μισθωτούς. Στις «υπηρεσίες παροχής καταλύματος & υπηρεσιών εστίασης» ως αυτοαπασχολούμενοι με προσωπικό ήταν 2.533, ως αυτοαπασχολούμενοι χωρίς προσωπικό 2.716, με μισθωτή συνθήκη εργασίας 5.886 και 2.392 άτομα που βοηθούσαν στα πλαίσια της οικογενειακής επιχείρησης. Στην «ενημέρωση & επικοινωνία» έχουμε 405 ως μισθωτούς. Σε «χρηματοπιστωτικές & ασφαλιστικές δραστηριότητες» έχουμε αυτοαπασχολούμενα 331 άτομα χωρίς προσωπικό και 1.425 με μισθωτή απασχόληση. Στην κατηγορία «διαχείριση ακίνητης περιουσίας έχουμε 93 άτομα με μισθωτή. «Επαγγελματικές, επιστημονικές & τεχνικές δραστηριότητες»: αυτοαπασχολούμενοι με προσωπικό είναι 1.245 εργαζόμενοι, αυτοαπασχολούμενοι χωρίς προσωπικό 2.124 και 1.938 ως μισθωτοί και 253 που εργάζονταν στα πλαίσια βοήθειας της οικογενειακής επιχείρησης. Σε «διοικητικές & υποστηρικτικές δραστηριότητες» ως αυτοαπασχολούμενοι χωρίς προσωπικό με 196 άτομα και μισθωτή εργασία 456. Στη «δημόσια διοίκηση & άμυνα-υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση» ως αυτοαπασχολούμενοι χωρίς προσωπικό είχαμε 412 άτομα και ως μισθωτοί ήταν 10.443. Στην εκπαίδευση ως αυτοαπασχολούμενοι με προσωπικό 540, χωρίς προσωπικό 412 και 10.063 άτομα με μορφή μισθωτής εργασίας και 53 που βοηθούσαν την οικογενειακή επιχείρηση. Στην κατηγορία «δραστηριότητες ανθρώπινης υγείας & κοινωνικής μέριμνας» 97 ήταν ως αυτοαπασχολούμενοι με προσωπικό, χωρίς προσωπικό 766 και 6.765 με μισθωτή συνθήκη εργασίας. Στην κατηγορία «τέχνες και διασκέδαση» ως αυτοαπασχολούμενοι με προσωπικό ήταν 183 άτομα, χωρίς προσωπικό ήταν 169 άτομα 955 με μισθωτή συνθήκη εργασίας και 149 ως βοήθεια στην οικογενειακή επιχείρηση. Σε άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών 121 άτομα υποαπασχολούνταν χωρίς προσωπικό και 1.667 με μισθωτή εργασία και 619 άτομα που βοηθούσαν στην οικογενειακή επιχείρηση.

Απασχόληση αν καθεστώς εργασίας για το 2011

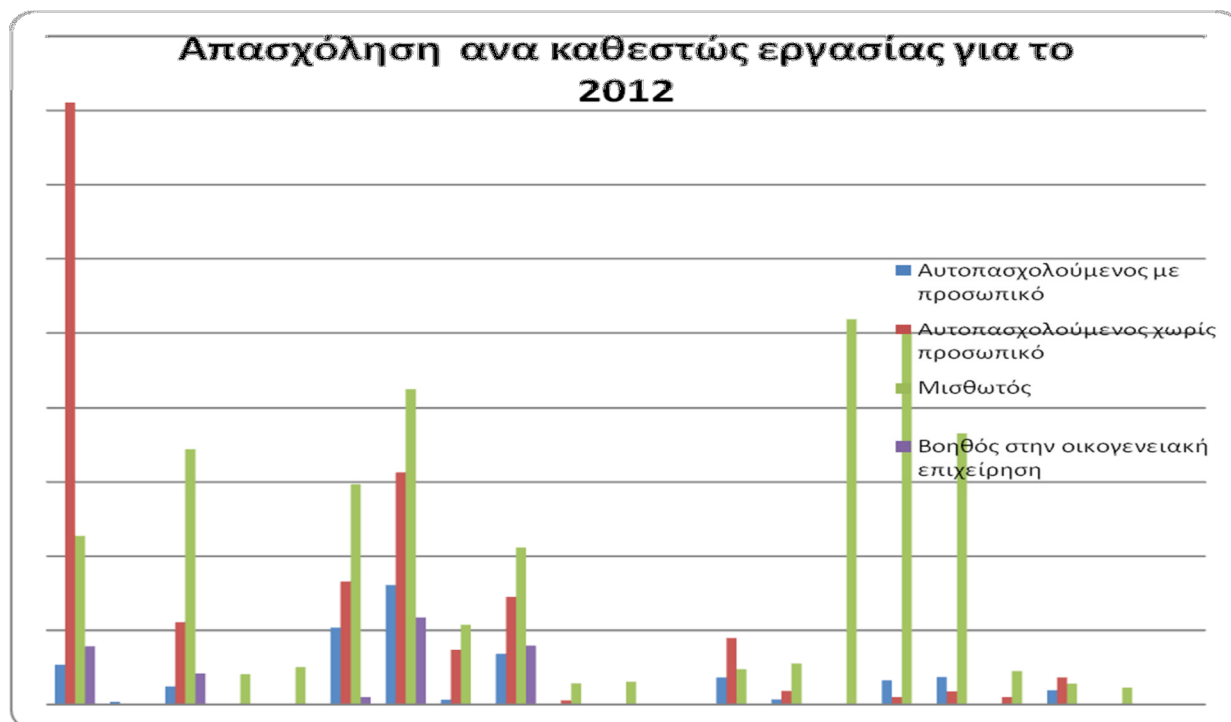

Σχήμα 13: Απασχόληση ανά καθεστώς εργασίας 2011

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. Έρευνα Εργατικού Δυναμικού για το Έτος 2011

Στο σχήμα 13 παρατηρούμε την απασχόληση για το 2011 και ποιες μορφές έχει. Στην ομάδα «γεωργία, δασοκομία & αλιεία» είχαμε 1.564 που ήταν αυτοαπασχολούμενοι με προσωπικό, 14.673 αυτοαπασχολούμενοι με προσωπικό, 3.246 άτομα που εργάζονταν υπό τη μορφή μισθωτής εργασίας και 2.886 άτομα με προσφορά βοήθειας στην οικογενειακή επιχείρηση. Στην κατηγορία «ορυχεία & λατομεία», είχαμε 124 άτομα αυτοαπασχολούμενους με προσωπικό, 56 άτομα ως μισθωτούς και 89 που συνέβαλαν βοηθώντας την οικογενειακή επιχείρηση. Στην κατηγορία «μεταποίηση» 1.670 άτομα ήταν αυτοαπασχολούμενοι με προσωπικό, 2.872 άτομα αυτοαπασχολούμενοι χωρίς προσωπικό, 6.470 άτομα με μορφή μισθωτής εργασίας και 1.349 που βοηθούσαν στα πλαίσια οικογενειακής επιχείρησης. Στην κατηγορία «παροχή ηλεκτρικού ρεύματος-φυσικού αερίου-ατμού-κλιματισμού» έχουμε ως μισθωτούς μόνο 734 άτομα. Στην κατηγορία «παροχή νερού-διαχείριση λυμάτων, αποβλήτων-δραστηριότητες εξυγίανσης» είχαμε 942 άτομα με μισθωτή εργασία. Στις «κατασκευές» αυτοαπασχολούμενα άτομα με προσωπικό ήταν 14.747 άτομα, αυτοαπασχολούμενα άτομα χωρίς προσωπικό ήταν 2.687, 5.709 με τη μορφή μισθωτής

εργασία και ως βοήθεια στην οικογενειακή επιχείρηση αναφέρθηκαν 35 άτομα. Στο «χονδρικό-λιανικό εμπόριο-επισκευή οχημάτων & μοτοσυκλετών» 4.216 άτομα ήταν αυτοαπασχολούμενοι με προσωπικό, αυτοαπασχολούμενοι χωρίς προσωπικό ήταν 6.600, ως μισθωτοί απασχολούνταν 10.403 άτομα και βοήθεια στην οικογενειακή επιχείρηση προσέφεραν 1.925 άτομα. Στην κατηγορία «Μεταφορά & αποθήκευση» είχαμε ως αυτοαπασχολούμενους με προσωπικό 269 άτομα, αυτοαπασχολούμενους χωρίς προσωπικό 1.348 άτομα, 1.577 ως μισθωτούς. Στις «υπηρεσίες παροχής καταλύματος & υπηρεσιών εστίασης» ως αυτοαπασχολούμενοι με προσωπικό ήταν 2.615, ως αυτοαπασχολούμενοι χωρίς προσωπικό 2.276, με μισθωτή συνθήκη εργασίας 4.677 και 15.77 άτομα που βοηθούσαν στα πλαίσια της οικογενειακής επιχείρησης. Στην «ενημέρωση & επικοινωνία» έχουμε 470 ως μισθωτούς. Σε «χρηματοπιστωτικές & ασφαλιστικές δραστηριότητες» έχουμε αυτοαπασχολούμενα 73 άτομα με προσωπικό 316 αυτοαπασχολούμενα, χωρίς προσωπικό και 1.333 με μισθωτή απασχόληση. «Επαγγελματικές, επιστημονικές & τεχνικές δραστηριότητες» αυτοαπασχολούμενοι με προσωπικό είναι 1.345 εργαζόμενοι, αυτοαπασχολούμενοι χωρίς προσωπικό 2.814 και 1.906 ως μισθωτοί και 52 που εργάζονταν στα πλαίσια βοήθειας της οικογενειακής επιχείρησης. Σε «διοικητικές & υποστηρικτικές δραστηριότητες» ως αυτοαπασχολούμενοι χωρίς προσωπικό άτομα 546 και μισθωτή εργασία 979 και αυτοί που βοηθούν στα πλαίσια οικογενειακής επιχείρησης είναι 69 άτομα. Στη «δημόσια διοίκηση & άμυνα-υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση» ως αυτοαπασχολούμενοι χωρίς προσωπικό είχαμε 412 άτομα και ως μισθωτοί ήταν 11.606. Στην εκπαίδευση ως αυτοαπασχολούμενοι με προσωπικό 179, χωρίς προσωπικό 140 και 10.292 άτομα. Στην κατηγορία «δραστηριότητες ανθρώπινης υγείας & κοινωνικής μέριμνας» 338 ως αυτοαπασχολούμενοι με προσωπικό χωρίς προσωπικό 903 και 6.965 με μισθωτή συνθήκη εργασίας. Στην κατηγορία «τέχνες και διασκέδαση» ως αυτοαπασχολούμενοι με προσωπικό ήταν 72 άτομα, χωρίς προσωπικό ήταν 115 άτομα 981 με μισθωτή συνθήκη εργασίας και 105 ως βοήθεια στην οικογενειακή επιχείρηση. Σε άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών 379 άτομα υποαπασχολούταν με προσωπικό, 361 αυτοαπασχολούμενοι χωρίς προσωπικό και 468 με μισθωτή εργασία και 80 άτομα που βοηθούσαν στην οικογενειακή επιχείρηση.

Σχήμα 14: Απασχόληση ανά καθεστώς εργασίας 2012

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ. Έρευνα Εργατικού Δυναμικού για το Έτος 2012

Στο σχήμα 14 έχουμε παρατηρούμε την απασχόλησης για το 2012 και ποιες οι μορφές που αυτή πραγματοποιείται. Στην ομάδα «γεωργία, δασοκομία & αλιεία» είχαμε 1.055 που ήταν αυτοαπασχολούμενοι με προσωπικό, 16.216 αυτοαπασχολούμενοι με προσωπικό, 4.543 άτομα που εργάζονταν υπό τη μορφή μισθωτής εργασίας και 1.574 άτομα με προσφορά βοήθειας σε οικογενειακή επιχείρηση. Στην κατηγορία «ορυχεία & λατομεία», είχαμε 72 άτομα αυτοαπασχολούμενους με προσωπικό. Στην κατηγορία «μεταποίηση» 481 άτομα ήταν αυτοαπασχολούμενοι με προσωπικό, 2.216 άτομα αυτοαπασχολούμενοι χωρίς προσωπικό, 6.876 άτομα με μορφή μισθωτής εργασίας και 822 που βοηθούσαν στα πλαίσια οικογενειακής επιχείρησης. Στην κατηγορία «παροχή ηλεκτρικού ρεύματος-φυσικού αερίου-ατμού-κλιματισμού» έχουμε ως μισθωτούς μόνο 806 άτομα. Στην κατηγορία «παροχή νερού-διαχειρίσεις λυμάτων, αποβλήτων-δραστηριότητες εξυγίανσης» είχαμε 994 άτομα με μισθωτή εργασία. Στις «κατασκευές» αυτοαπασχολούμενα άτομα με προσωπικό ήταν 2.074 άτομα, αυτοαπασχολούμενα άτομα χωρίς προσωπικό ήταν 3.297, 5.942 με τη μορφή μισθωτής εργασίας και ως βοήθεια στην οικογενειακή επιχείρηση αναφέρθηκαν 194 άτομα. Στο «χονδρικό-λιανικό εμπόριο-επισκευή οχημάτων & μοτοσυκλετών» 3.204 άτομα ήταν αυτοαπασχολούμενοι με προσωπικό, αυτοαπασχολούμενοι χωρίς προσωπικό ήταν 6.260, ως μισθωτοί απασχολούνταν 8.502 άτομα και βοήθεια στην οικογενειακή επιχείρηση προσέφεραν 2.340 άτομα. Στην κατηγορία «μεταφορά & αποθήκευση» είχαμε ως αυτοαπασχολούμενους με προσωπικό 269 άτομα, αυτοαπασχολούμενους χωρίς προσωπικό 1.348 άτομα, 1.577 ως μισθωτούς. Στις «υπηρεσίες παροχής καταλύματος & υπηρεσιών

εστίασης» ως αυτοαπασχολούμενοι με προσωπικό ήταν 126, ως αυτοαπασχολούμενοι με προσωπικό, αυτοαπασχολούμενοι χωρίς προσωπικό 1.478 με μισθωτή συνθήκη εργασίας 2.148. Στην «ενημέρωση & επικοινωνία» έχουμε αυτοαπασχολούμενους χωρίς προσωπικό 105 και 470 ως μισθωτούς. Σε 603 άτομα με μισθωτή απασχόληση. «Επαγγελματικές, επιστημονικές & τεχνικές δραστηριότητες» αυτοαπασχολούμενοι με προσωπικό είναι 721 εργαζόμενοι, αυτοαπασχολούμενοι χωρίς προσωπικό 1.798 και 940 ως μισθωτοί. Σε «διοικητικές & υποστηρικτικές δραστηριότητες» ως αυτοαπασχολούμενοι με προσωπικό 134 άτομα αυτοαπασχολούμενοι χωρίς προσωπικό άτομα 362 και μισθωτή εργασία 1.088. Στη «δημόσια διοίκηση & άμυνα-υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση» ως μισθωτή ήταν 11.606. Στην εκπαίδευση ως αυτοαπασχολούμενοι με προσωπικό 642, χωρίς προσωπικό 193 και 10.050 άτομα. Στην κατηγορία «δραστηριότητες ανθρώπινης υγείας & κοινωνικής μέριμνας» 730 ως αυτοαπασχολούμενοι με προσωπικό χωρίς προσωπικό 347 και 7298 με μισθωτή συνθήκη εργασίας. Στην κατηγορία «τέχνες και διασκέδαση» ως αυτοαπασχολούμενοι χωρίς προσωπικό ήταν 96 άτομα, 981 με μισθωτή συνθήκη εργασίας. Σε άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών 376 άτομα υποαπασχολούταν με προσωπικό 720 αυτοαπασχολούμενοι χωρίς προσωπικό και 557 με μισθωτή εργασία. Στην κατηγορία «Δραστηριότητες νοικοκυριών ως εργοδοτών» έχουμε 58 άτομα και 499 που απασχολούνταν με μισθωτή εργασία.

6.2 Συζήτηση επί των ευρημάτων

Όπως προκύπτει από τα στατιστικά δεδομένα που κατεγράφησαν και αναλύθηκαν παραπάνω, προέκυψαν ορισμένα ευρήματα, τα οποία αξίζει να σχολιαστούν. Στο πρώτο μέρος, που αφορά το επίπεδο μόρφωσης ανά ηλικιακή ομάδα, το 2008 οι περισσότεροι κάτοικοι είχαν μόρφωση ανώτερης σχολής ή τεχνολογικής επαγγελματικής εκπαίδευσης αλλά και απολυτήριο Λυκείου και ανήκαν πλειοψηφικά στην ηλικιακή ομάδα από 30 έως 44 ετών. Για το 2009 παρατηρήθηκε μεγαλύτερη διασπορά στην εκπαίδευση και αυτό είναι πιθανό να οφείλεται στην προσθήκη και άλλων κατηγοριών όπως: άτομα που εισήχθησαν σε κάποια σχολή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση αλλά δεν την ολοκλήρωσαν. Να σημειωθεί, ότι τόσο για το επίπεδο της μόρφωσης (ανώτερη σχολή-απολυτήριο μέσης εκπαίδευσης) όσο και ηλικιακά τα άτομα της πληθυσμιακής ομάδας 30 έως 44 ετών έρχονται πρώτα μαζί με την κατηγορία 25 έως 29 ετών. Άξια αναφοράς, θεωρείται η μεταβολή και η αύξηση που παρουσιάζουν άτομα που έχουν ολοκληρώσει τουλάχιστον την φοίτησή τους στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

Τα αποτελέσματα για το 2010 είναι όμοια με τα στατιστικά δεδομένα που προκύπτουν από το 2009 αν και εμφανίζεται μια νέα κατηγορία, που αφορά στα άτομα που ενώ

εισήχθησαν σε μία σχολή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, δεν κατάφεραν να αποφοιτήσουν. Για το 2011 παρατηρήθηκε μια περισσότερο ομοιόμορφη και ομοιογενής κατανομή στις κατηγορίες της εκπαίδευσης, αν και παραμένει πρώτη η ομάδα αποφοίτων μέση εκπαίδευσης, με αυξητικές τάσεις για την ομάδα των ατόμων με πτυχίο από ανώτερη σχολή στην ηλικιακή ομάδα από 30 έως 44 ετών. Τέλος, στο πρώτο σκέλος της ερευνητικής μας προσπάθειας, για το 2012, δεν εντοπίζονται ιδιαίτερες μεταβολές εν συγκρίσει με τα προηγούμενα χρόνια που τίθενται υπό εξέταση, παρά μόνο σε αυτούς που ανήκουν στην ομάδα με απολυτήριο Δημοτικού και ιδίως των ατόμων που είναι 45 έως 64 ετών.

Στο δεύτερο μέρος της έρευνας μας, γίνεται μια προσπάθεια να αναλυθούν οι τομείς απασχόλησης σε συνδυασμό με τη μορφή της απασχόλησης στο ίδιο χρονικό διάστημα. Έτσι, το 2008 οι περισσότεροι φαίνεται να απασχολούνται με τη μορφή μισθωτής εργασίας. Μόνο στην κατηγορία γεωργίας, δασοκομίας και αλιείας, έχουμε μορφή απασχόλησης ως αυτοαπασχολούμενοι χωρίς προσωπικό. Όσον αφορά τους μισθωτούς, αυτοί απασχολούνται σε μεγάλα ποσοστά στη μεταποίηση, στις κατασκευές, στο χονδρικό και λιανικό εμπόριο, στις επισκευές οχημάτων, στη δημοσία διοίκηση και άμυνα, στην εκπαίδευση και στις δραστηριότητες ανθρώπινης υγείας και φροντίδας. Το 2009 δεν καταγράφηκε κάποια ιδιαίτερη μεταβολή. Για το 2010, δεν παρατηρήθηκε κάποια ιδιαίτερη μεταβολή που να θεωρείται άξια αναφοράς. Αυτό που πρέπει να συμπεριληφθεί είναι ότι για αυτήν τη χρονιά αποτελεί η σημαντική αύξηση στην απασχόληση, σε υπηρεσίες παροχής καταλύματος και εστίασης με μορφή μισθωτής εργασίας. Το 2011 δεν παρατηρείται ανομοιογένεια στα στατιστικά δεδομένα. Κλείνοντας, το 2012 είναι μια χρονιά χωρίς ιδιαίτερες μεταβολές στην απασχόληση ανά τομέα και μορφή απασχόλησης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

7.1 Τρόποι αντιμετώπισης

Στο έβδομο κεφάλαιο, παραθέτουμε μία σφαιρική προσέγγιση του ζητήματος της ανεργίας, εστιάζοντας στους συνολικούς τρόπους για την αντιμετώπιση του φαινομένου. Στο δεύτερο μέρος του κεφαλαίου δίνονται ανακεφαλαιωτικές προτάσεις για την ενδυνάμωση του εργασιακού χώρου και τον περιορισμό της ανεργίας. Υπάρχουν διάφορες απόψεις και οπτικές προγενέστερων αλλά και σύγχρονων οικονομολόγων σχετικά με τους τρόπους αντιμετώπισης της ανεργίας.

Η αντιμετώπιση του φλέγοντος και επίκαιρου ζητήματος της ανεργίας οφείλει να αποτελεί πρωταρχική μέριμνα όλων των κοινωνιών. Ανακεφαλαιωτικά, αναγκαία κρίνεται η ενίσχυση κάθε επιχειρηματικής δραστηριότητας (ένταση των επιχειρηματικών πρωτοβουλιών) στο σύνολο της χώρας αλλά και συγκεκριμένα στην περιφέρεια Ηπείρου, προκειμένου να αυξηθούν οι θέσεις απασχόλησης, μειώνοντας τα ποσοστά της ανεργίας.

Εμβαθύνοντας στην κριτική προσέγγιση του θέματος, ο Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ) οφείλει να εντείνει τις προσπάθειες εφαρμογής και υλοποίησης επιδοτούμενων προγραμμάτων απασχόλησης, επεκτείνοντας τα προγράμματα που αφορούν την επιδότηση για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

Αποτελεσματική θα μπορούσε να υπολογιστεί στην αντιμετώπιση του φαινομένου, η μείωση της διαρθρωτικής ανεργίας με μέτρα επανεκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης για άρση των δυσκολιών που καλούνται να αντιμετωπίσουν οι άνεργοι, με σκοπό την απόκτηση επαγγελματικών γνώσεων και δεξιοτήτων, οι οποίες κρίνονται απαραίτητες, για την απασχόληση τους στις υπάρχουσες κενές θέσεις εργασίας.

Η απαγόρευση της λεγόμενης «διπλοθεσίας» (κάλυψη δύο θέσεων εργασίας από το ίδιο άτομο), ο περιορισμός των υπερωριών αλλά και η πιθανή μείωση των εργατοωρών, χωρίς να υπονοείται μείωση των απολαβών, καθώς και η μείωση του συνταξιοδοτικού ορίου μπορεί να φαντάζουν ουτοπικούς και ανεφάρμοστους τρόπους στους χρόνους της κρίσης, ωστόσο οι εκάστοτε πολιτικές ηγεσίες θα όφειλαν να αναλογιστούν τα οφέλη από την εφαρμογή τους. Επίσης, όλα τα προαναφερθέντα μπορούν να οδηγήσουν σε δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, επιτυγχάνοντας τον απώτερο σκοπό που είναι η άμβλυνση του φαινομένου της ανεργίας.

Επίσης, εκτός των παραπάνω μέτρων, σπουδαία θα ήταν η χρηματοδότηση του κράτους σε εκείνους που επιδιώκουν την αποκέντρωση και επιθυμούν τη μόνιμη παραμονή τους σε κάποια επαρχιακή περιοχή, για να ανοίξουν νέες θέσεις εργασίας, στηριζόμενες στην

παραγωγή. Παράλληλα, με την παροχή χρηματοδότησης των περιφερειών, προστατεύονται τα εγχώρια προϊόντα. Αντίστοιχες κρατικές χρηματοδοτήσεις θα απέφεραν πολλά οφέλη και στην περιφέρεια Ηπείρου, η οποία διακρίνεται για την πρωτογενή παραγωγή της, με χιλιάδες ανέργους να θέλουν να απασχοληθούν σε αυτόν τον τομέα. Στο ακόλουθο μέρος προτείνονται επισταμένα οι επικρατέστερες προσεγγίσεις της ανεργίας που μπορούν να έχουν εφαρμογή για το σύνολο της χώρας αλλά και για την περιφέρεια που εξετάζουμε.

7.2 Προτάσεις

Η ανεργία έχει διαφορετικό αντίκτυπο στον άνθρωπο, την κοινωνία αλλά και στο κάθε κράτος. Κυριότερος παράγοντας για την ανεργία θεωρείται η περιορισμένη αγορά εργασίας χωρίς να σημαίνει ότι δεν υπάρχουν κι άλλοι παράγοντες, οι οποίοι αξίζει να συζητηθούν. Έτσι, χρειάζεται άμεσα από τις κοινωνίες μία εις βάθος μελέτη του φαινομένου και των αιτιών του, προχωρώντας στη διερεύνηση των τομέων της εθνικής ασφάλειας ανεργίας, της προστασίας της εργασίας και μείωσης των αμοιβών.

Η διαδικασία εδραίωσης προκαθορισμένων ενεργειών για την επίτευξη μακροπρόθεσμων στόχων αξιολογείται ως σημαντική. Ο σχεδιασμός μιας αποτελεσματικής αλλά και αποδοτικής πολιτικής κατά της ανεργίας, προϋποθέτει την καταγραφή των συγκεκριμένων χαρακτηριστικών της, όπως αυτά που κατεγράφησαν παραπάνω, δηλαδή το φύλο των ανέργων, η ηλικία, το μορφωτικό τους επίπεδο, η κατανομή τους στις περιφέρειες και τις περιοχές της χώρας και η μέση διάρκεια της ανεργίας. Τα χαρακτηριστικά αυτά λαμβάνουν τον αντίκτυπο διαφορετικών παραγόντων και επιτάσσουν αντίστοιχη αντιμετώπιση στον περιορισμό της. Ένας τέτοιος σχεδιασμός απαιτεί μια δυναμική θέαση του αντικειμένου από όλα τα εμπλεκόμενα μέρη. Όντας γνώστης, ο εμπλεκόμενος στην καταπολέμηση της ανεργίας μπορεί να αντιμετωπίσει αποτελεσματικότερα το φαινόμενο αυτό που μαστίζει στην εποχή μας.

Πιο συγκεκριμένα, η σχετική και επικαιροποιημένη βιβλιογραφία για την ανεργία στην Ευρώπη εστιάζει κυρίως στα εθνικά ποσοστά ανεργίας. Αναγκαίες κρίνονται οι προβλέψεις της διάρθρωσης και των μεταβολών στα ποσοστά της ανεργίας στην Ελλάδα όσο και των προοπτικών εξέλιξης και απορρόφησης του ικανού εργατικού πληθυσμού. Λαμβάνοντας υπόψη ότι ο διαθέσιμος ενεργός πληθυσμός και παράλληλα και ικανός αυξάνεται ραγδαία στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.), οφείλει να δοθεί ιδιαίτερη επιμέλεια στον συνεχώς αυξανόμενο αριθμό μεταναστών που εισρέουν στη χώρα μας. Αυτό είναι αναγκαίο να εξεταστεί, προκειμένου να ληφθούν κατάλληλα μέτρα για το «άνοιγμα» νέων θέσεων εργασίας, που να μπορούν να τους απορροφήσουν, καλύπτοντας τις εργασιακές ανάγκες των μεταναστών, που συγκαταλέγονται στις κοινωνικά ευπαθείς ομάδες πληθυσμού και χρήζουν

άμεσης και αποδοτικής αντιμετώπισης. Στόχο πρέπει να αποτελεί λοιπόν, η δημιουργία σταθερών και βιώσιμων ευκαιριών απασχόλησης μέσω της λήψης δραστικών και συστηματικών μέτρων.

Η εύρεση λύσεων για την καταπολέμηση της ανεργίας θα πρέπει να συνυπολογίζει με σοβαρότητα τα χαρακτηριστικά που διακρίνουν την ελληνική απασχόληση (μεγάλος αριθμός αυτοαπασχολούμενων και μελών που παρέχουν οικονομική στήριξη κλπ.). Επίσης, χρειάζεται μέριμνα για τις προοπτικές που υπόσχονται τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά για την ένταξη στο πλαίσιο μιας αναπτυξιακής πολιτικής τακτικής.

Εμβασθύνοντας στις προτάσεις περιορισμού και καταπολέμησης της ανεργίας, αξίζει να αναφερθεί η αναγκαιότητα μιας δυναμικής πολιτικής που να στηρίζεται κυρίως σε μηχανισμούς πρόληψης και όχι μονάχα σε τρόπους αντιμετώπισης του φαινομένου, καθώς το «προλαμβάνειν» είναι προτιμότερο του «θεραπεύειν». Με δυναμικούς και συστηματικούς μηχανισμούς πρόληψης και ενσωμάτωσης της ελληνικής αγοράς εργασίας στην ευρύτερη ευρωπαϊκή αγορά, καθώς και με την ταυτόχρονη πρόβλεψη γενικών μηχανισμών στενής μεταξύ τους διασύνδεσης μπορούν να σημειωθούν σημαντικά βήματα στην εξάλειψη του φαινομένου. Εντός αυτού του πλαισίου, καλό είναι να ενισχυθούν οι μηχανισμοί άντλησης πληροφοριών και ανταλλαγής απόψεων και βιωμάτων σε επίπεδο Ευρώπης. Οι προαναφερθέντες μηχανισμοί χρειάζεται να διακατέχονται από ευελιξία για να μπορούν να αποτελούν πηγές πληροφόρησης των νέων αναγκών και των εκάστοτε τάσεων που επικρατούν σε μία κοινωνία.

Επιπλέον, πρέπει κανείς να μη λησμονεί τον σπουδαίο ρόλο που μπορούν να διαδραματίσουν οι πολιτικές απασχόλησης, βασιζόμενες σε παρεμβατικές δραστηριότητες και ενέργειες προς άρση των αρνητικών συνεπειών που επιφέρει η ανεργία λόγω τεχνολογικής ανάπτυξης, καθώς και οι ραγδαίες οικονομικές μεταβολές, ιδιαίτερα στις χώρες που διανύουν περίοδο οικονομικής κρίσης. Ειδικότερα, οι πολιτικές απασχόλησης, παρεμβαίνοντας κυρίως στους τομείς της διαρθρωτικής ανεργίας και της ανεργίας τριβής, εντοπίζουν τη θέση τους στην ενίσχυση της προσφοράς εργασίας, επικεντρώνοντας την προσοχή σε άτομα εργάσιμης ηλικίας και ειδικών ομάδων του πληθυσμού (κοινωνικά ευπαθών ομάδων), όπως είναι οι μετανάστες, οι νέοι, οι γυναίκες και οι μακροχρόνια άνεργοι μιας χώρας. Ακόμη, να σημειωθεί ότι προς αντιμετώπιση των παραπάνω εργασιακών δυσκολιών, η πλειοψηφία των κρατών έχουν εδραιώσει ειδικά προγράμματα τα οποία έχουν εστιάσει στα επιδόματα εργασίας, στις παροχές κοινωνικής ασφάλισης για τα άνεργα άτομα, αλλά και σε προγράμματα κινητοποίησης των ανέργων για εύρεση απασχόλησης που μπορεί να εξασφαλίσει τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

Στη συνέχεια του τελευταίου, θεωρήθηκε σκόπιμο να γίνουν κάποιες προτάσεις προς αντιμετώπιση της ανεργίας ιδίως για την Ελλάδα και την περιφέρεια Ηπείρου, ως αντικείμενο που μας ευαισθητοποίησε στην περεταίρω εξέτασή του.

Καταρχάς, αδιαμφισβήτητο είναι το γεγονός ότι οι αρνητικές συνέπειες της οικονομικής κρίσης -με έκδηλα τα αποτελέσματα του από το 2008 και μέχρι σήμερα- έχουν ως απόρροια συντριπτικές αλλαγές στην οικονομική, συναισθηματική και κοινωνική ζωή των Ελλήνων πολιτών, δημιουργώντας ταραχές και ανακατατάξεις. Όπως είναι επόμενο, στην περίοδο αυτή, εργασιακές κατακτήσεις χρόνων έχουν ανατραπεί, με καταφανείς τις αλλαγές που δημιουργούν επιδείνωση στις σχέσεις μεταξύ του κράτους και των πολιτών. Οι τελευταίοι είναι ιδιαίτερα δύσκολο ή αδυνατούν να βρουν κάποια θέση εργασίας, παρά τα προσόντα τους.

Γνωστοποιώντας αυτή την κατάσταση σε όλους, θα πρέπει να συγκλίνουμε στην ανάληψη πρωτοβουλιών με απώτερο στόχο την αξιόπιστη και ανιδιοτελή ενημέρωση όλων των πολιτών, δίνοντας έμφαση σε διαφορετικά σημεία που απασχολούν αφενός τους εργαζομένους (θέματα κοινωνικής ασφάλισης, ύψους μισθών κλπ.) και αφετέρου τους ανέργους (συμβουλευτική και επαγγελματικός προσανατολισμός ανέργων προς απορρόφηση στην αγορά εργασίας).

Επιπρόσθετα, ως αναγκαία και ουσιαστική αξιολογείται η καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και της παραοικονομίας για τον περιορισμό της ανεργίας. Ταυτόχρονα, επενδυτικές δραστηριότητες ιδιωτικού ή δημόσιου χαρακτήρα, στο πλαίσιο ενός επενδυτικού σχεδίου, το οποίο θα χρηματοδοτείται με στόχο την εφαρμογή του στην Ελλάδα, θα μπορούσε αδιαμφισβήτητα να οδηγήσει σε ενδυνάμωση του εργασιακού χώρου.

Κλείνοντας, σε εθνικό επίπεδο, με κάθε ευκαιρία πρέπει να ασκούνται πολιτικές για την προστασία και την ενίσχυση των ανέργων, λαμβάνοντας τις κατάλληλες ρυθμίσεις για την αγορά εργασίας. Επίσης, αξίζει να ενταθούν οι επενδυτικές πρωτοβουλίες στην Ελλάδα με αναπτυξιακές υποδομές για την άμεση δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Τέλος, χρειάζονται τακτικές ανασυγκρότησης της παραγωγής σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο για την αύξηση της απασχόλησης που δημιουργεί ανάγκες για πρόσληψη και απορρόφηση ατόμων στην αγορά εργασίας, οι οποίοι θα μεταπηδήσουν από την ανεργία στην εργασία.

Συνελόντι ειπείν, η οικονομική κρίση στην Ελλάδα και τα μέτρα λιτότητας που έχουν επιβληθεί, έχουν οδηγήσει τον ελληνικό λαό στην ανεργία. Το πεδίο των εργασιακών σχέσεων έχει χειροτερέψει, όπως επίσης και το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης και προστασίας. Όλα αυτά, όπως είναι λογικό έχουν διογκώσει τα ποσοστά της ανεργίας, σε όλες

ανεξαιρέτως τις πληθυσμιακές ομάδες.⁸⁴ Οι μέχρι στιγμής αναδιαρθρώσεις και εξελίξεις που παρουσιάζονται στον συγκεκριμένο τομέα, χαρακτηρίζονται και τεκμηριώνονται από τη βιβλιογραφία ως αναποτελεσματικές και στατικές (παρά δυναμικές και συστηματικές). Έτσι λοιπόν, φαίνεται να υφίστανται περισσότερο προσπάθειες αντιμετώπισης της οξύτητας του προβλήματος παρά ουσιαστικές και οργανωμένες προσπάθειες άμβλυνσης του ίδιου του φαινομένου. Σκοπό όμως, οφείλει να αποτελεί η «εκ ριζών» άρση του προβλήματος, ανακόπτοντας την αυξητική πορεία του και συνάλληλα περιορίζοντας και την έκταση και εξάπλωση του ίδιου του προβλήματος.

⁸⁴ Ινστιτούτο Εργασίας - Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης Γ.Σ.Ε.Ε., (2015). *Ινστιτούτο Εργασίας - Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης Γ.Σ.Ε.Ε.*. [online] <http://www.inegsee.gr/> (τελευταία πρόσβαση 30/7/2014).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική βιβλιογραφία

- Αυτοδιοίκηση Π. Ηπείρου, *Μελέτες για την πράξη Τοπικό Σχέδιο Απασχόλησης νέων Επιστημόνων στην Ήπειρο* [online] Διαθέσιμο στο: <http://www.aftodioikisi.gr/perifereies/p-ipeirou-meletes-gia-tin-praxi-topiko-sxedio-apasxolisis-neon-epistimonon-stin-ipeiro> (τελευταία πρόσβαση στις 19/11/2014).
- Βενιανάκης, Μ., & Άρης, Δ., (2011). *Οι παθογένειες της Ελληνικής Οικονομίας και πολιτικές για να βγει από το οικονομικό αδιέξοδο που βρίσκεται σήμερα*, ΤΕΙ Κρήτης, σελ.60 [online] Διαθέσιμο στο: http://nefeli.lib.teicrete.gr/browse/sdo/log/2011/VenianakisMichail,DimitrisAris/attached-document-1305269861-564299-6925/benianakis_dimitris2011.pdf (τελευταία πρόσβαση στις 25/3/2015).
- Γιρβαλάκη, Ε., & Σταμούλη, Μ., (2012). *Ανεργία & Απασχόληση στην Ελληνική Αγορά Εργασίας την Τελευταία Δεκαετία*, ΤΕΙ Κρήτης, [online] Διαθέσιμο στο: http://nefeli.lib.teicrete.gr/browse/sdo/log/2012/GirvalakiEvangelia,StamouliMaria/attached-document-1356080182-887057-24550/GirvalakiEvangelia_StamouliMaria2012.pdf (τελευταία πρόσβαση στις 3/1/2015).
- Δεδουσόπουλος, Α., (1998). *Πολιτική Οικονομία της Αγοράς Εργασίας*. Τόμος Πρώτος. Η Προσφορά Εργασίας. Θεωρίες, Πολιτικές και Ερευνητικές Αναζητήσεις. Τυπωθήτω-Γ. Δαρδανός.
- Δεδουσόπουλος, Α., (2000). *Θεωρίες της Ανεργίας - Η Κρίση στην Αγορά Εργασίας: Ρύθμιση-Ευελιξίες-Απορρύθμιση*, τ. 1, Αθήνα.
- Δεδουσόπουλος, Α., (2009). «*Η επισφάλεια της εργασίας και οι κοινωνικές συνέπειες της*», (τ.52) [online] Διαθέσιμο στο: https://entosepoxhs.files.wordpress.com/2009/12/entosepohis_52_22-11-091.pdf (τελευταία πρόσβαση στις 3/2/2014).
- Διάρθρωση Εργατικού Δυναμικού, Απασχόληση και Ανεργία [online] Διαθέσιμο στο: www.oke-energogiransi.gr/ (τελευταία πρόσβαση στις 20/2/2015).
- Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης [online] Διαθέσιμο στο: <http://www.eetaa.gr/> (τελευταία πρόσβαση στις 25/2/2015).

- ΕΛΣΤΑΤ, *Έρευνα Εργατικού Δυναμικού*, [online] Διαθέσιμο στο: <http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE> (τελευταία πρόσβαση στις 20/2/2015).
- Επιχειρησιακό πρόγραμμα ΠΕΠ Θεσσαλίας- Στερεάς Ελλάδας- Ηπείρου. [online] Διαθέσιμο στο: <http://www.thessalia-stereaellada-hpeiros.gr> (τελευταία πρόσβαση στις 19/2/2015).
- ΕΣΠΑ (2007-2013). *Πρόγραμμα "Κοινωνικής Εργασίας" - Θέσεις απασχόλησης για ανέργους σε προγράμματα κοινωνικού χαρακτήρα σε όλες τις Περιφέρειες της χώρας*, Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων, (2015). [online] Διαθέσιμο στο: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/csr2015/nrp2015_greece_el.pdf (τελευταία πρόσβαση στις 25/2/2015).
- EURES, *Πληροφορίες για την αγορά εργασίας - Ηπειρος* [online] Διαθέσιμο στο: www.europa.eu (τελευταία πρόσβαση στις 10/3/2014).
- Ινστιτούτο Εργασίας - Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης Γ.Σ.Ε.Ε. [online] Διαθέσιμο στο: <http://www.inegsee.gr/> (τελευταία πρόσβαση 30/7/2014).
- Κάντας, Α., Χαντζή, Α., (1991). *Ψυχολογία της Εργασίας. Θεωρίες Επαγγελματικής Ανάπτυξης. Στοιχεία Συμβουλευτικής*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Καράγιωργα, Σ., (1999). *Διαστάσεις της φτώχειας στην Ελλάδα, τόμος Β*, Αθήνα, Ε.Κ.Κ.Ε.
- Κασσίμης, Χ., Νιτσιάκος, Β., Ζακοπούλου, Ε., Παπαδόπουλος, Α. Γ., (2002). *Οι επιπτώσεις της Εγκατάστασης και Απασχόλησης του Ξένου Εργατικού Δυναμικού στην Ελληνική Υπαιθρο*. Πανεπιστήμιο Πατρών – Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Υπουργείο Γεωργίας.
- Κατσανέβας, Θ., (2007). *Οικονομική της εργασίας & εργασιακές σχέσεις*. Εκδόσεις Σταμούλη, σελ.65.
- Λιανός, Θ., Παπαβασιλείου, Α., και Χατζηανδρέου, Α., (2007). *Αρχές Οικονομικής Θεωρίας*, Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων Αθήνα.
- Μάντης Κ. *Ανεργία (συνέπειες, αίτια & τρόποι αντιμετώπισης)* [online] Διαθέσιμο στο: http://latistor.blogspot.gr/2015/01/blog-post_9.html (τελευταία πρόσβαση στις 25/6/2014).
- Μάτσια, Α., (2010). *Ανεργία Γυναικών: Αίτια και Προσδιοριστικοί Παράγοντες*. Πανεπιστήμιο Αιγαίου [online] <http://lib-dspace.lib.aegean.gr/bitstream/handle/11608/4006/file0.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (τελευταία πρόσβαση στις 4/1/2015).
- Μελέτη ΟΟΣΑ , *jobs study Paris 2008* κεφ.2° ΟΕΚ.
- Μώκος, Κ., (2012). *Περιφερειακές Διαφορές Ανεργίας στην Ελλάδα πριν και κατά την Διάρκεια της Οικονομικής Κρίσης* Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών σελ.16 [online] Διαθέσιμο στο:

- http://dspace.aua.gr/xmlui/bitstream/handle/10329/5785/Mokos_C.pdf?sequence=3
(τελευταία πρόσβαση στις 22/2/2015).
- Νταντά, Ε., (2009). *Ανεργία*, ΤΕΙ Θεσσαλονίκης, σελ.41 [online] Διαθέσιμο στο:
<http://eureka.lib.teithe.gr:8080/bitstream/handle/10184/1873/NTANTA.pdf?sequence=1> (τελευταία πρόσβαση στις 3/7/2014).
- ΟΑΕΔ Προγράμματα Απασχόλησης για Επιχειρήσεις – Εργοδότες (Δικαιούχοι) και για Άνεργους / Εργαζόμενους (Ωφελούμενοι) [online] Διαθέσιμο στο:
http://www.oaed.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=630&Itemid=764&lang=el (τελευταία πρόσβαση στις 25/2/2015).
- Παπαγιάνναρος, Γ., & Σκορδά, Ν., (2014). *Η Ανεργία στην Ελλάδα της Κρίσης*. ΤΕΙ ΠΕΙΡΑΙΑ. σελ.12 [online]
http://oceanis.lib.teipir.gr/xmlui/bitstream/handle/123456789/2459/log2014_00059.pdf?sequence=1 (τελευταία πρόσβαση στις 2/5/2014).
- Πατέλης, Δ., (1997). *Όψεις της Ανεργίας: Κοινωνικές και Ψυχολογικές Επιπτώσεις*. ΙΝΕ-ΓΣΕΕ, Αθήνα.
- Πετρινώτη, Ξ., (1989). *Αγορές Εργασίας-Οικονομικές Θεωρίες και Έρευνες*, Αθήνα, Εκδόσεις: Παπαζήση.
- Πουρνάρα, Σ., (2012). *Η επίδραση της οικονομικής κρίσης στην επίδοση των ελληνικών επιχειρήσεων*, Πανεπιστήμιο Πατρών σελ.12 [online] Διαθέσιμο στο:
http://nemertes.lis.upatras.gr/jspui/bitstream/10889/6271/1/Nimertis_Pournara.pdf
(τελευταία πρόσβαση στις 22/10/2014).
- Ρομπόλης, Σ., (2015). *Ανεργία*. [online] Διαθέσιμο στο: <http://www.robotis.gr/anergia.html>
(τελευταία πρόσβαση 30/7/2014). Σκουτέλης, Γ., (1996). *Η ανεργία: Αίτια και Λύσεις*. Αθήνα: International Forum, σελ. 37-38.
- Σκουτέλης, Γ., (1996). *Η ανεργία: Αίτια και Λύσεις*. Αθήνα: International Forum.
- Σταμάτης, Γ., (1997). *Τα οφέλη μιας υποθετικής εξάλειψης της ανεργίας*. Στο βιβλίο του Σταμάτη, Γ., με γενικό τίτλο: «Οικονομικά Μαργκινάκια», εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.
- Σφακιανάκης, Μ. Κ., (1998). *Διοίκηση Κρίσεων – Crisis Management*, Αθήνα: Έλλην.
- Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας, (2014). *ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ, ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ & ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ* (2014-2020).
- Υπουργείο Οικονομίας, Υποδομών, Ναυτιλίας & Τουρισμού [online] Διαθέσιμο στο:
<http://www.espa.gr/el/Pages/Proclamationsfs.aspx?item=2063> (τελευταία πρόσβαση στις 16/2/2015).

Ξενόγλωσση βιβλιογραφία

- Kerr, C., (1950). *Labour Markets: Their character and consequences*. Papers and proceedings. American Economic Association, May 1950.
- Krugman, P., (1994). 'Past and Prospective causes of high unemployment'. Paper presented at the Jackson Hall Symposium, Wyoming, August 1994.
- Pelagidis, T., (1998). European Unemployment: «Myths and Realities». *Challenge*, Issue 1, p.p. 1-7.

Διαδικτυακές πηγές

Ιστοσελίδα: <http://www.euretirio.com> (τελευταία πρόσβαση στις 2/5/2015).

Ιστοσελίδα: <http://epohi.gr/portal/koinonia/7087-2010-05-30-15-01-01> (τελευταία πρόσβαση στις 29/4/2015).

Ιστοσελίδα:

<http://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/14829/6/PlithouVasilikiMsc2012.pdf/>

(τελευταία πρόσβαση στις 5/5/2015).

Ιστοσελίδα: <http://www.epirus.gov.gr/portal/> Περιφέρεια Ηπείρου (τελευταία πρόσβαση στις 22/2/2015).